

ใบรับรองวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต (การบริหารทรัพยากรป่าไม้)

ปริญญา

การบริหารทรัพยากรป่าไม้

โครงการสหวิทยาการระดับบัณฑิตศึกษา

สาขา

ภาควิชา

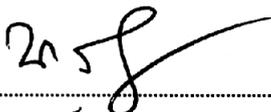
เรื่อง การปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ด้านความปลอดภัยของผู้มาเยือนอุทยานแห่งชาติ

Staff's Practices on Safety for Visitors to National Parks

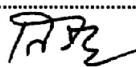
นามผู้วิจัย นางสาวนุชรีย์ แสงสว่าง

ได้พิจารณาเห็นชอบโดย

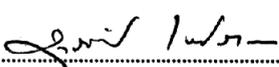
ประธานกรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์นภวรรณ ฐานะกาญจน์, Ph.D.)

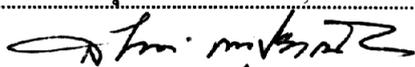
กรรมการ

(อาจารย์เสรี เวชชบุษกร, M.F.)

กรรมการ

(อาจารย์สุรพันธ์ เพชรภา, สค.ม.)

ประธานสาขาวิชา

(รองศาสตราจารย์สันต์ เกตุปราชิต, Ph.D.)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์รับรองแล้ว

(รองศาสตราจารย์วินัย อัจจงหาญ, M.A.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ 5 เดือน เมษายน พ.ศ. 2549

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

การปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ด้านความปลอดภัยของผู้มาเยือนอุทยานแห่งชาติ

Staff's Practices on Safety for Visitors to National Parks

โดย

นางสาวนุชรีย์ แสงสว่าง

เสนอ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เพื่อความสมบูรณ์แห่งปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารทรัพยากรป่าไม้)

พ.ศ. 2549

ISBN 974-16-1369-5

นุชรีย์ แสงสว่าง 2549: การปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ด้านความปลอดภัยของผู้มาเยือนอุทยาน
แห่งชาติ ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารทรัพยากรป่าไม้) สาขาการบริหาร
ทรัพยากรป่าไม้ โครงการสหวิทยาการระดับบัณฑิตศึกษา ประชานกรรมการที่ปรึกษา:
ผู้ช่วยศาสตราจารย์นภวรรณ ฐานะกาญจน์, Ph. D 114 หน้า
ISBN 974-16-1369-5

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะพื้นฐานของเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติ
การปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ด้านความปลอดภัยของผู้มาเยือนอุทยานแห่งชาติ และศึกษาความสัมพันธ์
ระหว่างลักษณะพื้นฐานกับการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ด้านความปลอดภัยของผู้มาเยือนอุทยาน
แห่งชาติ กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาประกอบด้วยเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติ จำนวน 200 คน ผู้วิจัย
ทำการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา และทดสอบสมมติฐาน
โดยใช้การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ และการวิเคราะห์การถดถอยพหุ

ผลการศึกษา พบว่า เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 22.5 จบการศึกษา
ระดับมัธยมศึกษา มีระยะเวลาในการปฏิบัติงานเฉลี่ย 4.88 ปี ส่วนใหญ่คิดเป็นร้อยละ 51.0 มีความรู้
ในการให้ความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยวในระดับมาก ร้อยละ 59.0 ได้รับความพึงพอใจ
กับการจัดการนักท่องเที่ยวด้านความปลอดภัยน้อย ร้อยละ 54.0 เคยฝึกอบรมเกี่ยวกับการจัดการ
นักท่องเที่ยวด้านความปลอดภัย และร้อยละ 49.5 มีการปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการนักท่องเที่ยว
ด้านความปลอดภัยนาน ๆ ครั้ง ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่ามี ตัวแปรอิสระ 2 ตัว ที่มีอิทธิพล
ต่อการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติเกี่ยวกับความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวอย่างมีนัยสำคัญ
ทางสถิติ คือ การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการนักท่องเที่ยวด้านความปลอดภัย ($Beta = 166$; $t = 2.707$; $Sig = 0.007$) และการฝึกอบรมเกี่ยวกับการจัดการนักท่องเที่ยวด้านความปลอดภัย
($Beta = 0.523$; $t = 8.507$; $Sig = 0.000$) โดยก่อให้เกิดความผันแปรในการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่
อุทยานแห่งชาติร้อยละ 37.3 ($R^2 = 37.3$) ผลการศึกษานำไปสู่ข้อเสนอแนะที่จะให้มีการเผยแพร่
ข้อมูลข่าวสาร และจัดการฝึกอบรมเกี่ยวกับความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวให้กับเจ้าหน้าที่อุทยาน
แห่งชาติเพิ่มขึ้น

นุชรีย์ แสงสว่าง

ลายมือชื่อนิติ

20

ลายมือชื่อประธานกรรมการ

29 ต.ค. 49

Nucharee Sangsawang 2006: Staff's Practices on Safety for Visitors to National Parks. Master of Science (Forest Resource Administration), Major Field Forest Resource Administration, Interdisciplinary Graduate Program. Thesis Advisor: Assistant Professor Noppawan Tanakanjana, Ph. D 114 pages
ISBN 974-16-1369-5

This objective of this research were to study on background of national park staff, their practices for visitor safety, and the relationship between staff's background and visitor safety practices. The study samples were 200 staff from 4 national parks. Questionnaire was used to collect data. The survey data were analyzed by descriptive statistics, Correlation Analysis, and Multiple Regression Analysis.

The study found that most national park staff or 22.5% completed high school level of education. They had 4.88 years working experience with the national parks. The majority of them or 51% has high level of knowledge relating to visitor safety, 59% received few pieces of information on visitor safety practice, 54% had few training experience in the same topic, and 49% practiced visitor safety measures occasionally. Hypothesis testing found that two independent variables significantly influenced visitor safety practices of national park staff and accounted for 37.3 percent of variance in the practices. These included receiving of information on visitor safety practices (Beta=.166; $t=2.0707$; Sig=.0007) and training experience on visitor safety practices (Beta=0.523; $t=8.507$; Sig=0.000). The study recommended that the National Park Division should provide more information and training on visitor safety to their staff.

Nucharee Sangsawang

Student's signature

Dr. Tabay

Thesis Advisor's signature

Nov 29 2006

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี ด้วยความกรุณาของ ผศ. ดร. นภวรรณ ฐานะกาญจน์ ประธานกรรมการที่ปรึกษา ที่ได้กรุณาสละเวลาดูแลเอาใจใส่อย่างเต็มที่ตลอด ให้คำปรึกษา กำลังใจ ความมีน้ำใจ และอบรมสั่งสอนทั้งในเรื่องการเรียน และเรื่องส่วนตัว อ. เสรี เวชชบุษกร กรรมการวิชาเอก อ. สุรพันธ์ เพชรภา กรรมการวิชาการ รศ.ดร.สันต์ เกตุปราณีต ประธานโครงการฯ ผศ.ดร.สุวิทย์ แสงทองพราว และ ผศ.สุรเชษฐ์ เศรษฐมาต ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ ปรึกษา รวมทั้งตรวจทานแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ อย่างดีเสมอมา ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณหัวหน้าอุทยานแห่งชาติเอราวัณ ไทรโยค เขาใหญ่ และแก่งกระจาน คุณคมเชษฐา คุณจ้อย คุณวิไล คุณกิตติ เจ้าหน้าที่หน่วยพิทักษ์ไทรโยคน้อย คุณวิเชียร คุณสมควร คุณป๊วย และเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติต่างๆ ท่านที่ช่วยอนุเคราะห์ให้ความร่วมมือ และอำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูลในอุทยานแห่งชาติทั้ง 4 แห่ง จนสำเร็จลุล่วงด้วยดี ขอบคุณนุ้ย พี่สาวคู่แฝดที่เป็นกำลังใจอย่างดีและอยู่เคียงข้างเสมอมา แม่มุกดา แม่อ้วน แม่อารีย์ เด็กๆ ที่บ้าน และน้ำหนู ที่เข้าใจ ให้กำลังใจอันอบอุ่นเวลาที่เรียนหนักและไม่ได้กลับบ้าน พี่ชัย พี่เกา ที่ให้กำลังใจอย่างดีตลอดเวลา จอยเพื่อนรักที่ให้กำลังใจเสมอมา และเสียสละทำงานแทนเมื่อเวลาต้องหยุดงานและเก็บข้อมูล พี่เดือนพี่สาวแสนดีที่ให้กำลังใจที่อบอุ่น ให้คำชี้แนะตักเตือน ปรึกษาอย่างดีตลอดมา พี่มัน พี่หนึ่ง มาร์ค ทัดที่ช่วยทำแผนที่อุทยานแห่งชาติทั้ง 4 แห่ง และจัดรูปแบบให้ พี่พฤษก์ พี่ปู้ พี่โก้ พี่ต้อย พี่ป้อม พี่นพ พี่ยะ พี่ใหญ่ที่ให้ข้อเสนอแนะต่างๆ ที่สร้างรอยยิ้มได้และน้ำใจที่มีให้กันตลอดมา คุณปราณี ที่ช่วยเหลือติดต่อพี่ๆ ที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ให้ รวมทั้งพี่ๆ เพื่อนๆ ภาคพิเศษ รุ่น 8 ทุกคนที่อยู่เป็นเพื่อนและสร้างรอยยิ้มให้กันตลอด 2 ปี ขอบคุณเจ้าหน้าที่โครงการภาคพิเศษทุกท่าน

ประโยชน์อันเนื่องมาจากวิทยานิพนธ์เล่มนี้ จะพึงมีเพียงใจขอบอบแต่คุณแม่ทั้ง 3 ท่าน คุณพ่อ คณาจารย์ทั้งคณะวนศาสตร์ และคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ที่ได้กรุณาอบรม สั่งสอนจนมีความรู้และความสำเร็จได้ในวันนี้

นุชรีย์ แสงสว่าง
กุมภาพันธ์ 2549

สารบัญ

	หน้า
สารบัญ	(1)
สารบัญตาราง	(3)
สารบัญภาพ	(5)
คำนำ	1
วัตถุประสงค์	2
ขอบเขตการวิจัย	2
นิยามศัพท์	3
การตรวจเอกสาร	5
แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการผู้มาเยือนในอุทยานแห่งชาติ	5
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการปฏิบัติ	20
พื้นที่ศึกษา	30
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	45
กรอบแนวคิดและสมมติฐาน	49
อุปกรณ์และวิธีการ	50
อุปกรณ์	50
วิธีการ	50
สถานที่และระยะเวลาในการวิจัย	59
ผลและวิจารณ์	60
ตอนที่ 1 ลักษณะพื้นฐานของเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติ	60
ตอนที่ 2 การปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ด้านความปลอดภัยของผู้มาเยือน	73
ตอนที่ 3 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ในการปฏิบัติงาน ด้านความปลอดภัยของผู้มาเยือน	80
ตอนที่ 4 ผลการทดสอบสมมติฐาน	84

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
สรุปและข้อเสนอแนะ	89
สรุป	89
ข้อเสนอแนะ	90
เอกสารและสิ่งอ้างอิง	92
ภาคผนวก	100
ภาคผนวก ก แบบสอบถามการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ด้านความปลอดภัย ของผู้มาเยือนอุทยานแห่งชาติ	101
ภาคผนวก ข ความน่าเชื่อถือของเครื่องมือ	112

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	จำนวนและร้อยละของเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติจำแนกตามภูมิภาค	61
2	จำนวนและร้อยละของเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติจำแนกตามการรับทราบข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการผู้มาเยือนด้านความปลอดภัย	63
3	จำนวนและร้อยละของเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติจำแนกตามระดับการรับทราบข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการผู้มาเยือนด้านความปลอดภัย	64
4	จำนวนและร้อยละของเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติจำแนกตามการฝึกอบรมในเรื่องต่างๆเกี่ยวกับการจัดการผู้มาเยือนด้านความปลอดภัยระหว่างปฏิบัติงานในอุทยานแห่งชาติ	66
5	จำนวนและร้อยละของเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติจำแนกตามระดับการฝึกอบรมในเรื่องต่างๆเกี่ยวกับการจัดการผู้มาเยือนด้านความปลอดภัย	67
6	จำนวนและร้อยละของเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติจำแนกตามความรู้ในการให้ความปลอดภัยแก่ผู้มาเยือนเป็นรายชื่อ	69
7	จำนวนและร้อยละของเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติจำแนกตามระดับความรู้ในการให้ความปลอดภัยแก่ผู้มาเยือน	72
8	จำนวนและร้อยละของเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติจำแนกตามการปฏิบัติด้านความปลอดภัยของผู้มาเยือน	75
9	จำนวนและร้อยละของเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติจำแนกตามระดับการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ด้านความปลอดภัยของผู้มาเยือน	79
10	ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ด้านความปลอดภัยของผู้มาเยือน	81
11	ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ด้านความปลอดภัยของผู้มาเยือน	82

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
12	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) ระหว่างระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงานในอุทยานแห่งชาติ การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการผู้มาเยือนด้านความปลอดภัย การฝึกอบรมเกี่ยวกับการจัดการผู้มาเยือนด้านความปลอดภัย และความรู้เกี่ยวกับการให้ความปลอดภัยแก่ผู้มาเยือน กับการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ด้านความปลอดภัยของผู้มาเยือน	86
13	ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุ เพื่อทดสอบสมมติฐาน	88
ตารางผนวกที่		
ข1	ผลการทดสอบค่าความสอดคล้องภายใน (internal consistency) และความน่าเชื่อถือ (reliability) ของคำถามการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติเกี่ยวกับความปลอดภัยของผู้มาเยือน	113
ข2	ค่าความยาก (difficulty) เป็นรายชื่อของคำถามความรู้ในการให้ความปลอดภัยแก่ผู้มาเยือน	114

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	สิ่งกำหนดพฤติกรรมมนุษย์	24
2	ที่ตั้งและอาณาเขตของพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่	31
3	ที่ตั้งและอาณาเขตของพื้นที่อุทยานแห่งชาติไทรโยค	37
4	ที่ตั้งและอาณาเขตของพื้นที่ อุทยานแห่งชาติเอราวัณ	40
5	ที่ตั้งและอาณาเขตของพื้นที่อุทยานแห่งชาติ แก่งกระจาน	43
6	กรอบแนวคิดและสมมติฐานการวิจัย	49

การปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ด้านความปลอดภัยของผู้มาเยือนอุทยานแห่งชาติ

Staff's Practices on Safety for Visitors to National Parks

คำนำ

อุทยานแห่งชาติทั้งทางบกและทางทะเลในประเทศไทย เป็นพื้นที่ที่มีสภาพภูมิประเทศ และภูมิอากาศแตกต่างกัน ก่อให้เกิดทัศนียภาพและทรัพยากรนันทนาการที่หลากหลาย ซึ่งดึงดูดให้ผู้มาเยือนทั้งชาวไทยและต่างประเทศ เดินทางมาท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติมากขึ้น ดังสถิติปี 2547 พบจำนวนผู้มาเยือนที่เดินทางเข้ามาในอุทยานแห่งชาติจำนวน 13, 433, 073 คน เพิ่มขึ้นจากจำนวนผู้มาเยือนปี 2546 ถึงจำนวน 877, 620 คน (สำนักอุทยานแห่งชาติ, 2547) จากจำนวนผู้มาเยือนที่เพิ่มขึ้นนี้ได้ก่อให้เกิดการกระจายรายได้และกระตุ้นเศรษฐกิจตามมา (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2546)

เนื่องจากผู้มาเยือนในอุทยานแห่งชาติเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก จึงจำเป็นต้องมีการจัดการให้เหมาะสมกับสภาพทรัพยากรธรรมชาติในอุทยานแห่งชาติ โดยยึดหลักการจัดการผู้มาเยือน และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติเป็นวัตถุประสงค์หลัก ในส่วนของการจัดการผู้มาเยือนถือเป็นภาระหน้าที่หลักของเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติที่จะต้องดำเนินการให้เกิดความปลอดภัยแก่ผู้มาเยือน เพราะความปลอดภัยเป็นความต้องการขั้นพื้นฐานที่มนุษย์ทุกคนจำเป็นต้องได้รับการตอบสนองให้เพียงพอ (พวงเพชร, 2537) และในระหว่างท่องเที่ยวหรือประกอบกิจกรรมนันทนาการต่างๆ ในอุทยานแห่งชาติอาจเกิดเหตุการณ์ที่เป็นอันตรายแก่ผู้มาเยือนได้ ดังสถิติของกรมอุทยานแห่งชาติ พบว่ามีผู้มาเยือนได้รับบาดเจ็บในอุทยานแห่งชาติถึง 3,217 คน (สำนักอุทยานแห่งชาติ, 2547) เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติถือเป็นเจ้าของบ้านที่จะต้องให้การดูแลให้เกิดความปลอดภัยแก่ผู้มาเยือนตลอดเวลาที่ประกอบกิจกรรมในพื้นที่ เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติจึงควรมีความรู้ที่จะให้คำแนะนำ และมีแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสม เพื่อป้องกันและลดอันตรายที่อาจเกิดขึ้นแก่ผู้มาเยือนได้ (เอมอร, 2538; ครรชณี, 2541) โดยการปฏิบัติดังกล่าวจะรวมการให้ข้อมูลที่เหมาะสมกับผู้มาเยือนขณะมีกิจกรรมต่างๆ ในอุทยานแห่งชาติ ปรับปรุงพื้นที่ให้มีสภาพปลอดภัย มีป้ายบอกทางหรือสื่อความหมายต่างๆ ในพื้นที่ที่อันตราย มีความพร้อมในการปฏิบัติงานช่วยเหลือผู้มาเยือนเมื่อเกิดเหตุการณ์ฉุกเฉินได้ตลอดเวลา เพิ่มการตรวจตราในพื้นที่เสี่ยงอันตราย เป็นต้น

จากความสำคัญของการจัดการด้านความปลอดภัยแก่ผู้มาเยือนในอุทยานแห่งชาติดังกล่าว หากเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติสามารถให้การดูแลผู้มาเยือนได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีการบริหารจัดการที่ดีจะสามารถทำให้ผู้มาเยือนเกิดความปลอดภัย มั่นใจในการดูแลของเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติและเกิดความรู้สึกประทับใจอยากกลับมาท่องเที่ยวอีกต่อไป และเนื่องจากยังไม่มีผู้ศึกษาถึงการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติเกี่ยวกับความปลอดภัยของผู้มาเยือน ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาในเรื่องนี้ โดยทำการศึกษาในพื้นที่อุทยานแห่งชาติในภาคตะวันตก และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งเป็นอุทยานแห่งชาติที่มีความสมบูรณ์ และสวยงามของทรัพยากร เป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติที่มีค่า ทำให้ในแต่ละปีมีผู้มาเยือนเดินทางเข้ามาในอุทยานแห่งชาติเป็นจำนวนมาก ดังสถิติผู้มาเยือนปี 2547 มีจำนวนถึง 1, 512, 987 คน (สำนักอุทยานแห่งชาติ, 2547) เพื่อนำผลการศึกษาไปใช้ในการพัฒนาปรับปรุงการจัดการผู้มาเยือนด้านความปลอดภัยในอุทยานแห่งชาติต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาลักษณะพื้นฐานของเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติ
2. เพื่อศึกษาการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ด้านความปลอดภัยของผู้มาเยือนอุทยานแห่งชาติ
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะพื้นฐานกับการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ด้านความปลอดภัยของผู้มาเยือนอุทยานแห่งชาติ

ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เป็นการศึกษาเฉพาะการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ด้านความปลอดภัยของผู้มาเยือนอุทยานแห่งชาติ ในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา จังหวัดนครนายก จังหวัดปราจีนบุรี และจังหวัดสระบุรี อุทยานแห่งชาติไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี อุทยานแห่งชาติเอราวัณ จังหวัดกาญจนบุรี และอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี

นิยามศัพท์

อุทยานแห่งชาติ หมายถึง อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา จังหวัดนครนายก จังหวัดปราจีนบุรี และจังหวัดสระบุรี อุทยานแห่งชาติไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี อุทยานแห่งชาติเอราวัณ จังหวัดกาญจนบุรี และอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี

เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติ หมายถึง บุคคลที่ปฏิบัติหน้าที่ประจำอยู่ในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ อุทยานแห่งชาติไทรโยค อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน และอุทยานแห่งชาติเอราวัณ ทั้งที่เป็นข้าราชการ พนักงานราชการ ลูกจ้างประจำ และลูกจ้างชั่วคราว

ผู้มาเยือน หมายถึง บุคคลที่เดินทางมาเยือนอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ อุทยานแห่งชาติไทรโยค อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน และอุทยานแห่งชาติเอราวัณ ทั้งหญิงและชาย โดยไม่จำกัดกลุ่มอายุ ทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ เพื่อประกอบกิจกรรมนันทนาการด้านการพักผ่อนหย่อนใจและการท่องเที่ยว หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า นักท่องเที่ยว

การปฏิบัติเกี่ยวกับความปลอดภัยของผู้มาเยือน หมายถึง การประกอบกิจกรรมต่างๆของเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ อุทยานแห่งชาติไทรโยค อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน และอุทยานแห่งชาติเอราวัณ ที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและช่วยให้เกิดความปลอดภัยแก่ผู้มาเยือน ประกอบด้วย การปฐมพยาบาลเบื้องต้นแก่ผู้มาเยือน การดูแลสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆภายในอุทยานแห่งชาติให้พร้อมต่อการใช้งาน การควบคุมกิจกรรมนันทนาการต่างๆให้อยู่ในความเหมาะสม การให้ข้อมูลที่เหมาะสมกับผู้มาเยือนขณะมีกิจกรรมต่างๆในอุทยานแห่งชาติ การปรับปรุงพื้นที่ให้มีสภาพปลอดภัย การจัดทำสื่อความหมายต่างๆหรือป้ายเตือนภัยในพื้นที่ที่อันตราย การเตรียมความพร้อมในการปฏิบัติงานช่วยเหลือผู้มาเยือนเมื่อเกิดเหตุการณ์ฉุกเฉิน การเฝ้าระวังและเพิ่มการตรวจตราในพื้นที่เสี่ยงอันตราย

ลักษณะพื้นฐาน หมายถึง คุณลักษณะส่วนบุคคลอันได้แก่ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงานในอุทยานแห่งชาติ การได้รับข้อมูลข่าวสาร การฝึกอบรม และความรู้เกี่ยวกับการให้ความปลอดภัยแก่ผู้มาเยือนของเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติ

ระดับการศึกษา หมายถึง การศึกษาสูงสุดของเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ อุทยานแห่งชาติไทรโยค อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน อุทยานแห่งชาติเอราวัณ ที่ได้รับการศึกษาจากระบบโรงเรียนโดยเริ่มนับจากระดับชั้นประถมศึกษา จนถึงการศึกษาระดับสูงสุด

ประสบการณ์ในการทำงานในอุทยานแห่งชาติ หมายถึง จำนวนปีที่เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ อุทยานแห่งชาติไทรโยค อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน อุทยานแห่งชาติเอราวัณ เริ่มปฏิบัติหน้าที่จนถึงปัจจุบัน

การได้รับข้อมูลข่าวสาร หมายถึง การเคยได้ยิน ได้เห็น เคยได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการผู้มาเยือนด้านความปลอดภัย จากการอ่านหนังสือ สิ่งพิมพ์ต่างๆ เอกสารทางวิชาการ วิทยุ หรือคู่มือททัศน์ การสนทนากับบุคคลอื่นหรือญาติพี่น้อง รวมทั้งกลุ่มกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการผู้มาเยือนด้านความปลอดภัยของเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติ

การฝึกอบรม หมายถึง การที่เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติได้รับการถ่ายทอดความรู้ และฝึกปฏิบัติในเรื่องการจัดการผู้มาเยือนด้านความปลอดภัย จากวิทยากรหรือผู้เชี่ยวชาญ

ความรู้เกี่ยวกับการให้ความปลอดภัยแก่ผู้มาเยือน หมายถึง ความเข้าใจของเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติเกี่ยวกับรายละเอียด และข้อมูลต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการจัดการด้านความปลอดภัยของผู้มาเยือน ประกอบด้วย การปฐมพยาบาลเบื้องต้นแก่ผู้มาเยือน การดูแลรักษาสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆภายในอุทยานแห่งชาติให้พร้อมต่อการใช้งาน การควบคุมกิจกรรมนันทนาการต่างๆให้อยู่ในความเหมาะสม การให้ข้อมูลที่เหมาะสมกับผู้มาเยือนขณะมีกิจกรรมต่างๆในอุทยานแห่งชาติ การปรับปรุงพื้นที่ให้มีสภาพปลอดภัย การจัดทำสื่อความหมายต่างๆหรือป้ายเตือนภัยในพื้นที่ที่อันตราย และความพร้อมในการปฏิบัติงานช่วยเหลือผู้มาเยือนเมื่อเกิดเหตุการณ์ฉุกเฉิน

การตรวจเอกสาร

ในการวิจัยเรื่องการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ด้านความปลอดภัยของผู้มาเยือนอุทยานแห่งชาติ ในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการตรวจเอกสารเกี่ยวกับ แนวคิด นิยามความหมาย หลักการต่างๆที่เกี่ยวข้อง ในการวิจัย ให้ครอบคลุมเนื้อหาเพื่อเป็นพื้นฐานและแนวทางในการศึกษาวิจัย โดยแบ่งเนื้อหาเป็นส่วนต่างๆตามลำดับ ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการผู้มาเยือนในอุทยานแห่งชาติ
2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการปฏิบัติ
3. พื้นที่ศึกษา
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการผู้มาเยือนในอุทยานแห่งชาติ

หลักการจัดการอุทยานแห่งชาติ

หลักการจัดการอุทยานแห่งชาติในประเทศไทยดำเนินการโดยยึดหลักอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสามารถเอื้อประโยชน์แก่ส่วนรวมได้อย่างสอดคล้องกัน สำหรับการจัดการผู้มาเยือนในอุทยานแห่งชาติถือเป็นมาตรการหรือวิธีการหนึ่งในการจัดการและอนุรักษ์ อุทยานแห่งชาติ โดยการจัดการอุทยานแห่งชาติในประเทศไทย ประกอบด้วยการดำเนินการในส่วนต่างดังนี้ (ดรรรชนี และสุรเชษฐ์, 2539)

1. การวางแผนจัดการและอนุรักษ์อุทยานแห่งชาติ

การวางแผนจัดการอุทยานแห่งชาติจะใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการและพัฒนา สิ่งต่างๆอย่างมีระบบ โดยคำนึงและจัดการให้สอดคล้องเหมาะสมกับสภาพทรัพยากรธรรมชาติ และคำนึงถึงความต้องการของประชาชนในส่วนรวม การวางแผนจะครอบคลุมและมีสาระสำคัญ

ในเรื่องการจัดการและพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก การดูแลความปลอดภัยแก่ผู้เข้ามาใช้ประโยชน์ การอนุรักษ์บำรุงรักษาดูแลและฟื้นฟูทรัพยากร ด้านนันทนาการและสื่อความหมาย การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนท้องถิ่น การจัดการและบริหารงานบุคคล และการกำหนดลำดับความสำคัญก่อนและหลัง แผนต่างๆที่วางไว้สามารถนำมาใช้ในการของบประมาณ มาสนับสนุนการดำเนินการต่างๆได้

2. การแบ่งเขตการจัดการ

มีการแบ่งพื้นที่ภายในอุทยานแห่งชาติออกเป็นเขตต่างๆเพื่อความสะดวกในการบริหารจัดการ โดยทั่วไปแบ่งพื้นที่เป็น 3 ส่วนดังนี้

2.1 เขตบริการ เป็นพื้นที่ที่มีการใช้ประโยชน์อย่างเข้มข้น ภายในพื้นที่มีการพัฒนาสิ่งก่อสร้าง และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ได้แก่ อาคารสถานที่เพื่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ และสิ่งอำนวยความสะดวกแก่ผู้มาเยือน มีการคมนาคมที่สะดวก อยู่ใกล้แหล่งน้ำ และมักเป็นพื้นที่ที่ถูกทำลายเสื่อมโทรมไปแล้ว โดยปกติจะมีขนาดไม่เกิน ร้อยละ 5 ของพื้นที่

2.2 เขตนันทนาการ เป็นเขตพื้นที่ที่รวมสิ่งหรือสถานที่ที่น่าสนใจที่มีความเหมาะสมกับกิจกรรมนันทนาการต่างๆ เช่น น้ำตก จุดชมวิว สถานที่กางเต็นท์ ภายในจะมีป้ายสื่อความหมายให้ความรู้แก่ผู้มาเยือนด้วย

2.3 เขตป่าเปลี่ยน เป็นเขตสงวนธรรมชาติ สภาพพื้นที่ที่มีความสมบูรณ์และเปราะบาง เป็นแหล่งต้นน้ำลำธารและที่อยู่ของสัตว์ป่า โดยปกติจะไม่มีการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกใดๆ

3. การวางผังบริเวณและการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก

การกำหนดพื้นที่และพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกจะต้องกำหนดให้สอดคล้องกับสภาพทรัพยากรธรรมชาติและการใช้ประโยชน์ของนันทนาการ และสามารถใช้เป็นแนวทางในการกำหนดกิจกรรมของผู้มาเยือนได้ สิ่งอำนวยความสะดวกภายในอุทยานแห่งชาติจะครอบคลุมถึง ตัวอาคารที่ทำการของอุทยานแห่งชาติ ศูนย์บริการผู้มาเยือน สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้ใช้ในเวลากลางวันและผู้มาพักผ่อน และสิ่งอำนวยความสะดวกสนับสนุน

4. การประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและชุมชนท้องถิ่น

โดยต้องมีการจัดการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและชุมชนท้องถิ่น มีความเข้าใจใน จุดมุ่งหมายของการจัดการในอุทยานแห่งชาติ โดยควรให้ข้อมูลที่ถูกต้อง ลดปัญหาความขัดแย้งที่มี ในพื้นที่ และเปิดโอกาสให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและชุมชนท้องถิ่นที่มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่มี ส่วนร่วมในการจัดทำแผนการจัดการอุทยานแห่งชาติ

5. การจัดการผู้มาเยือน

เนื่องจากอุทยานแห่งชาติเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่มีคุณค่า เมื่อมีการใช้ประโยชน์อาจเกิด การเสื่อมโทรม แต่ก็สามารถฟื้นฟูขึ้นมาใหม่ได้ และจากการที่มีผู้มาเยือนเข้ามาท่องเที่ยวใน อุทยานแห่งชาติ เป็นจำนวนมากในแต่ละปี อาจทำให้เกิดผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติได้ จึงจำเป็นต้องมีเทคนิคการจัดการผู้มาเยือน เพื่อลดการเกิดผลกระทบและสามารถอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติได้

โดยที่การจัดการผู้มาเยือนหรือผู้มาเยือนในอุทยานแห่งชาติ หมายถึง การนำเอา กฎระเบียบ ข้อมูล และการให้การศึกษามาใช้เป็นตัวควบคุมจำนวน ประเภท และพฤติกรรมของผู้ มาเยือนเพื่อให้การดำเนินกิจกรรมนันทนาการของผู้มาเยือนเอื้อประโยชน์ด้านต่างๆแก่ตนเอง และขณะเดียวกันเพื่อเป็นการป้องกันและลดผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นแก่ทรัพยากรธรรมชาติ และสภาพแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติ (Hammit and Cole, 1987) เทคนิคการจัดการผู้มาเยือน มี ดังนี้

1. การจำกัดปริมาณการใช้ประโยชน์ ใช้เทคนิคนี้ในกรณีที่มีจำนวนผู้มาเยือนมากเกินไป เช่น ห้ามผู้มาเยือนพักแรมในอุทยานแห่งชาติเวลากลางคืน ให้ใช้ประโยชน์ได้เฉพาะเวลากลางวัน เท่านั้น

2. การกระจายการใช้ประโยชน์ โดยกระจายผู้มาเยือนไปตามบริเวณต่างๆของพื้นที่ให้ มากที่สุดเท่าที่จะทำได้เพื่อลดความหนาแน่นของผู้มาเยือนลง เช่น กระจายระยะห่างระหว่างกลุ่ม ให้มากขึ้น กระจายกลุ่มไปยังพื้นที่ที่จัดเตรียมขึ้นใหม่ ขยายฤดูกาลท่องเที่ยวให้ยาวขึ้น เป็นต้น

3. การรวมการใช้ประโยชน์ เทคนิคนี้เหมาะสมกับพื้นที่ที่มีขนาดเล็กโดยการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อให้มีการใช้ประโยชน์พื้นที่ร่วมกัน
4. การจำกัดระยะเวลาการใช้ โดยคำนึงถึงสภาพทรัพยากรธรรมชาติด้วยการกำหนดให้มีเวลาการใช้ประโยชน์น้อยลง เพื่อให้ผู้มาเยือนใช้ประโยชน์อย่างทั่วถึง
5. การจำกัดฤดูกาลในการใช้ประโยชน์ โดยคำนึงถึงสภาพที่เปราะบางของธรรมชาติและให้ทรัพยากรธรรมชาติพักฟื้นและกลับคืนสภาพเดิมได้เพื่อสามารถรองรับการใช้ประโยชน์รุ่นต่อไปได้ทัน
6. การจำกัดขนาดของกลุ่มผู้ใช้ ไม่ควรให้ผู้มาเยือนที่มีกลุ่มใหญ่เกินไปภายในอุทยานแห่งชาติ เพราะจะทำให้เกิดการครอบครองทรัพยากรต่างๆมากกว่าผู้มาเยือนที่มีกลุ่มขนาดเล็ก ดังนั้นควรลดขนาดผู้มาเยือนให้มีขนาดที่เหมาะสมเพื่อประโยชน์แก่ผู้มาเยือนส่วนใหญ่
7. การให้การศึกษาเรื่องผลกระทบ โดยใช้การสื่อความหมายธรรมชาติเพื่อที่ให้ผู้มาเยือนเข้าใจถึงสภาพแวดล้อมและผลกระทบที่เกิดขึ้นได้ การออกแบบข้อมูลข่าวสารไปยังผู้มาเยือนจะต้องออกแบบให้สอดคล้องกับสถานที่และกลุ่มผู้ใช้ประโยชน์ โดยพิจารณาถึงสิ่งต่อไปนี้
 - 7.1 ข้อมูลข่าวสารที่สื่อถึงผู้มาเยือนควรเป็นข้อความที่ชัดเจนตรงประเด็น เข้าใจได้โดยง่าย เพื่อให้สามารถเปลี่ยนพฤติกรรมได้ตามที่ผู้สื่อสารต้องการ
 - 7.2 ต้องรู้จักประเภทของผู้มาเยือน เพื่อที่สามารถเลือกข้อความ รูปแบบการสื่อความหมายได้เหมาะสม
 - 7.3 การเลือกใช้สื่อหรือตัวกลางในการถ่ายทอดข้อมูลต้องพิจารณาให้เหมาะสมกับสถานการณ์
 - 7.4 สถานที่ในการสื่อความหมายควรเป็นบริเวณที่มีผู้มาเยือนรวมตัวกันเป็นจำนวนมากเพื่อสะดวกในการสื่อสารและเข้าถึงข้อมูล เช่น ศูนย์บริการผู้มาเยือน จุดชมวิว เป็นต้น

อุทยานแห่งชาติเป็นแหล่งทรัพยากรธรรมชาติที่สมบูรณ์และแหล่งนันทนาการที่มีคุณค่า ประชาชนทุกคนสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มที่โดยไม่เกิดผลกระทบต่อธรรมชาติ ซึ่งปกติแล้วผู้มาเยือนส่วนใหญ่ที่เข้ามาท่องเที่ยวย่อมมีจุดมุ่งหมายต่าง ๆ กัน เช่น ต้องการการพักผ่อนหย่อนใจ ต้องการความสนุกสนานเพลิดเพลิน ต้องการการเรียนรู้เพิ่มเติมจากประสบการณ์ชีวิตใหม่ที่ได้รับ ต้องการความประทับใจและชื่นชมกับความงดงามของธรรมชาติ แต่จากการที่มีผู้มาเยือนเข้ามาภายในอุทยานแห่งชาติเป็นจำนวนมากอาจทำให้เกิดผลกระทบในด้านต่าง ๆ ได้ ซึ่งเราสามารถเปรียบอุทยานแห่งชาติเป็นบ้านหลังใหญ่ เมื่อมีคนอาศัยอยู่ในบ้านเป็นจำนวนมากก็ย่อมต้องมีการจัดระเบียบ กฎเกณฑ์ ข้อบังคับต่างๆ เพื่อให้ทุกคนในบ้านอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข การกำหนดกฎระเบียบต่างๆควรให้เกิดความยืดหยุ่นแก่ผู้มาเยือนแต่ต้องไม่เกิดผลเสียแก่ธรรมชาติ มีการปรับให้สอดคล้องกับอุทยานแห่งชาติแต่ละแห่ง

ปัจจุบันการท่องเที่ยวไม่ได้จำกัดอยู่เฉพาะผู้มาเยือนชาวไทยเท่านั้น แต่ยังมีผู้มาเยือนชาวต่างประเทศอีกด้วย ดังนั้นการบริการการท่องเที่ยวแก่ผู้มาเยือนจึงต้องมีการบริหารจัดการที่ดีโดยยึดหลักการจัดการนันทนาการและแหล่งท่องเที่ยวสากลแล้วนำมาประยุกต์ใช้เหมาะสมสอดคล้องกับแหล่งทรัพยากรธรรมชาติของไทย นอกจากนี้การบริการผู้มาเยือน เช่น การเผยแพร่ความรู้ทางด้านวิชาการที่เหมาะสม การอำนวยความสะดวกสบายในด้านต่างๆ เช่น การดูแลให้เกิดความปลอดภัยแก่ผู้มาเยือน ความสะอาดภายในอุทยานแห่งชาติ บ้านพัก ห้องน้ำ ห้องสุขา จุดบริการผู้มาเยือน การตรวจสอบความพร้อมต่อการใช้งานของสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆและจัดให้เหมาะสมแก่ผู้มาเยือนทุกกลุ่ม ยังสามารถสร้างความประทับใจและมีคุณภาพแก่ผู้มาเยือน เพื่อให้เขาเหล่านั้นกลับมาเที่ยวชมภายในอุทยานแห่งชาติอีกด้วย

ขอบเขตงานบริการในอุทยานแห่งชาติ

จากรายงานการสัมมนา เรื่อง แนวทางการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติทางทะเล ภายใต้ความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน (ส่วนอุทยานแห่งชาติทางทะเล, 2542) เมื่อวันที่ 26 – 27 มีนาคม 2542 นั้น ได้มีการกล่าวถึงสาระสำคัญ คือ เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติซึ่งเปรียบเป็นเจ้าของบ้านที่ดีจะต้องทราบถึงความต้องการของผู้มาเยือน ที่มีความแตกต่างกันในแต่ละบุคคล ทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศเป็นอันดับแรก และในการสัมมนาครั้งนี้ยังได้กล่าวถึงการพัฒนาการบริการของอุทยานแห่งชาติให้มุ่งสู่มาตรฐานสากล โดยมีการดำเนินร่วมมือกันทั้งภาครัฐและภาคเอกชน มีข้อสรุปได้ดังนี้

1. กลุ่มงานบริการที่กรมป่าไม้ (กรมอุทยานแห่งชาติฯ) ควรดำเนินการเอง

1.1 งานบริการข่าวสารข้อมูล

1.2 งานบริการให้ความรู้เกี่ยวกับธรรมชาติและอุทยานแห่งชาติ

1.3 งานบริการด้านความปลอดภัย

2. กลุ่มงานบริการที่กรมป่าไม้ (กรมอุทยานแห่งชาติฯ) ควรสนับสนุนให้เอกชนหรือชุมชนเข้าไปดำเนินการได้

2.1 งานบริการนำเที่ยว

2.2 งานบริการบ้านพัก

2.3 งานบริการด้านคมนาคมขนส่ง

2.4 งานบริการด้านอาหาร

นอกจากนี้ ธรรมนูญ (2541) ได้กล่าวถึงลักษณะที่แตกต่างของการบริการของอุทยานแห่งชาติกับการบริการภาคธุรกิจ และหน้าที่ในการให้บริการผู้มาเยือน ดังนี้

1. การบริการของอุทยานแห่งชาติ จะเน้นเรื่องการรักษาธรรมชาติมากกว่าความพอใจของลูกค้าหรือผู้มาเยือน

2. การบริการของอุทยานแห่งชาติ เน้นเรื่องการให้ข้อมูลและการศึกษาเรียนรู้มากกว่าความสะดวกสบายอย่างฟุ่มเฟือย

3. การบริการของอุทยานแห่งชาติ เน้นให้ผู้มาเยือนได้ดำเนินกิจกรรมต่างๆด้วยตนเอง เพื่อให้ออกกำลังกาย มากกว่ามีคนคอยรับใช้หรือมีเครื่องทุ่นแรง

4. การบริการของอุทยานแห่งชาติ เน้นการศึกษาเรียนรู้จากธรรมชาติมากกว่าการเข้าไปท่องเที่ยวแบบไม่เห็นคุณค่าความสำคัญของธรรมชาติ

สำหรับหน้าที่ในการให้บริการผู้มาเยือนของเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติประกอบด้วย

1. งานบริการด้านสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น บ้านพัก ร้านค้า ร้านอาหาร ห้องสุขา
2. งานบริการเพื่อรักษาความปลอดภัย เช่น การตรวจตราบริเวณที่พักแรม และแหล่งนันทนาการ เพื่อป้องกันเหตุร้ายต่างๆ
3. ด้านข้อมูลและการสื่อความหมายธรรมชาติ เช่น ในศูนย์บริการผู้มาเยือน การนำเดินศึกษาธรรมชาติ
4. งานบริการอื่นๆ เช่น การเก็บเงินค่าธรรมเนียม การจัดค่ายเยาวชน การรับเรื่องร้องเรียน

ซึ่งสอดคล้องกับ สุรเชษฐ์ (2541) ที่มีการแบ่งองค์ประกอบของสิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการ เป็น 5 ประเภท ดังนี้

1. ข้อมูลข่าวสาร เป็นการบริการข้อมูลที่ผู้มาเยือนได้รับก่อนไปถึงอุทยานแห่งชาติ
2. โปรแกรมการสื่อความหมาย เป็นงานบริการที่สนองตอบความต้องการของผู้มาเยือนในด้านการศึกษาเรียนรู้
3. ที่พัก ซึ่งมีหลายรูปแบบจาก โรงแรม รีสอร์ท บังกะโล หรือที่กางเต็นท์
4. การบริการอาหาร เครื่องดื่ม
5. ของที่ระลึก และอื่นๆ

นอกจากนี้ ปรึษา (2540) ยังได้จำแนกงานของอุทยานแห่งชาติตามแผนงานอุทยานแห่งชาติ เป็น 4 ประเภท คือ

1. ด้านบริหารแนวเขตอุทยานแห่งชาติ

ประกอบด้วย งานบริหารบุคคล งานติดต่อประสานงานระหว่างหน่วยงาน หรือองค์กร งานธุรการ งานบำรุงดูแลรักษา และงานการเงิน

2. ด้านป้องกันและรักษาทรัพยากร

ประกอบด้วย งานป้องกัน งานปราบปราม และงานการปรับปรุงแนวเขตอุทยานแห่งชาติ

3. ด้านนันทนาการและสื่อความหมายธรรมชาติ

ประกอบด้วย งานพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อรองรับการนันทนาการของผู้มาเยือน งานพัฒนาสื่อความหมายธรรมชาติเพื่อรองรับการนันทนาการของผู้มาเยือน และงานบริการเพื่ออำนวยความสะดวก ดูแลความปลอดภัยของผู้มาเยือน

4. ด้านจัดการทรัพยากร

ประกอบด้วย งานฟื้นฟูสภาพป่า งานจัดการทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า งานจัดการทรัพยากรอื่นในพื้นที่รับผิดชอบ งานควบคุมไฟป่า งานอพยพและจัดการพื้นที่กันชน และงานประสานงานวิชาการ

การดูแลผู้มาเยือนในอุทยานแห่งชาติ

สำหรับการดูแลผู้มาเยือนในอุทยานแห่งชาติ ถือเป็นสิ่งจำเป็นที่อุทยานแห่งชาติ ทุกแห่ง ต้องจัดให้มีเพื่อให้ผู้มาเยือนเกิดความรู้สึกปลอดภัยเหมือนอยู่บ้านตนเอง เพราะในระหว่างท่องเที่ยวผู้มาเยือนส่วนใหญ่จะคำนึงและห่วงความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สินของตน ถ้าพวกเขาเกิดความรู้สึกว่าปลอดภัยในระหว่างท่องเที่ยวก็จะเกิดความประทับใจและต้องการกลับมาเที่ยว

อีกโดยมีข้อควรคำนึงถึงดังนี้ (Sharpe, et al., 1994)

1. ต้องทราบลักษณะต่างๆของผู้มาเยือน

ก่อนที่เราจะวางแผนการจัดการผู้มาเยือนในอุทยานแห่งชาติเราจำเป็นต้องทราบลักษณะต่างๆของผู้มาเยือนซึ่งประกอบด้วย วัฒนธรรมของผู้มาเยือนแต่ละคน แนวทางการดำเนินชีวิต อายุ ความสนใจเฉพาะตัว อาชีพ รายได้ ระดับการศึกษา ความเชื่อ ความสามารถทางอารมณ์และร่างกาย ลักษณะพื้นที่ที่อยู่อาศัย กลุ่มของผู้มาเยือนที่มีได้ทั้งมาคนเดียว เป็นกลุ่มเพื่อนหรือครอบครัว ระยะเวลาในการท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ การที่เราทราบลักษณะต่างๆเหล่านี้สามารถที่จะนำมาวางแผนจัดการผู้มาเยือนในอุทยานแห่งชาติได้ต่อไป

2. ต้องทราบความคาดหวังของผู้มาเยือน

เมื่อผู้มาเยือนเดินทางมาพักผ่อนในอุทยานแห่งชาติย่อมต้องการความประทับใจ ความสนุกสนานในระหว่างการท่องเที่ยว ดังนั้นการมีแหล่งข้อมูลที่สามารถให้ข้อมูลต่างๆแก่ผู้มาเยือน เช่น การมีกิจกรรมนันทนาการต่างๆ สถานที่สำหรับพักผ่อน จึงเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อให้ผู้มาเยือนเตรียมตัวให้พร้อมสำหรับการท่องเที่ยวอย่างมีความสุข

3. มีการกำหนดจำนวนผู้มาเยือนให้เหมาะสมกับสภาพทรัพยากรธรรมชาติ

การกำหนดจำนวนผู้มาเยือนจำเป็นต้องจัดการให้สอดคล้องกับความสามารถในการรองรับของสภาพทรัพยากรธรรมชาติในอุทยานแห่งชาติ (carrying capacity) โดยเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติสามารถอนุญาตให้มีผู้เข้ามาท่องเที่ยวและมีการลงทะเบียนผู้มาพักในอุทยานแห่งชาติได้ตามความเหมาะสม พร้อมกับมีการอนุรักษ์ทรัพยากรด้วย

4. มีการกำหนดความเหมาะสมของกลุ่มผู้มาเยือน

การกำหนดกลุ่มผู้มาเยือนที่ตั้งแต่แคมป์พักผ่อนต้องมีการจัดการที่เหมาะสมโดยกำหนดกลุ่มที่ตั้งแคมป์ บริเวณที่ตั้งแคมป์ซึ่งควรเป็นพื้นที่ที่อยู่ใกล้เคียงกันและตั้งอยู่รอบสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เช่น ห้องน้ำ เป็นต้น

5. มีการจัดบริการที่จำเป็นสำหรับผู้มาเยือน

ภายในอุทยานแห่งชาติอาจมีบริการที่พิเศษสำหรับผู้มาเยือน เช่น แค้มป์หรือศูนย์ สำหรับการเรียนรู้ธรรมชาติ ซึ่งภายในประกอบด้วย ที่สำหรับลงชื่อ หน่วยพยาบาล ที่สำหรับเตรียม และรับประทานอาหาร การศึกษาธรรมชาติ สิ่งอำนวยความสะดวกด้านกิจกรรมนันทนาการต่างๆ และที่พักที่เตรียมไว้บริการ ระหว่างที่ผู้มาเยือนเดินทางเข้ามาและพักผ่อนอยู่ในอุทยานแห่งชาติอาจเกิดอาการอ่อนเพลีย บาดเจ็บ หรือเกิดเหตุการณ์ไม่คาดคิดขึ้นได้ ดังนั้นการเตรียมพร้อมในด้านการจัดการความปลอดภัยจึงเป็นสิ่งสำคัญอีกสิ่งหนึ่งอันประกอบด้วย การดูแลความปลอดภัย การปฐมพยาบาล สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ

6. มีการให้ข้อมูลที่จำเป็น และเกี่ยวข้องกับการแสดงป้ายสัญลักษณ์ต่างๆเพื่อประโยชน์สำหรับผู้มาเยือน

ภายในอุทยานแห่งชาติจะต้องมีเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติคอยให้คำแนะนำ บริการสอบถามต่างๆ และมีป้ายสัญลักษณ์ต่างๆ เช่น ให้ข้อมูลเกี่ยวกับที่พักแรม แหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ป้ายกฏระเบียบและคำเตือนต่างๆ เป็นต้น เพื่อให้ข้อมูลที่จำเป็นแก่ผู้มาเยือน เพื่อให้เกิดความปลอดภัยและสร้างความประทับใจได้ ในระหว่างการท่องเที่ยว

7. การรับฟังความคิดเห็นของผู้มาเยือน

ควรมีการรับฟังความคิดเห็นเพื่อนำมาประเมินผลและเป็นแนวทางการปฏิบัติต่อไป

การปฏิบัติเกี่ยวกับความปลอดภัยของผู้มาเยือนภายในอุทยานแห่งชาติ

จากการจัดการอุทยานแห่งชาติ (ดรธรณี และสุรเชษฐ์, 2539) และการดูแลผู้มาเยือน (Sharpe, et al., 1994) ดังที่กล่าวมาแล้วนั้น โดยให้ความสำคัญแก่ผู้มาเยือนและให้เกิดการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งหลักการทั้ง 2 นี้จะต้องให้มีความสอดคล้องกัน และทำให้ผู้มาเยือนเกิดความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของตน ได้รับการบริการทั้งสิ่งอุปโภค- บริโภค รวมทั้งระบบสาธารณูปโภคพื้นฐานอย่างครบถ้วน ได้รับการบริการชีวิตที่มีคุณค่าจากการท่องเที่ยว ได้ศึกษาเรียนรู้เข้าใจในธรรมชาติเพิ่มขึ้น และได้รับการตีความในความงดงามของธรรมชาติ

โดยที่ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินถือเป็นความต้องการขั้นพื้นฐานในชีวิตมนุษย์ ที่จะต้องได้รับการตอบสนองให้ครบถ้วน และเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติเปรียบเสมือนเป็นเจ้าของบ้านที่จะต้องทำหน้าที่กำจัดหรือควบคุมภัยอันตรายต่างๆเพื่อให้เกิดความปลอดภัยได้ โดยการกำหนดกฎเกณฑ์ กฎระเบียบ มาตรฐาน และประยุกต์ใช้แนวทางต่างๆเพื่อสามารถตอบสนองและปฏิบัติเพื่อให้เกิดความปลอดภัยแก่ผู้มาเยือนและบุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ในอุทยานแห่งชาติทุกคนด้วย เราสามารถนำหลักการดูแลผู้มาเยือนในอุทยานแห่งชาติ มาประยุกต์เป็นแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการความปลอดภัยของผู้มาเยือนภายในอุทยานแห่งชาติให้เหมาะสมได้ดังนี้ (Sharpe, et al., 1994)

1. การปฐมพยาบาลเบื้องต้นแก่ผู้มาเยือน

เมื่อผู้มาเยือนเกิดการบาดเจ็บหรืออุบัติเหตุขึ้นภายในอุทยานแห่งชาติ การช่วยเหลือเบื้องต้นเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญยิ่ง ที่จะช่วยให้ผู้มาเยือนพ้นจากอันตรายและเกิดความปลอดภัยสำหรับการจัดการในเรื่องนี้ถือเป็นความรับผิดชอบโดยตรงของเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติ ที่จะต้องมีการวางแผนและเตรียมความพร้อมอยู่เสมอที่จะช่วยเหลือผู้มาเยือนได้อย่างเหมาะสมตลอดเวลา โดยเฉพาะฤดูกาลท่องเที่ยวที่มีผู้มาเยือนเข้ามาในอุทยานแห่งชาติ เป็นจำนวนมาก

เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการดูแลความปลอดภัยของผู้มาเยือนไม่จำเป็นต้องเป็นบุคลากรทางการแพทย์ แต่ควรเป็นบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ ได้รับการฝึกอบรม จนมีความรู้และทักษะอย่างดี ประกอบกับมีการฝึกฝนจนเกิดความชำนาญ มีความละเอียดรอบคอบ สามารถสังเกตลักษณะอาการต่างๆได้ชัดเจน และประเมินสถานการณ์ได้ว่าเหตุการณ์ใดมีความสำคัญจำเป็นต้องได้รับการช่วยเหลือก่อน และเหตุการณ์ใดควรได้รับการช่วยเหลือตามลำดับ ได้อย่างเหมาะสม มีจิตใจที่มั่นคง ควบคุมอารมณ์ สถานการณ์และสติอยู่ได้ มีจิตวิทยาที่จะพูดปลอบใจผู้บาดเจ็บให้สามารถคลายกังวลลงและสร้างกำลังใจได้ ตัดสินใจและแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้อย่างถูกต้องสงบ และประยุกต์เครื่องมือที่หาได้ในบริเวณนั้นมาใช้ได้อย่างเหมาะสม มีความเสียสละและเต็มใจปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถเพื่อให้ผู้มาเยือนเกิดความปลอดภัย และ ลดภาวะแทรกซ้อนหรือพยาธิสภาพที่อาจเกิดขึ้นภายหลัง

2. การดูแลสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆภายในอุทยานแห่งชาติให้พร้อมต่อการใช้งาน

สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆภายในอุทยานแห่งชาติเป็นสิ่งที่ได้จัดเตรียมและพัฒนาโดยรัฐบาล เพื่อให้ผู้มาเยือนและเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติได้รับความสะดวกสบายและความปลอดภัย (บุญเลิศ, 2542) เพื่อให้ผู้มาเยือนเกิดความประทับใจ ท่องเที่ยวได้อย่างสะดวกสบาย รวมถึงได้รับบริการขั้นพื้นฐานจากรัฐบาล ได้รับประโยชน์และพักผ่อนในอุทยานแห่งชาติได้อย่างเต็มที่ ด้วยภายในอุทยานแห่งชาติจะต้องจัดเตรียมสิ่งเหล่านี้ให้พร้อมสำหรับการบริการผู้มาเยือนในกลุ่มรูปแบบต่างๆ โดยแบ่งสิ่งอำนวยความสะดวกเป็นประเภทต่างๆ ดังนี้ อาคาร สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้ใช้ในเวลากลางวัน สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้มาพักผ่อน สิ่งอำนวยความสะดวกสนับสนุน (Sharpe(ed), 1983) สิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวประเภทเข้าเมือง สิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวประเภทโครงสร้างพื้นฐาน และสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวประเภทความปลอดภัย สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆภายในอุทยานแห่งชาติที่สำคัญได้แก่ โทรศัพท์ สาธารณะ น้ำดื่ม น้ำใช้ สุขา ถังขยะ ที่รวมขยะและสิ่งปฏิกูล ระบบลานจอดรถหรือที่จอดรถ เครื่องหมายการจราจร เครื่องหมายหรือแผ่นป้าย ศาลาหลบแดดและฝน ท่าเทียบเรือ ท่าจอดเรือ ห้องอาบน้ำ แผ่นประกาศ ม้านั่ง การปลูกต้นไม้ที่ให้ร่มเงาและความสวยงาม (ดร.ชนิ และสุรเชษฐ์, 2539) จะต้องได้รับการดูแล ซ่อมแซม บำรุงให้สะอาดและอยู่ในสภาพพร้อมใช้งานได้ตลอด 24 ชั่วโมง เมื่อมีการชำรุดควรได้รับการตรวจเช็คและซ่อมแซมอย่างสม่ำเสมอ สำหรับแหล่งสาธารณูปโภคพื้นฐาน เช่น แหล่งบริการอาหารและน้ำดื่มจะต้องสะอาดและถูกสุขลักษณะมีคุณภาพ ที่นอน บ้านพัก ห้องน้ำ ห้องสุขา บริเวณที่ทิ้งขยะ จะต้องสะอาดและจัดวางให้เหมาะสมกลมกลืนกับสภาพแวดล้อมในอุทยานแห่งชาติเพื่อบรรยากาศการท่องเที่ยวที่ดี

3. การควบคุมกิจกรรมนันทนาการต่างๆให้อยู่ในความเหมาะสม

โดยทั่วไปแล้วผู้มาเยือนที่เข้ามาท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ จะมีความหลากหลายต่างกัน เช่น อายุ อาชีพ เพศ จำนวนผู้มาเยือนที่มาด้วยกัน รูปแบบของกลุ่มผู้มาเยือน วัตถุประสงค์ของการเดินทางมาอุทยานแห่งชาติ เป็นต้น (Sharpe, et al., 1994) สำหรับการท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ เมื่อมีผู้มาเยือนเป็นจำนวนมากมาทำกิจกรรมต่างๆร่วมกันภายในพื้นที่ของอุทยานแห่งชาติ อาจมีผู้มาเยือนบางส่วนที่ไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบที่ตั้งไว้ หรือ ประกอบกิจกรรมนันทนาการต่างๆที่เป็นอันตราย เสี่ยงภัยโดยปราศจากการควบคุม ซึ่งอาจก่อให้เกิดผลกระทบแก่พื้นที่ของอุทยานแห่งชาติ รบกวนผู้มาเยือนกลุ่มอื่นๆ และอาจเกิดอันตรายได้ ดังนั้นเจ้าหน้าที่

อุทยานแห่งชาติควรมีการควบคุมกิจกรรมนันทนาการต่างๆเพื่อให้เกิดมาตรฐานในการรักษาความปลอดภัยแก่ผู้มาเยือน และมีการควบคุมกลุ่มผู้มาเยือนที่รบกวนผู้มาเยือนกลุ่มอื่นๆให้ปฏิบัติตามกฎระเบียบและกฎเกณฑ์ต่างๆ เพื่อความสงบเรียบร้อยได้

4. การให้ข้อมูลที่เหมาะสมแก่ผู้มาเยือนขณะมีกิจกรรมต่างๆในอุทยานแห่งชาติ

การให้บริการข้อมูลข่าวสารแก่ผู้มาเยือนเป็นบริการขั้นพื้นฐานในอุทยานแห่งชาติ (สารัฐ, 2547) เพราะระหว่างมีกิจกรรมนันทนาการต่างๆผู้มาเยือนจะได้รับความเพลิดเพลิน ประทับใจและมีความรู้ในเรื่องธรรมชาติเพิ่มขึ้น โดยได้รับข้อมูลที่เหมาะสมจากเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติ อาทิเช่น เป็นผู้นำทางและให้ข้อมูลแก่ผู้มาเยือนระหว่างเดินในเส้นทางศึกษาธรรมชาติ เป็นผู้นำทางในพื้นที่ที่อันตรายและมีความระมัดระวังเพิ่มขึ้น ทำหน้าที่บรรยายหรือให้ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวที่จำเป็นระหว่างท่องเที่ยวภายในอุทยานแห่งชาติที่ศูนย์บริการผู้มาเยือน โดยเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาตินอกจากจะเป็นผู้ให้ข้อมูลที่ดีแก่ผู้มาเยือนแล้ว ยังต้องคอยดูแลความปลอดภัยและพร้อมให้ความช่วยเหลือผู้มาเยือนได้อย่างทันท่วงทีเมื่อเกิดปัญหาหรืออุบัติเหตุต่างๆ ระหว่างท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ

ควรมีการเตรียมพร้อมสำหรับให้ข้อมูลรายละเอียดต่างๆของ อุทยานแห่งชาติ ผ่านทางแผนที่ เอกสารแผ่นพับ ป้ายประกาศต่างๆ เป็นต้น เพื่อให้ผู้มาเยือนได้รับข้อมูลที่เหมาะสม และเกิดความประทับใจในข้อมูลที่ได้รับและรู้สึกปลอดภัยที่มีเจ้าหน้าที่คอยให้ความช่วยเหลือตลอดเวลาเมื่อเข้ามาอยู่ในอุทยานแห่งชาติ

5. การปรับปรุงพื้นที่ให้มีสภาพปลอดภัย

สภาพพื้นที่ต่างๆภายในอุทยานแห่งชาติ เช่น บริเวณน้ำตกที่ลื่น (สุวรรณชัย, 2533) บริเวณรั้วที่กั้นพื้นที่ที่อันตรายอาจลื่นหรือไม่แข็งแรงได้ ทิศนะวิสัยของพื้นที่ไม่ชัดเจน มีอุปสรรคในเส้นทางการเดินทางมีพื้นที่คับแคบไม่สะดวก ขาดการป้องกันไฟไหม้ในพื้นที่ อาจก่อให้เกิดอันตรายแก่ผู้มาเยือนได้ ดังนั้นการปรับปรุงพื้นที่ให้มีสภาพปลอดภัย โดยมีรั้วกั้นที่แข็งแรงทนทานในพื้นที่ที่อันตราย เช่น พื้นที่ลาดชัน มีแสงไฟสว่างอย่างพอเพียงและใช้งานได้ตลอดเวลา ปรับปรุงทางเดินให้สะอาด กว้างขวางอยู่ในสภาพเรียบร้อย และมีระบบการเตือนไฟไหม้ที่เหมาะสม ก็จะช่วยให้ผู้มาเยือนมีความปลอดภัยระหว่างท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติเพิ่มขึ้น

6. การจัดทำสื่อความหมายต่างๆหรือป้ายเตือนภัยในพื้นที่ที่อันตราย

โดยทั่วไปแล้วภายในอุทยานแห่งชาติ จะมีป้ายสื่อความหมายอยู่แล้ว ซึ่งเป็นแหล่งให้ข้อมูลต่างๆแก่ผู้มาเยือนได้ตลอดเวลา โดยที่ป้ายสื่อความหมายประกอบด้วย (สารรัฐ , 2547)

6.1 แผ่นป้ายสัญลักษณ์ ที่ถ่ายทอดข้อมูลเป็นสัญลักษณ์ภาพกราฟิกที่เข้าใจง่าย เข้าใจได้ทุกเชื้อชาติ เช่น ป้ายจราจร ป้ายสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ

6.2 แผ่นป้ายให้ข้อมูล จะเน้นการให้ข้อมูลเป็นข้อความตัวหนังสือเป็นหลัก ใช้สำหรับการบริหารจัดการพื้นที่ เช่น ป้ายเตือนภัยในพื้นที่อันตรายต่างๆ ป้ายบอกทิศทาง ป้ายบอกสถานที่ แหล่งท่องเที่ยว ป้ายกฎระเบียบ คำเตือนต่างๆ

6.3 แผ่นป้ายนิทรรศการ เป็นป้ายที่มีการถ่ายทอดข้อมูลและเค้าโครงที่ชัดเจน ประกอบด้วยตัวอักษร ข้อความ รูปภาพที่สอดคล้องกัน

การสื่อความหมายต่างๆหรือป้ายเตือนภัยในพื้นที่ที่อันตรายอย่างเหมาะสม สามารถช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการท่องเที่ยวที่ดีแก่ผู้มาเยือน ทำให้ผู้มาเยือนเข้าใจและตระหนักถึงสภาพสิ่งแวดล้อม ช่วยในการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม ลดการทำลายธรรมชาติ ผู้มาเยือนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเกิดความภูมิใจในทรัพยากรของตน กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้และกระตุ้นความรู้สึกรักในอนุรักษ์ธรรมชาติ และสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของผู้มาเยือนได้ ในพื้นที่ที่อันตรายถ้ามีป้ายเตือนภัยจะช่วยให้ผู้มาเยือนสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมลงได้ เช่น ปีนป้ายในน้ำตกที่ลาดชัน ยืนถ่ายรูปบริเวณหน้าผาชัน ดังนั้นการมีป้ายสื่อความหมายที่เหมาะสมจะช่วยให้ผู้มาเยือนมีความปลอดภัยและปลอดภัยระหว่างท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติเพิ่มขึ้น

7. ความพร้อมในการปฏิบัติงานช่วยเหลือผู้มาเยือนเมื่อเกิดเหตุการณ์ฉุกเฉิน

ระหว่างการท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติผู้มาเยือนอาจประสบกับเหตุการณ์ฉุกเฉินต่างๆสามารถเกิดขึ้นในอุทยานแห่งชาติได้ตลอดเวลา เช่น เหตุการณ์ธรรมชาติที่เกิดขึ้นโดยไม่คาดคิด ประสบอุบัติเหตุ ผู้มาเยือนหลงทาง ตกน้ำ เป็นต้น (Sharpe, et al., 1994) เหตุการณ์เหล่านี้เมื่อ

เกิดขึ้นแล้วจะต้องมีการเตรียมพร้อมที่จะช่วยเหลือผู้มาเยือนตลอดเวลา เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติมีหน้าที่ดูแลให้ความปลอดภัยแก่ผู้มาเยือน โดยตรวจเช็คอุปกรณ์ต่างๆสำหรับการช่วยเหลือเบื้องต้น อุปกรณ์สื่อสารสำหรับติดต่อขอความช่วยเหลือจากภายนอกให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้งานเสมอ

8. การเฝ้าระวังและเพิ่มการตรวจตราในพื้นที่เสี่ยงอันตราย

การเฝ้าระวังและเพิ่มการตรวจตราในพื้นที่เสี่ยงอันตราย ถือเป็นส่วนหนึ่งของการบริการภายในอุทยานแห่งชาติด้านความปลอดภัย (ส่วนอุทยานแห่งชาติทางทะเล, 2541) โดยในพื้นที่ที่มีภูมิประเทศอันตราย เช่น เป็นหน้าผาสูงชัน น้ำตก บริเวณที่มีตะไคร่น้ำเกาะลื่น นอกจากนี้มีป้ายเตือนภัยให้ระมัดระวังเพิ่มขึ้น ควรมีเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติเฝ้าระวังและเพิ่มการตรวจตราในพื้นที่เสี่ยงอันตรายเพิ่มขึ้น นอกจากนี้เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติยังต้องเพิ่มการออกตรวจตราบริเวณที่พัก แหล่งนันทนาการ การเฝ้ายาม จัดอาสาสมัครให้คอยดูแลผู้มาเยือนไม่ให้เข้าไปใกล้พื้นที่อันตราย เพื่อให้ผู้มาเยือนเกิดความรู้สึกรู้สึกอุ่นใจและได้รับความปลอดภัยขณะท่องเที่ยวพักผ่อนหย่อนใจในอุทยานแห่งชาติ

นอกเหนือจากการปฏิบัติเกี่ยวกับความปลอดภัยของผู้มาเยือนในอุทยานแห่งชาติดังกล่าวมาแล้วข้างต้น สุวรรณชัย (2533) ได้ให้ข้อสรุปไว้ว่า ความปลอดภัยจากการบริการท่องเที่ยว ถือเป็นความต้องการขั้นพื้นฐานที่สำคัญของผู้มาเยือนในสถานที่ต่างๆ ซึ่งจะต้องได้รับการตอบสนองอย่างเพียงพอและเหมาะสม โดยที่ความไม่ปลอดภัยในร่างกาย ชีวิต และทรัพย์สินของผู้มาเยือนประกอบด้วย

1. ความไม่ปลอดภัยต่อจิตใจ หรือความรู้สึกว่าไม่ปลอดภัย เช่น ข่าวสารการจี้ปล้นหรือโรคระบาดในแหล่งท่องเที่ยว

2. ความไม่ปลอดภัยจากวงจรการท่องเที่ยว อันเนื่องมาจาก

2.1 การคมนาคมและบริการขนส่ง เช่น อุบัติเหตุรถยนต์ สาเหตุจากสภาพรถยนต์ มารยาทในการขับรถของพนักงานขับรถไม่เหมาะสม

2.2 การบริการของบริษัทนำเที่ยว เช่น การให้บริการไม่ครบตามที่ตกลงไว้ในการขายบริการ

2.3 การบริการของมัคคุเทศก์มีจลาชีพ เช่น การหลอกลวงผู้มาเยือน

2.4 การบริการของของสถานที่พักรแรม เช่น ทรัพย์สินสูญหาย

2.5 การบริการของภัตตาคารร้านอาหาร เช่น อาหารเป็นพิษ หรือ โกงราคา

2.6 การบริการของขายของที่ระลึก เช่น สินค้าไม่มีคุณภาพ สินค้าปลอม

2.7 ปัญหาอาชญากรรมในสังคม เช่น การปล้นชิงชิงวิ่งราว

2.8 ความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ของผู้มาเยือน เช่น การหลบหลู่ศาสนา

2.9 กลุ่มบุคคลเร่ขายบริการทั่วไป เช่น รถหรือเรือรับจ้าง ร้านหาบเร่

2.10 สภาพทางกายภาพของแหล่งท่องเที่ยว เช่น ความลึกชันของชายหาด ความลื่นไถลบริเวณน้ำตก

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการปฏิบัติ

ความหมาย

คำว่า “การปฏิบัติ” และ “พฤติกรรม” มีความหมายที่สัมพันธ์กัน โดยที่

พฤติกรรม หมายถึง การกระทำหรือ กิจกรรมทุกประเภทที่ร่างกายมนุษย์กระทำขึ้น สามารถแสดงออกมาได้ทั้งทางร่างกาย ความคิด ความรู้สึก เพื่อตอบสนองต่อสิ่งเร้าที่มากระตุ้นทั้งภายในและภายนอกเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของผู้กระทำพฤติกรรมนั้นๆ การแสดงออกเหล่านี้มีผลทั้ง ด้านบวกและด้านลบ เช่น หัวเราะ ร้องไห้ ดีใจ เป็นต้น มีผลมาจากกระบวนการทางจิตวิทยา

ไม่ว่ากิจกรรมนั้นจะสามารถสังเกตเห็นได้หรือไม่ก็ได้ก็ตาม กระทำเพื่อตอบสนองต่อสถานการณ์ใด สถานการณ์หนึ่ง โดยผ่านการใคร่ครวญมาแล้ว หรือเป็นไปอย่างไม่รู้ตัว และการแสดงออกนั้นถือ ว่ามีความเหมาะสมที่สุดในสถานการณ์นั้นๆ (ประภาเพ็ญ, 2526; ลิขิต, 2530; ราชบัญญัติสถาน, 2538; ประสานและทิพวรรณ, 2537; ชลลดา, 2534; พจนานุกรมลองแมน, 1984; กัญญา, 2538; สมโภชน์, 2526; โสภกา, 2521)

จากที่กล่าวมาแล้วนั้นจะเห็นได้ว่า พฤติกรรมเป็นการกระทำที่มนุษย์กระทำขึ้นเพื่อ ตอบสนองสิ่งเร้าที่มากกระตุ้น และเราสามารถแบ่ง พฤติกรรมออกเป็น 2 ประเภทได้ดังนี้

1. พฤติกรรมภายนอกหรือพฤติกรรมเปิดเผย (external or overt behavior) เป็นพฤติกรรม และการกระทำที่บุคคลแสดงออกมา โดยที่บุคคลนั้นกระทำลงไปโดยเจตนาและรู้สึกตัวแล้วผู้อื่น สามารถสังเกตเห็นและมองเห็นได้ด้วยตาเปล่า ทั้งทางวาจา การกระทำ ท่าทางต่างๆ เช่น การพูด การ กินอาหาร การหัวเราะ และพฤติกรรมที่แสดงออกมาโดยที่บุคคลนั้นไม่รู้สึกตัว แล้วผู้อื่นไม่ สามารถสังเกตเห็นได้ด้วยตาเปล่า

2. พฤติกรรมภายในหรือพฤติกรรมปกปิด (internal or covert behavior) เป็นพฤติกรรม และการกระทำที่เกิดขึ้นภายในตัวหรือจิตใจของผู้กระทำ ซึ่งสมองจะทำหน้าที่รวบรวมและสั่งการ สามารถรับรู้ได้เองว่าเกิดพฤติกรรมนั้นหรือไม่ โดยบุคคลอื่นไม่สามารถสังเกตเห็นหรือใช้ เครื่องมือวัดได้ ทั้งที่เป็นรูปธรรม เช่น การเต้นของหัวใจ และนามธรรม เช่น ความรู้สึก ทักษะคิด ความเชื่อ ค่านิยม

องค์ประกอบของพฤติกรรม

Cronbach (1972) ได้อธิบายว่าพฤติกรรมของมนุษย์ มี 7 องค์ประกอบคือ

1. ความมุ่งหมาย เป็นความต้องการหรือวัตถุประสงค์ที่ทำให้เกิดกิจกรรมเพื่อสนองความต้องการที่เกิดขึ้น

2. ความพร้อม หมายถึง ภาวะหรือความสามารถที่จำเป็นในการทำกิจกรรมเพื่อสนองความต้องการ

3. สถานการณ์ เป็นเหตุการณ์ที่เปิดโอกาสให้ทำกิจกรรมเพื่อสนองความต้องการ
4. การแปลความหมาย ก่อนทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งจะต้องพิจารณา สถานการณ์เสียก่อนแล้วตัดสินใจเลือกวิธีการที่คาดว่าจะได้รับความพอใจมากที่สุด
5. การตอบสนอง เป็นการทำกิจกรรมเพื่อสนองความต้องการโดยวิธีการที่ได้เลือกแล้วในขั้นการแปลความหมาย
6. ผลที่ได้รับหรือผลที่ตามมา เมื่อทำกิจกรรมแล้วย่อมได้ผลจากการกระทำ อาจเป็นไปตามที่คาดคิดไว้ หรืออาจตรงข้ามกับความคาดหมายก็ได้
7. ปฏิกริยาต่อความผิดหวัง หากคนเราไม่สามารถสนองความต้องการได้ ก็กล่าวได้ว่าเขาประสบกับความผิดหวัง ในกรณีนี้อาจต้องย้อนกลับไปแปลความหมายของสถานะเสียใหม่และเลือกวิธีตอบสนองใหม่ก็ได้

นอกจากนี้ พฤติกรรม ยังมีองค์ประกอบอีก 3 ส่วน (ประภาเพ็ญ, 2526) ดังนี้

1. พฤติกรรมด้านพุทธิปัญญา พฤติกรรมด้านนี้เกี่ยวข้องกับการรับรู้ การจำข้อเท็จจริงต่างๆ รวมทั้งการพัฒนาความสามารถ และทักษะทางสติปัญญา การใช้วิจารณญาณเพื่อประกอบการตัดสินใจ พฤติกรรมด้านนี้ประกอบด้วยความสามารถระดับต่างๆ คือ ความรู้ความเข้าใจ การประยุกต์หรือนำความรู้ไปใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินผล
2. พฤติกรรมด้านทัศนคติค่านิยม ความรู้สึกชอบ พฤติกรรมด้านนี้หมายถึง ความสนใจ ความคิดเห็น ความรู้สึก ท่าที ความชอบไม่ชอบ การให้คุณค่า การเปลี่ยนหรือปรับปรุงค่านิยมที่มีอยู่ เป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นภายในจิตใจของบุคคล แบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอน คือ การรับหรือการให้ความสนใจ การตอบสนอง การให้ค่าหรือการเกิดค่านิยม การจัดกลุ่มค่า และการแสดงลักษณะตามค่านิยมที่ยึดถือ
3. พฤติกรรมด้านการปฏิบัติ เป็นพฤติกรรมที่ใช้ความสามารถทางร่างกายแสดงออกมา และสังเกตได้ในสถานการณ์หนึ่งๆ หรืออาจเป็นพฤติกรรมที่ล่าช้า คือ บุคคลไม่ได้ปฏิบัติทันที ซึ่ง

ต้องอาศัยเป็นพฤติกรรมระดับต่างๆ ทางด้านพุทธิปัญญา และด้านทัศนคติ เป็นส่วนประกอบ พฤติกรรมด้านนี้ เมื่อแสดงออกมาจะสามารถประเมินผลได้ง่าย แต่กระบวนการที่จะก่อให้เกิด พฤติกรรมนี้ต้องอาศัยระยะเวลา และการตัดสินใจหลายขั้นตอน ซึ่งกระบวนการศึกษาจะช่วยให้ เกิดพฤติกรรมการปฏิบัติได้

สิ่งที่กำหนดพฤติกรรมมนุษย์

มี 2 ประเภท ดังนี้ (ชูดา, 2525)

1. ลักษณะนิสัยส่วนตัว ได้แก่

ก. ความเชื่อ หมายถึง การที่บุคคลคิดถึงสิ่งใดก็ตามในแง่ข้อเท็จจริง ไม่จำเป็นว่า จะต้องถูกหรือผิดเสมอไป โดยที่ความเชื่ออาจได้มาจากการเห็น การบอกเล่า การอ่าน รวมทั้งการ คิดขึ้นมาเอง

ข. ค่านิยม หมายถึง ความเชื่อที่สมาชิกของสังคมใดสังคมหนึ่งยอมรับ โดยเห็นว่ามีค่า และมีประโยชน์ต่อสังคม

ค. ทัศนคติ หรือเจตคติ มีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของบุคคล กล่าวคือ เจตคติเป็น แนวโน้ม หรือขั้นเตรียมของพฤติกรรมและถือว่าเจตคติมีความสำคัญในการกำหนดพฤติกรรมใน สังคม

ง. บุคลิกภาพ เป็นสิ่งที่กำหนดว่าบุคคลจะทำอะไรและปฏิบัติอย่างไร ถ้าบุคคลนั้นอยู่ใน สถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง

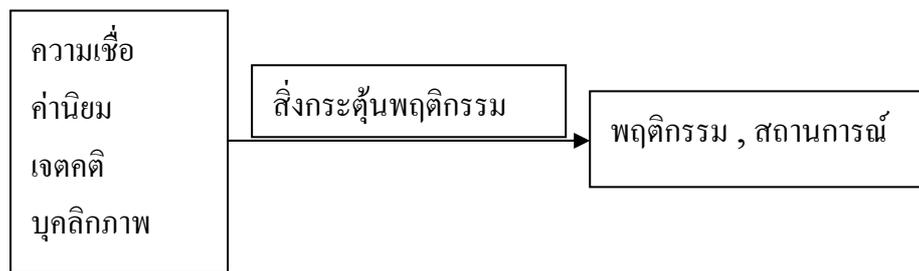
2. กระบวนการอื่นๆทางสังคม ได้แก่

ก. สิ่งกระตุ้นพฤติกรรมและความเข้มข้นของสิ่งกระตุ้น ลักษณะนิสัยส่วนตัวด้านความ เชื่อค่านิยม เจตคติ บุคลิกภาพ มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมและจะเกิดขึ้นได้ต้องมีสิ่งมากระตุ้น พฤติกรรมเสียก่อน ซึ่งเป็นปัจจัยภายในบุคคล ได้แก่ การสะสมความรู้ ประสบการณ์ในเรื่องต่างๆ

ที่เคยได้รับหรืออาจรับจากภายนอก อาทิ จากข่าวสาร คำบอกเล่าของบุคคล เป็นต้น

ข. สถานการณ์ หมายถึง สิ่งแวดล้อมทั้งที่เป็นบุคคลและไม่ใช่มนุษย์ ซึ่งอยู่ในสถานะที่บุคคลกำลังจะมีพฤติกรรม

เราสามารถสรุป สิ่งที่กำหนดพฤติกรรมมนุษย์เป็นแผนภูมิ ได้ดังนี้ (ชูดา, 2525)

ภาพที่ 1 สิ่งกำหนดพฤติกรรมมนุษย์ (ชูดา,2525)

การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม

การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของมนุษย์มีอิทธิพลจากองค์ประกอบต่างๆ ดังนี้ (พัฒน์, 2537)

1. กลุ่มสังคม ได้แก่ กลุ่มเพื่อนบ้าน กลุ่มเพื่อน โรงเรียน กลุ่มเพื่อนร่วมสถาบันเดียวกัน เป็นต้น
2. บุคคลที่เป็นแบบอย่าง ได้แก่ บิดา มารดา พี่น้อง ครู และผู้มีชื่อเสียง
3. สถานภาพ อาจเป็นสถานภาพที่สังคมกำหนดให้ เช่น เพศ อายุ ศาสนา ฯลฯ หรืออาจเป็นสถานภาพที่หามาได้ด้วยตัวเอง เช่น ชศ ตำแหน่ง เมื่อบุคคลมีสถานภาพแตกต่างกัน พฤติกรรมก็ย่อมแตกต่างกันด้วย
4. ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี เช่น ในปัจจุบันมนุษย์นิยมใช้เครื่องทุ่นแรงต่างๆ ในการทำงานแทนการใช้แรงงานเหมือนก่อน ทำให้พฤติกรรมของมนุษย์เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม

5. กฎหมาย พฤติกรรมบางส่วนของมนุษย์จะถูกควบคุมโดยกฎหมาย

6. ศาสนา ศาสนาแต่ละศาสนามีกฎเกณฑ์ข้อห้ามที่แตกต่างกัน ดังนั้นในสถานการณ์อย่างเดียวกัน คนที่นับถือศาสนาต่างกันก็อาจแสดงพฤติกรรมต่างกันได้ ทั้งนี้ก็เนื่องมาจากอิทธิพลของศาสนา

7. ขนบธรรมเนียม ประเพณี ความเชื่อต่างๆ ล้วนมีอิทธิพลต่อการปฏิบัติของบุคคลทั้งสิ้น

8. สิ่งแวดล้อมที่ต่างกัน ทำให้บุคคลมีพฤติกรรมต่างกันด้วย เช่น คนที่อยู่ในสังคมชนบทกับสังคมเมือง

9. ทักษะคดี มีอิทธิพลต่อการแสดงออกของมนุษย์

10. การเรียนรู้ ในทางจิตวิทยาถือว่า พฤติกรรมส่วนมากของมนุษย์เกิดจากการเรียนรู้ การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องโดยตลอดของมนุษย์ตั้งแต่เด็กจนโต

นอกจากปัจจัยต่างที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของมนุษย์แล้วความต้องการทั้งทางร่างกายและทางสังคม ซึ่งเรียกว่า “แรงจูงใจ” ก็มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของมนุษย์เช่นกัน โดยเกิดจากแรงจูงใจ 2 ประการดังนี้

1. แรงจูงใจทางร่างกาย เป็นผลมาจากความต้องการทางร่างกาย เช่น ความหิว ความระหาย ความเหนื่อย เป็นต้น

2. แรงจูงใจทางสังคม เป็นผลมาจากความต้องการทางสังคม เช่น ความรักของวัยรุ่น ความอบอุ่น ความมีเกียรติ ได้รับคำยกย่องชมเชย เป็นต้น (สิทธิโชค, 2529)

เราสามารถ สรุปพฤติกรรมของมนุษย์ได้ว่าเป็น การประกอบกิจกรรมต่างๆที่แสดงออกมาทั้งทางร่างกายและจิตใจ ไม่ว่าจะสังเกตเห็นได้หรือเห็นไม่ได้ก็ตาม เพื่อตอบสนองต่อสิ่งเร้าต่างๆที่มากระตุ้นให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ได้ โดยอาศัยกระบวนการการเรียนรู้จากตนเองและสังคม รวมทั้งสภาพแวดล้อมเป็นตัวขัดเกลาให้เกิดพฤติกรรมที่เหมาะสม

ทฤษฎีที่ใช้อธิบายพฤติกรรมทางสังคม

1. ทฤษฎีสถานของเลวิน (Lewin's Field Theory)

โดยเลวิน ได้เสนอแนวความคิดว่า พฤติกรรมมนุษย์นั้นเกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างอิทธิพลในตัวบุคคลกับอิทธิพลภายนอกที่แต่ละบุคคลรับรู้ด้วย ดังนั้นการที่บุคคลจะมีพฤติกรรมอะไร อย่างไร และเมื่อไร จึงไม่ได้ถูกกำหนดโดยความต้องการของมนุษย์หรือสิ่งเร้าภายนอกอย่างใดอย่างหนึ่งแต่ถูกกำหนดโดยอิทธิพลมากมายทั้งภายในและภายนอกที่สัมพันธ์กันตามประสบการณ์ของบุคคล นั่นคือ พฤติกรรมมนุษย์ขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ระหว่างอิทธิพลต่างๆของบุคคลกับสภาพแวดล้อมที่บุคคลนั้นรับรู้ ซึ่งสภาพแวดล้อมนี้รวมทั้งสภาพแวดล้อมทางกายภาพ สังคม และวัฒนธรรม

2. ทฤษฎีบทบาท

ประนอม (2524) ได้กล่าวว่าทฤษฎีบทบาทสามารถอธิบายพฤติกรรมได้โดยที่ ทฤษฎีนี้สามารถอธิบายบุคลิกภาพของบุคคลว่าเป็นไปตามธรรมเนียมที่บุคคลจะต้องทำตามความเรียกร้องของสังคมในบทบาทต่างๆ หรือกระทำพฤติกรรมสนองตอบตามความคาดหวังของบทบาทที่ตนมีอยู่ โดยพฤติกรรมตามบทบาท ของบุคคลจะขึ้นอยู่กับ บทบาททางตำแหน่งที่สังคมเป็นผู้สร้างขึ้นเป็นครั้งแรก โดยที่บุคคลที่มีตำแหน่งต่างๆจะถูกกำหนดให้ประพฤติติดตัวไปตามแบบอย่างของตำแหน่ง

การวัดพฤติกรรม

กล่าวได้ว่าการวัดพฤติกรรม มี 2 วิธี คือ

1. การวัดในเชิงปริมาณ โดยที่ผู้ทำการวัดจะนับจำนวนพฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกมาต่อหน่วยของเวลาดำหนดในการศึกษาเรื่องนั้นๆ
2. การวัดเชิงคุณภาพ ผู้วัดต้องวัดพฤติกรรมแต่ละชนิด แล้วนำไปเปรียบเทียบกับพฤติกรรมของคนอื่น หรือเปรียบเทียบกับบรรทัดฐานของพฤติกรรม

ความหมายของการปฏิบัติ

สำหรับการปฏิบัติ กล่าวได้ว่า เป็นการประพจน์ ปฏิบัติจนกลายเป็นกิจวัตรประจำวัน ซึ่งกิจวัตรที่ปฏิบัตินี้เป็นพฤติกรรม ภายนอก ที่แสดงออกโดยใช้ความสามารถในการนำเอาความรู้ ความเข้าใจ ของวิธีการ กฎเกณฑ์ ทฤษฎี และแนวคิดต่างๆ ที่แสดงออกทางร่างกาย สามารถสังเกตเห็นได้ในสถานการณ์ต่างๆ ไปใช้ในการแก้ปัญหาตามสถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม บางครั้งพฤติกรรมการปฏิบัติที่แสดงออกมานี้อาจเกิดการล่าช้า คือบุคคลยังไม่ได้ปฏิบัติโดยทันที แต่สามารถคาดคะเนได้ว่า จะปฏิบัติในโอกาสต่อไป การเกิดพฤติกรรมเช่นนี้ได้ต้องอาศัยระยะเวลา และการตัดสินใจหลายขั้นตอน (ชัยพร, 2523; โสภา, 2521; ประภาเพ็ญ, 2520; เสริมศักดิ์, 2521; ไพศาล, 2526; Bloom, et al., 1975)

การที่บุคคลจะสามารถปฏิบัติสิ่งต่างๆจนกลายเป็นกิจวัตรที่เคยชินได้นั้น เป็นผลมาจากทัศนคติ บรรทัดฐานของสังคม นิสัย และผลที่คาดว่าจะได้รับหลังจากทำพฤติกรรมนั้นๆแล้ว อันเป็นผลให้เกิด

1. การเลียนแบบ (imitation) เป็นการเลือกแบบ หรือตัวอย่างที่สนใจ
2. การทำตามแบบ (manipulation) เป็นการทำตามแบบที่สนใจ
3. การมีความถูกต้อง (precision) เป็นการตัดสินใจกระทำในสิ่งที่คิดว่าถูกต้อง
4. การกระทำอย่างต่อเนื่อง (articulation) เป็นการกระทำที่เห็นว่าถูกต้อง อย่างเป็นเรื่องเป็นราวต่อเนื่อง
5. การกระทำโดยธรรมชาติ (naturalization) เป็นการกระทำจนเกิดทักษะ สามารถปฏิบัติได้โดยอัตโนมัติเป็นธรรมชาติ ซึ่งการปฏิบัติเป็นความสามารถที่แสดงออกอย่างมีประสิทธิภาพ และเกี่ยวข้องกับระบบการทำงานของอวัยวะต่างๆในร่างกายอีกด้วย (ประภาเพ็ญ, 2520; เบนจามิน บลูม และคณะ อ้างใน ประภาเพ็ญ, 2523)

โดยสรุปแล้ว เราสามารถให้ความหมายของการปฏิบัติได้ว่าเป็นการประพฤติ ปฏิบัติ กิจกรรมที่บุคคลได้แสดงออกมา จนผู้อื่นสามารถสังเกตเห็นได้ และต้องอาศัยกระบวนการเรียนรู้ทางสังคมเป็นตัวขับเคลื่อน

การวัดการปฏิบัติ

การวัดการปฏิบัติจำเป็นต้องอาศัยการสังเกตเป็นอย่างดี ทั้งการสังเกตวิธีการดำเนินงาน ผลงานที่ออกมา ดังนั้นจึงต้องใช้เครื่องมือที่ประกอบการสังเกตได้แก่

1. แบบตรวจสอบรายการ (check list) ซึ่งเป็นมาตรฐานในการบันทึกข้อมูลที่สังเกตได้อย่างหนึ่ง

2. แบบประเมินค่า (rating scale) ถือเป็นเกณฑ์ตัดสินคุณภาพของการปฏิบัติหรือผลงานนั้น เป็นเครื่องมือที่ใช้วัดพฤติกรรมหรือสิ่งต่างๆที่ไม่สามารถวัดออกมาเป็นตัวเลขได้โดยตรง เช่น ค่านิยม เจตคติ การปฏิบัติต่างๆ ผู้ตอบจะต้องตอบด้วยการประเมินสถานการณ์ที่เป็นสิ่งเร้าที่กำหนดให้ และเลือกตอบเพียงคำตอบเดียว แบบประเมินค่า แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

ก. แบบไม่มีเกณฑ์เปรียบเทียบให้ แบบประเมินนี้ผู้ตอบจะประเมินสิ่งเร้านั้นตามความรู้สึกนึกคิดของตนเอง ไม่มีมาตรฐานเดียวกัน เช่น มาตรฐานวัดเจตคติของลิเคอร์ท์ และออสกูค

แบ่งเป็น 2 ชนิด คือ

1. แบบประเมินค่าด้วยเส้นกราฟ เป็นการประเมินที่มีลักษณะต่อเนื่อง โดยให้ผู้ตอบประเมินสิ่งเร้าด้วยการทำเครื่องหมายลงบนกราฟเส้นตรงที่กำหนดให้ ซึ่งมี 2 ลักษณะ ได้แก่ แบบเป็นกราฟเส้นตรงที่มีตัวหนังสือบรรยายคุณลักษณะกำกับไว้หัวท้าย และชนิดที่มีตัวเลขบอกปริมาณ

2. แบบประเมินค่าคำตอบจำกัด เป็นการกำหนดข้อความ คำ ตัวเลข หรือ สัญลักษณ์ ไว้เป็นคำตอบให้เลือกแน่นอน มี 3 ลักษณะ คือ แบบกำหนดคำตอบเป็นข้อความ แบบกำหนดคำตอบเป็นเส้นกราฟ และแบบกำหนดคำตอบเป็นร้อยละ

ข. แบบมีเกณฑ์เปรียบเทียบให้ แบบประเมินค่านี้จะกำหนดเกณฑ์ไว้ให้เปรียบเทียบ ผู้ตอบทุกคนจะใช้เกณฑ์เปรียบเทียบเดียวกัน ซึ่งอาจเป็นมาตรฐานหรือไม่ก็ได้ แบ่งเป็น 4 ชนิด ได้แก่ แบบประเมินค่าด้วยเส้นกราฟ แบบประเมินค่าด้วยการเปรียบเทียบรายคู่ แบบประเมินค่าด้วยรูปแบบสองขั้ว และแบบประเมินค่าด้วยการจัดอันดับ นอกจากนี้อาจใช้แบบสอบถามที่เกี่ยวกับความตั้งใจที่จะกระทำพฤติกรรมนั้น ซึ่งถือเป็นตัวแทนของส่วนประกอบทางพฤติกรรม หรือการปฏิบัติ (behavioral component) ที่ทำให้เกิดพฤติกรรมการแสดงออกที่บุคคลอื่นสังเกตได้ (สุรินทร์, 2525; ปรากฏพิณ, 2520; บุญธรรม, 2537)

สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการวัดการปฏิบัติแบบมีเกณฑ์เปรียบเทียบให้ แบบคำตอบจำกัด ชนิดคำตอบเป็นข้อความ โดยแบ่งระดับการปฏิบัติเป็นมาตรวัด 4 ระดับ คือ ทำบ่อยมาก ทำบ่อย นานๆครั้ง และไม่เคยทำ ซึ่งมีทั้งข้อความเชิงบวก และเชิงลบ

ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้กับการปฏิบัติ

ความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติเป็นพฤติกรรมที่มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด แต่ละพฤติกรรมมักจะไม่ได้เกิดขึ้นโดยอิสระ แต่จะเกิดขึ้นรวมๆกัน และการที่เสริมสร้างความรู้ก็จะมีส่วนช่วยเสริมสร้างพฤติกรรมการปฏิบัติด้วยเสมอ แต่ความรู้อย่างเดียวไม่ใช่ข้อยืนยันว่า บุคคลจะปฏิบัติตามสิ่งที่ตนรู้เสมอไป ซึ่งเจตคติจะเป็นตัวเชื่อมระหว่างความรู้ที่ผู้เรียนได้รับกับการกระทำ หรือการปฏิบัติ ถ้าบุคคลมีเจตคติที่ดีกับการกระตุ้นการปฏิบัติแล้ว บุคคลนั้นก็จะมีแนวโน้มที่จะกระทำหรือปฏิบัติมากกว่าบุคคลที่มีเจตคติที่ไม่ดีต่อการปฏิบัติ นอกจากนี้ความรู้ และ ประสบการณ์จะเป็นปัจจัยพื้นฐานที่ทำให้เกิดการคิด พิจารณา ตัดสินใจแก้ปัญหาในการปฏิบัติ ด้านต่างๆ (สุชาติ, 2520; จินตนา, 2527; ปรากฏพิณ, 2520)

พื้นที่ศึกษา

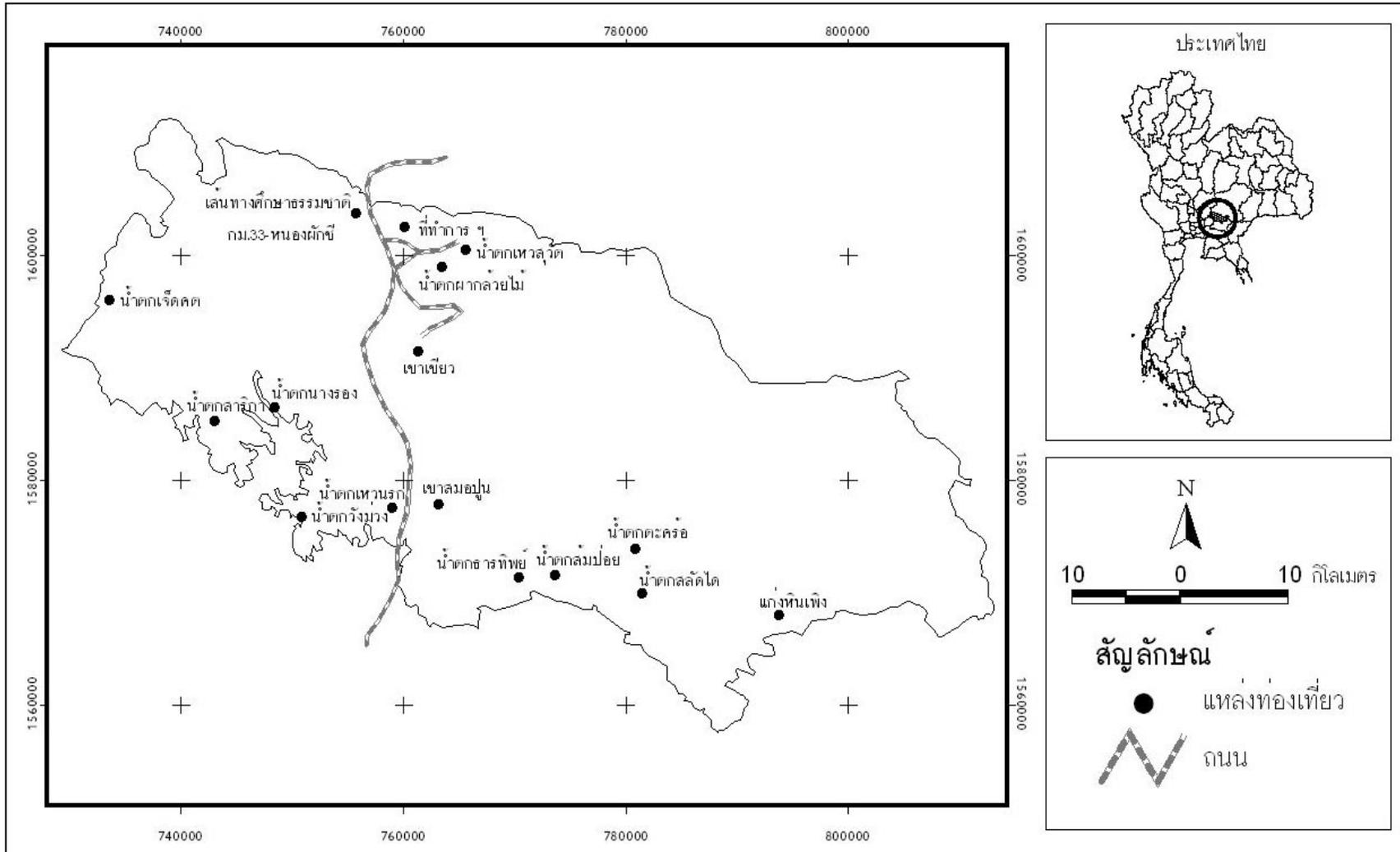
ประกอบด้วยอุทยานแห่งชาติ 4 แห่ง ดังนี้

1. อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา จังหวัดนครนายก จังหวัดปราจีนบุรี และจังหวัดสระบุรี
2. อุทยานแห่งชาติเอราวัณ จังหวัดกาญจนบุรี
3. อุทยานแห่งชาติไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี
4. อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี

อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่

ที่ตั้งและอาณาเขต

อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ตั้งอยู่ระหว่างเส้นรุ้งที่ 14 องศา 7 ลิปดา ถึง 14 องศา 31 ลิปดาเหนือ และระหว่างเส้นแวงที่ 101 องศา 7 ลิปดา ถึง 101 องศา 54 ลิปดาตะวันออก โดยตั้งอยู่บริเวณที่เป็นรอยต่อของ 4 จังหวัด คาบเกี่ยวพื้นที่ภาคกลาง และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทิศเหนือของอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ติดเขตจังหวัดนครราชสีมา ทิศใต้ติดเขตจังหวัดนครนายก และจังหวัดปราจีนบุรี ทิศตะวันออกติดเขตจังหวัดปราจีนบุรี และทิศตะวันตกติดเขตจังหวัดสระบุรี นอกจากนี้อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ยังมีอาณาเขตติดต่อกับอุทยานแห่งชาติปางสีดา และอุทยานแห่งชาติทับลาน ซึ่งถือได้ว่าเป็นป่าอนุรักษ์ผืนใหญ่ที่สำคัญอีกผืนหนึ่งด้วย (พรชัย, 2547) (รายละเอียดตามภาพที่ 2)

ภาพที่ 2 ที่ตั้งและอาณาเขตของพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่

ภูมิประเทศ

สภาพทั่ว ๆ ไปของอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ประกอบด้วยเทือกเขาสลับซับซ้อนกันหลายลูก ซึ่งเกิดจากแรงบีบอัดของเปลือกโลกอย่างแรงจนเกิดเป็นที่ราบสูงโคราช (Korat Plateau) มีผลทำให้แผ่นดินเกิดการเอียงตัวสูงขึ้นทางด้านใต้เป็นแนวหน้าผาสูงยาวต่อเนื่องกัน (Escarpment) (กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช, 2548) โดยเทือกเขาต่างๆ ประกอบด้วย เขาร่ม ซึ่งเป็นยอดเขาที่สูงที่สุด 1,351 เมตร เขาแหลมสูง 1,326 เมตร เขาเขียวสูง 1,292 เมตร เขาสามยอดสูง 1,142 เมตร เขาฟ้าผ่าสูง 1,078 เมตร เขากำแพงสูง 875 เมตร เขาสมอปูนสูง 805 เมตร และเขาแก้วสูง 802 เมตร ซึ่งวัดความสูงจากระดับน้ำทะเลเป็นเกณฑ์ และยังประกอบด้วยทุ่งกว้างสลับกับป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์ ด้านทิศเหนือและตะวันออกพื้นที่จะลาดลง ทางทิศใต้และตะวันตกเป็นที่สูงชันไปเรื่อย ๆ และกลายเป็นแหล่งกำเนิดต้นน้ำลำธารที่สำคัญถึง 5 สาย ดังนี้

แม่น้ำปราจีนบุรีและแม่น้ำนครนายก ซึ่งอยู่ในพื้นที่ทางทิศใต้ของอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ซึ่งมีความสำคัญต่อการเกษตรกรรมและระบบทางเศรษฐกิจและสังคมของภูมิภาคนี้ แม่น้ำทั้ง 2 สายนี้ มาบรรจบกันที่จังหวัดฉะเชิงเทรา กลายเป็นแม่น้ำบางปะกงแล้วไหลลงสู่อ่าวไทย

แม่น้ำลำตะคองและแม่น้ำพระเพลิง ซึ่งอยู่ในพื้นที่ทางทิศเหนือ ไหลไปหล่อเลี้ยงพื้นที่เกษตรกรรมของที่ราบสูงโคราช ไปบรรจบกับแม่น้ำมูล ซึ่งเป็นแหล่งน้ำสำคัญของภาคอีสาน ตอนล่างไหลลงสู่มแม่น้ำโขง

ห้วยมวกเหล็ก ซึ่งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือซึ่งมีปริมาณน้ำไหลตลอดทั้งปีและให้ประโยชน์ทางการเกษตร โดยเฉพาะการปลูกสัตว์ของภูมิภาคนี้ ไหลลงสู่มแม่น้ำป่าสัก ที่อำเภอมวกเหล็ก (สำนักอุทยานแห่งชาติ, 2548)

ภูมิอากาศ

เนื่องจากอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ มีสภาพป่ารกทึบและได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมทำให้เกิดฝนตกชุกตามฤดูกาล อากาศไม่ร้อนจัดและหนาวจัดจนเกินไป จัดอยู่ในประเภทเข็นสบายตลอดทั้งปี เหมาะแก่การเดินทางท่องเที่ยวและประกอบกิจกรรมนันทนาการชนิดต่าง ๆ อุณหภูมิเฉลี่ยตลอดปีประมาณ 23 องศาเซลเซียส (สำนักอุทยานแห่งชาติ, 2548)

ฤดูร้อน ภายในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ เป็นภูเขาสูงบนเขาใหญ่จึงมีอากาศเย็นสบาย เหมาะแก่การพักผ่อน และไม้ป่ามีดอกหลากสีบานสะพรั่งบ้างออกผลตามฤดูกาล

ฤดูฝน เป็นช่วงที่ทำให้สภาพบนเขาใหญ่ชุ่มฉ่ำ ป่าไม้ทุ่งหญ้าเขียวจีสดสวย น้ำตกทุกแห่งไหลแรงส่งเสียงดังก้องป่าให้ชีวิตชีวาแก่ผู้ไปเยือน

ฤดูหนาว ในช่วงเดือนตุลาคมถึงเดือนกุมภาพันธ์ ภูมิอากาศจะอากาศหนาวเย็นในเวลา กลางคืน แต่รุ่งเช้าสภาพอากาศจะเปลี่ยนไป ทำให้เหมาะแก่การท่องเที่ยวและพักผ่อนมากที่สุด

ทรัพยากรสัตว์ป่า

เนื่องจากภายในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ มีความหลากหลายทางชีวภาพสูง สามารถพบ ทรัพยากรสัตว์ป่าได้มากมาย ดังการสำรวจของนักวิทยาศาสตร์ พบว่า สามารถพบสัตว์เลี้ยงลูก ด้วยนมได้มากถึง 71 ชนิด ที่พบได้บ่อย ๆ เช่น เก้ง (*Muntiacus muntjak*) กวาง (*Cervus unicolor*) กระต๊อง (*Bos gaurus*) หมี (*Ursus thibetanus*) ช้าง (*Elephas maximus*) เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีนกชนิดต่างๆอีกไม่น้อยกว่า 315 ชนิด เช่น นกเงือกดำ (*Anthraceros malayanus*) นกขุนทอง (*Gracula religiosa*) นกขุนแผนท้ายทอยแดง (*Harpactes kasumba*) เป็นต้น (Graham, 1991) (สำนักอุทยานแห่งชาติ, 2548)

ทรัพยากรป่าไม้และพันธุ์พืช

เนื่องจากเป็นอุทยานแห่งชาติที่มีความหลากหลายทางชีวภาพอย่างมาก จึงสามารถพบ ลักษณะป่าจำแนกได้ตามลักษณะต่างๆดังนี้

1. ป่าเบญจพรรณแล้ง ลักษณะของป่าชนิดนี้อยู่ทางด้านทิศเหนือ ซึ่งมีระดับความสูง ระหว่าง 200-600 เมตรจากระดับน้ำทะเล ประกอบด้วยไม้ยืนต้นประเภทผลัดใบ เช่น ประดู่ (*Pterocarpus macrocarpus*) ยางนา (*Diperocarpus alatus*) กะเบาเกล็ด (*Hydnocarpus ilicifolius*) เป็นต้น
2. ป่าดงดิบแล้ง ลักษณะป่าชนิดนี้มีอยู่ทางทิศตะวันออก ซึ่งเป็นที่ราบลูกเนินในระดับ ความสูง 200-600 เมตรจากระดับน้ำทะเล ไม้ที่พบ เช่น ยางนา (*Diperocarpus alatus*)

ตะเคียนทอง (*Hopea odorata*) ตะเคียนหิน (*H. pierrei*) คอแลน (*Nephelium hypoleucum*) เป็นต้น

3. ป่าดงดิบชื้น ลักษณะป่าชนิดนี้เป็นป่าที่อยู่ในระดับความสูง 400-1,000 เมตรจากระดับน้ำทะเล จะมีชนิดไม้คล้ายคลึงกับป่าดงดิบแล้ง เพียงแต่ว่าไม้วงศ์ยางขึ้นอยู่เป็นจำนวนมาก พันธุ์ไม้สำคัญที่พบ เช่น ยางนา (*Diperocarpus alatus*) ยางเหียง (*D. obtusifolius*) ก่อหน้า (*Lithocarpus annamensis*) ก่อเดือย (*Castanopsis acuminatissima*) เป็นต้น

4. ป่าดิบเขา ป่าชนิดนี้เกิดอยู่ในที่ที่มีอากาศเย็นบนภูเขาสูง ที่สูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ 1,000 เมตรขึ้นไป สภาพป่าแตกต่างไปจากป่าดงดิบชื้นอย่างเห็นได้ชัด ไม่มีไม้วงศ์ยางขึ้นอยู่เลย พรรณไม้ที่พบเป็นไม้เนื้ออ่อน เช่น พญาไม้ (*Podocarpus nerriifolius*) สนสามพันปี (*Dacrydium elatum*) เป็นต้น

5. พุ่มหญ้าและป่ารุ่นหรือป่าเหล่า ลักษณะป่าชนิดนี้เป็นผลเสียเนื่องจากการทำไร่เลื่อนลอยในอดีตก่อนมีการจัดตั้งป่าเขาใหญ่เป็นอุทยานแห่งชาติได้มีราษฎรอาศัยอยู่และได้แผ้วถางป่าทำไร่ เมื่อมีการอพยพราษฎรลงไปสู่ที่ราบ บริเวณไร่ดังกล่าวถูกปล่อยให้ ต่อมาสภาพเป็นพุ่มหญ้าคาเสียส่วนใหญ่พันธุ์ไม้ที่พบ เช่น หญ้าคา (*Imperata cylindrica*) ปอพาน (*Sterculia balanghas*) เป็นต้น

แหล่งท่องเที่ยวภายในอุทยานแห่งชาติ

ภายในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่มีลักษณะภูมิประเทศที่หลากหลาย อาทิเช่น มีทิวเขา สลับซับซ้อน มีพุ่มหญ้าเขียวชอุ่ม เป็นจุดกำเนิดต้นน้ำลำธารจึงทำให้เกิดน้ำตก และเกาะแก่งต่างๆ ที่สามารถให้ผู้มาเยือนเลือกพักผ่อนได้ตามต้องการ จากสภาพที่สวยงามของธรรมชาตินี้เอง ได้ก่อให้เกิดแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงจนกลายเป็นที่รู้จักอย่างดีทั้งภายในและนอกประเทศ สามารถดึงดูดให้ผู้มาเยือนเข้ามาพักผ่อนอย่างต่อเนื่อง เช่น น้ำตกนางรอง น้ำตกสาลิกา น้ำตกเหวสุวัต น้ำตกเหวนรก น้ำตกผากล้วยไม้ น้ำตกกองแก้ว แก่งหินเพิง

ทัศนียภาพที่งดงาม และมีธรรมชาติที่บริสุทธิ์ทำให้ผู้มาเยือนแวะไปเยี่ยมชมเป็นจำนวนมากจนกลายเป็นแหล่งชมทิวทัศน์ที่มีชื่อเสียง ได้แก่ จุดชมทิวทัศน์กิโหลเมตรที่ 30 ถนนชนนรัชต์ จุดชมทิวทัศน์เขาเขียว (ผาตรอมใจ) จุดชมทิวทัศน์กิโหลเมตรที่ 9 ซึ่งเมื่อมองจากจุดชมทิวทัศน์มาแล้วจะสามารถชมทิวทัศน์ของอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ได้เป็นมุมกว้าง บางจุดชมวิวเป็นลักษณะ

ผาสสามารถชมพระอาทิตย์ขึ้นเหนือยอดเขาเป็นดวงอาทิตย์กลมโต ฉาบสีสวยงามประทับใจผู้มาเฝ้าชมเป็นอย่างมาก

นอกจากนี้แล้วภายในอุทยานยังมีกิจกรรมสำหรับผู้มาเยือนอีกมากมาย ทั้งกิจกรรมส่องสัตว์ ดูนก ดูสัตว์ที่หอคูสัตว์หนองผักชี และหอคูสัตว์มอสิงโต ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ได้รับความนิยมอย่างมาก เพราะช่วยให้เห็นสัตว์ป่าน้อยใหญ่ที่มาหากินตามแหล่งอาหารต่างๆ ได้ หากต้องการสัมผัสบรรยากาศธรรมชาติอย่างแท้จริงกิจกรรมเดินป่าศึกษาธรรมชาติทั้งเส้นทางระยะสั้น-ระยะยาว เส้นทางเดินป่าประเภทไม่พักแรม และประเภทเดินป่าส่องไฟพรพักแรมอยู่ในป่า ก็สามารถร่วมกิจกรรมได้โดยติดต่อขออนุญาตจากเจ้าหน้าที่อุทยานก่อน การเดินทางศึกษาเส้นทางธรรมชาติมีระยะทางไม่มากนักประมาณ 1-8 กิโลเมตร ใช้เวลาเดินประมาณ 1-5 ชั่วโมงระหว่างเดินจะพบป้ายสื่อความหมายต่างๆ ให้ความรู้เกี่ยวกับธรรมชาติอีกด้วย

สิ่งอำนวยความสะดวก

ภายในมีสิ่งอำนวยความสะดวกแก่ผู้มาเยือนอย่างมากมาย อาทิเช่น ศูนย์บริการผู้มาเยือนซึ่งออกแบบให้กลมกลืนกับธรรมชาติภายในอุทยานไว้คอยบริการให้ความสะดวกและข้อมูลข่าวสารต่างๆแก่ผู้มาเยือน สถานที่สำหรับกางเต็นท์และค่ายพักแรม ระบบสาธารณูปโภคที่มีน้ำและไฟฟ้าใช้ตลอด 24 ชั่วโมง พร้อมกับถนนที่เชื่อมโยงภายในอุทยาน ส่วนการบริการผู้มาเยือนที่สำคัญ เช่น โทรศัพท์ หน่วยกู้ภัยและพยาบาลสนาม ร้านอาหาร สถานีบริการเชื้อเพลิง รวมถึงเจ้าหน้าที่ประจำอุทยานแห่งชาติที่คอยดูแลให้ความสะดวกและปลอดภัยแก่ผู้มาเยือนก็มีอยู่ตลอดเวลา (สำนักอุทยานแห่งชาติ, 2548)

อุทยานแห่งชาติไทรโยค

ที่ตั้งและอาณาเขต

อุทยานแห่งชาติไทรโยค ตั้งอยู่ระหว่างเส้นรุ้งที่ 14 องศา 12 ลิปดา 13 ฟลิปดา ถึง 14 องศา 32 ลิปดา 48 ฟลิปดา และอยู่ระหว่างเส้นแวงที่ 98 องศา 32 ลิปดา 48 ฟลิปดา ถึง 99 องศา 03 ลิปดา 56 ฟลิปดา ตะวันออก บริเวณชายแดนด้านทิศตะวันตกของประเทศไทย (รายละเอียดตามภาพที่ 3)

ลักษณะภูมิประเทศ

ลักษณะภูมิประเทศของอุทยานแห่งชาติไทรโยค ครอบคลุมพื้นที่ป่าวังใหญ่ ป่าแม่ น้ำน้อย และป่าห้วยเขย่ง ส่วนหนึ่งอยู่ในป่าโครงการไม้กระยาเลย ประกอบด้วยเทือกเขาสลับซับซ้อน ส่วนใหญ่มีความสูงโดยเฉลี่ยอยู่ในช่วง 300-600 เมตรจากระดับน้ำทะเลปานกลาง เทือกเขาส่วนใหญ่จะทอดยาวจากตอนเหนือของพื้นที่ลงมาทางใต้ ด้านทิศตะวันตกจรดชายแดนประเทศพม่า ส่วนที่สูงที่สุดคือ ยอดเขาแขวะ สูงประมาณ 1,327 เมตร รองลงมา คือ ยอดเขาเราะระ สูงประมาณ 1,125 เมตรจากระดับน้ำทะเลปานกลาง พื้นที่ราบที่เป็นบริเวณกว้างปรากฏเฉพาะริมฝั่งตะวันออกของแม่น้ำแควน้อยตอนบนจุดที่ไหลผ่านเขตอุทยานแห่งชาติบริเวณบ้านวังกร่าง บ้านไทรโยค และที่ทำการอุทยานแห่งชาติไทรโยค ที่ราบจุดอื่นๆ กระจายเป็นหย่อมเล็กๆ อยู่ตอนเหนือของพื้นที่ใกล้แนวเขตอุทยานแห่งชาติ ทางทิศตะวันออก ริมห้วยแม่ น้ำน้อยและห้วยผึ้ง และตอนกลางของพื้นที่บริเวณห้วยแห้งและห้วยบ้องเต็งเท่านั้น

ลักษณะภูมิอากาศ

เนื่องจากพื้นที่ส่วนใหญ่ของอุทยานแห่งชาติไทรโยคเป็นพื้นที่สูงชันที่ปกคลุมด้วยผืนป่า ทั้งยังมีเทือกเขาตะนาวศรีทอดยาวตลอดพรมแดนไทย-พม่า ปิดกั้นลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ที่พัดผ่าน ทำให้ลักษณะอากาศภายในพื้นที่มีความผันแปรค่อนข้างมาก และส่วนหนึ่งของพื้นที่มีสภาพเป็นบริเวณอับฝน โดยฤดูฝนจะเริ่มตั้งแต่เดือนพฤษภาคมถึงเดือนตุลาคม โดยเดือนกันยายนจะเป็นเดือนที่ฝนตกชุกที่สุด ปริมาณฝนรวมทั้งปี 975 มิลลิเมตร ฤดูหนาวจะเริ่มตั้งแต่เดือนพฤศจิกายนไปจนถึงเดือนกุมภาพันธ์ โดยช่วงเดือนธันวาคมจะเป็นช่วงที่หนาวเย็นที่สุด และฤดูร้อน ซึ่งในช่วงนี้

จะเป็นระยะที่ลมฝ่ายใต้พัดปกคลุมพื้นที่ ทำให้อากาศร้อนอบอ้าวทั่วไป โดยช่วงเดือนเมษายนจะเป็นช่วงที่อากาศร้อนอบอ้าวที่สุด อุณหภูมิสูงสุดถึง 40 องศาเซลเซียส (สำนักอุทยานแห่งชาติ, 2548)

พืชพรรณและสัตว์ป่า

เนื่องจากพื้นที่อุทยานแห่งชาติไทรโยคส่วนใหญ่มีสภาพเป็นภูเขา และตั้งอยู่ในระดับความสูงแตกต่างกันตั้งแต่ 100 เมตร ไปจนถึง 1,327 เมตร จากระดับน้ำทะเลปานกลาง ส่งผลให้สังคมพืชแตกต่างกันตามระดับความสูง สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท ได้แก่ ป่าเบญจพรรณ ป่าเต็งรัง และป่าดิบแล้ง

1. ป่าเบญจพรรณ เป็นสังคมพืชที่มีเนื้อไม้มากที่สุดในอุทยานแห่งชาติ คือร้อยละ 84.47 พบขึ้นกระจายทั่วไปในพื้นที่ที่มีความสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลางระหว่าง 150-600 เมตร พันธุ์ไม้ที่สำคัญ เช่น หนามจืด (*Streblus ilicifolius*) ข่อยหนาม (*Streblus taxiodora*) กะเบาหลัก (*Hydnocarpus ilicifolius*) แดง (*Xylia xylocarpa*) ประจู่ (*Pterocarpus macrocarpus*) จิ้งป่า (*Bombax anceps*) จี้อ้าย (*Terminalia triptera*) เป็นต้น เป็นแหล่งที่อยู่อาศัย หากิน และหลบภัยของสัตว์ชนิดต่างๆ เช่น นกขมิ้นน้อยธรรมดา (*Aegithina tiphia*) นกปรอดคอกลาย (*Pycnonotus finlaysoni*) นกกางเขนดง (*Copsychus malabaricus*) นกจับแมลงสีฟ้า (*Eumyias thalassina*) ค้างคาวคุณกิตติ (*Craseonycteris thonglongyai*) จิ้งจกดินลายจุด (*Phyllodactylus siamensis*) งูกะปะ (*Calloselasma rhodostoma*) เป็นต้น

2. ป่าเต็งรัง เป็นสังคมพืชที่พบขึ้นกระจัดกระจายทางด้านทิศใต้ของพื้นที่อุทยานแห่งชาติ ที่ระดับความสูงจากน้ำทะเลปานกลาง 80-400 เมตร มีเนื้อที่ร้อยละ 2.52 พันธุ์ไม้สำคัญที่พบ เช่น พหลวง (*Dipterocarpus tuberculatus*) รักใหญ่ (*Gluta usitata*) เป็นต้น

3. ป่าดิบแล้ง พบในบริเวณที่ค่อนข้างชุ่มชื้นทางทิศเหนือของอุทยานแห่งชาติ โดยเฉพาะในเขตอำเภอทองผาภูมิ และทิศตะวันตกติดชายแดนพม่า ความสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลาง 450-600 เมตร มีพื้นที่ประมาณร้อยละ 2.95 พันธุ์ไม้ที่สำคัญ เช่น กระบก (*Irvingia malayana*) ยางนา (*Diperocarpus alatus*) หว้า (*Syzygium cumini*) เป็นต้น

อุทยานแห่งชาติเอราวัณ

ที่ตั้งและอาณาเขต

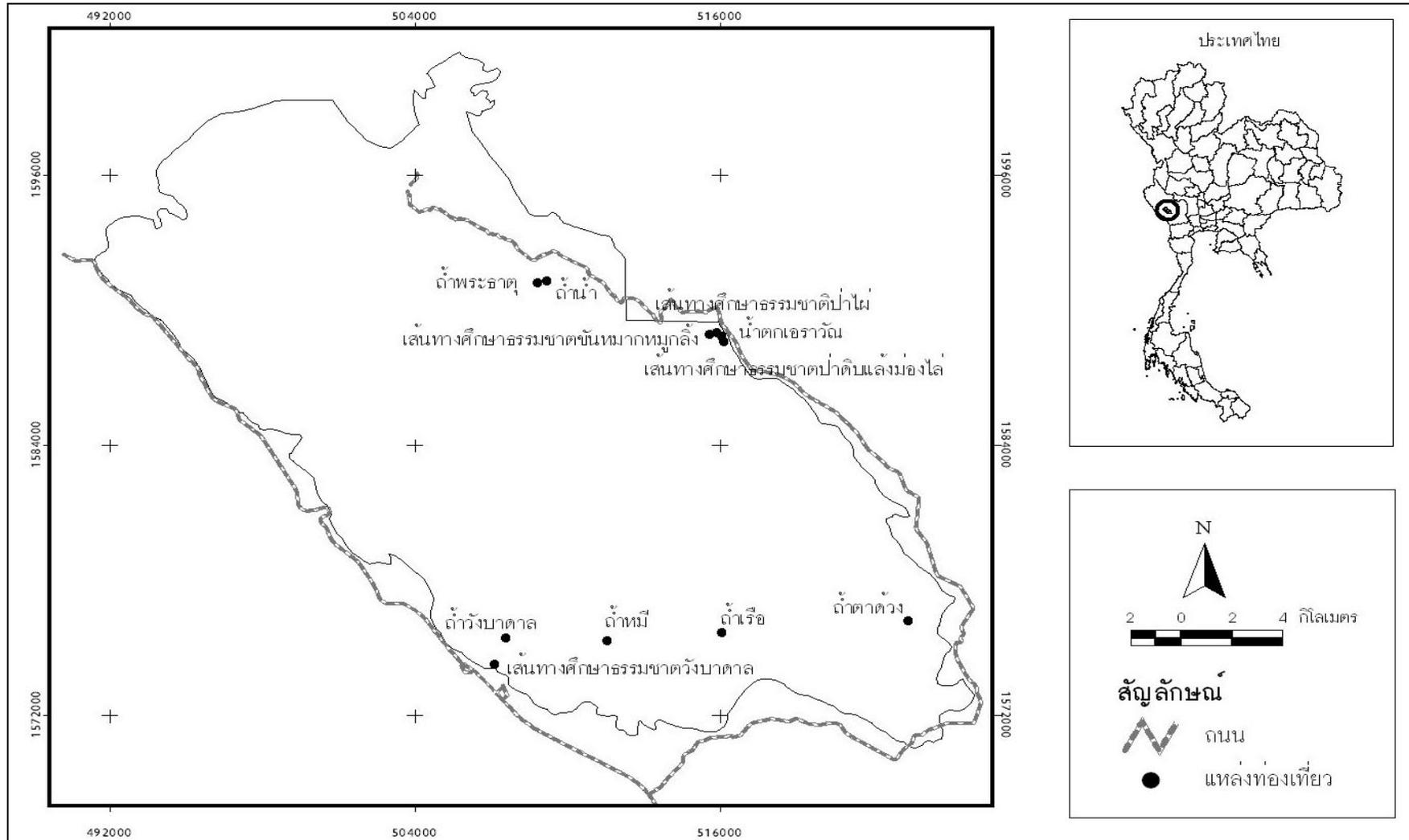
อุทยานแห่งชาติเอราวัณ มีตำแหน่งที่ตั้งตามพิกัดภูมิศาสตร์อยู่ระหว่างเส้นรุ้งที่ 14 องศา 12 ลิปดา ถึง 14 องศา 28 ลิปดาเหนือ และเส้นแวงที่ 98 องศา 55 ลิปดา ถึง 99 องศา 65 ลิปดา ตะวันออก มีเนื้อที่ 550 ตารางกิโลเมตร หรือ 343,750 ไร่ แต่ต่อมาได้มีพระราชกฤษฎีกาเพิกถอนพื้นที่อุทยานแห่งชาติเอราวัณบางส่วนของตำบลท่ากระดาน อำเภอศรีสวัสดิ์ จังหวัดกาญจนบุรี พ.ศ. 2538 จึงเหลือพื้นที่ทั้งหมด 343,735 ไร่ มีระยะทางรอบแนวเขตอุทยานแห่งชาติโดยประมาณ 141.5 กิโลเมตร (รายละเอียดตามภาพที่ 4)

ลักษณะภูมิประเทศ

อุทยานแห่งชาติเอราวัณ มีลักษณะพื้นที่เป็นภูเขาสูงชันอยู่สูงจากระดับน้ำทะเล ตั้งแต่ 165-996 เมตร สลับกับพื้นที่ราบ โดยภูเขาส่วนใหญ่เป็นเทือกเขาหินปูน ในแถบตะวันออกและตะวันตกของพื้นที่จะยกตัวสูงขึ้นเป็นแนวโดยเฉพาะบริเวณใกล้น้ำตกเอราวัณจะมีลักษณะเป็นหน้าผา ส่วนบริเวณตอนกลางจะเป็นแนวเขาทอดยาวในแนวทิศตะวันตกเฉียงเหนือ-ตะวันออกเฉียงใต้ ประกอบด้วยเทือกเขาที่สำคัญคือ เขาหนองพูก เขาปลายดินสอ เขาหมอเต่า เขาช่องปูน เขาพูรางริน และเขากระแจะซึ่งเป็นยอดเขาสูงสุดประมาณ 996 เมตร จากระดับน้ำทะเลปานกลาง เทือกเขาเหล่านี้เป็นต้นกำเนิดของลำห้วยที่สำคัญหลายสาย สามารถแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ในพื้นที่ด้านตะวันออกนี้จะมีลำห้วยที่สำคัญคือ ห้วยม่องไล่ และห้วยอมตะลา ซึ่งไหลมาบรรจบกันกลายมาเป็นน้ำตกเอราวัณ ทางตอนเหนือของพื้นที่มีห้วยสะแคะและห้วยหนองกบ โดยห้วยสะแคะจะระบายน้ำลงสู่เขื่อนศรีนครินทร์ ส่วนห้วยหนองกบไหลไปรวมกับห้วยไทรโยคก่อให้เกิดน้ำตกไทรโยค ส่วนในพื้นที่ด้านตะวันตก และด้านใต้ ได้แก่ ห้วยทับศิลา ห้วยเขาพังซึ่งเป็นต้นกำเนิดน้ำตกที่สวยงามที่เรียกว่า “น้ำตกเขาพัง” หรือน้ำตกไทรโยคน้อย (สำนักอุทยานแห่งชาติ, 2549)

ลักษณะภูมิอากาศ

สภาพภูมิอากาศของอุทยานแห่งชาติเอราวัณแบ่งออกเป็น 3 ฤดู คือ ฤดูฝน ระหว่างเดือนพฤษภาคม-ตุลาคม ฤดูหนาว ระหว่างเดือนพฤศจิกายน-มกราคม และฤดูร้อน ระหว่างเดือน

ภาพที่ 4 ที่ตั้งและอาณาเขตของพื้นที่อุทยานแห่งชาติเอราวัณ

กุ่มภาพันธุ์เมษายน อุทยานแห่งชาติเอราวัณได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ และ ตะวันออกเฉียงเหนือช่วยพัดพาให้เกิดฝน แต่เนื่องจากพื้นที่อยู่ในเขตเงาฝน ทำให้มีปริมาณฝนตก ไม่มากนัก และอากาศค่อนข้างร้อน (สำนักอุทยานแห่งชาติ, 2549)

พืชพรรณและสัตว์ป่า

สภาพป่าของอุทยานแห่งชาติเอราวัณ ประกอบด้วย

1. ป่าเบญจพรรณ มีร้อยละ 81.05 ของพื้นที่อุทยานแห่งชาติ ขึ้นปกคลุมตั้งแต่ระดับความสูง 100 - 800 เมตรจากระดับน้ำทะเล พันธุ์ไม้ที่สำคัญ เช่น มะค่าโมง (*Azelia xylocarpa*) ตะแบกใหญ่ (*Lagerstroemia calyculata*) ประคู้ (*Pterocarpus macrocarpus*) เป็นต้น
2. ป่าเต็งรัง มีร้อยละ 1.68 กระจายอยู่ในระดับความสูง 100 - 800 เมตรจากระดับน้ำทะเล ปานกลาง บริเวณทุ่งยาดหอม หน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติที่ อว.8 (ลำดั้น) และบริเวณใกล้เขื่อนทุ่งนา พันธุ์ไม้ที่พบ เช่น แดง (*Xylia xylocarpa*) ก่อแพะ (*Quercus kerrii*) รกฟ้า (*Terminalia alata*) เป็นต้น
3. ป่าดิบแล้ง มีร้อยละ 14.35 อยู่บนสันเขาทอดเป็นแนวยาวตรงใจกลางของพื้นที่อุทยานแห่งชาติ และอยู่ต่ำถัดลงมาในระดับความสูงระหว่าง 600-800 เมตรจากระดับน้ำทะเลปานกลาง และอยู่ในบริเวณที่ชุ่มชื้นตามที่ราบริมห้วย พันธุ์ไม้ที่พบ เช่น ตะเคียนทอง (*Hopea odorata*) ตะคร้ำ (*Garuga pinata*) เป็นต้น

จากการสำรวจแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่าในเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติแบ่งออกเป็นประเภทต่างๆ ได้แก่ สัตว์ป่าเลี้ยงลูกด้วยนม สัตว์เลื้อยคลาน สัตว์สะเทินน้ำสะเทินบก นก และสัตว์น้ำอื่นๆ รวมทั้งปลานานาชนิด ที่สำคัญและมักจะพบเห็น เช่น หมีควาย (*Ursus thibetanus*) ลิงลม (*Nycticebus coucang*) ค่างแว่นถิ่นเหนือ (*Semnopithecus phayrei*) นกแก้ว (*Amauornis phoenicurus*) กิ้งก่าบินหัวสีฟ้า (*Draco volans*) นกหัวขวานด่างแคระ (*Dendrocopos canicapillus*) คางคกบ้าน (*Bufo melanostictus*) งูจงอาง (*Ophiophagus hannah*) งูสามเหลี่ยม (*Bungarus fasciatus*) เป็นต้น (สำนักอุทยานแห่งชาติ, 2549)

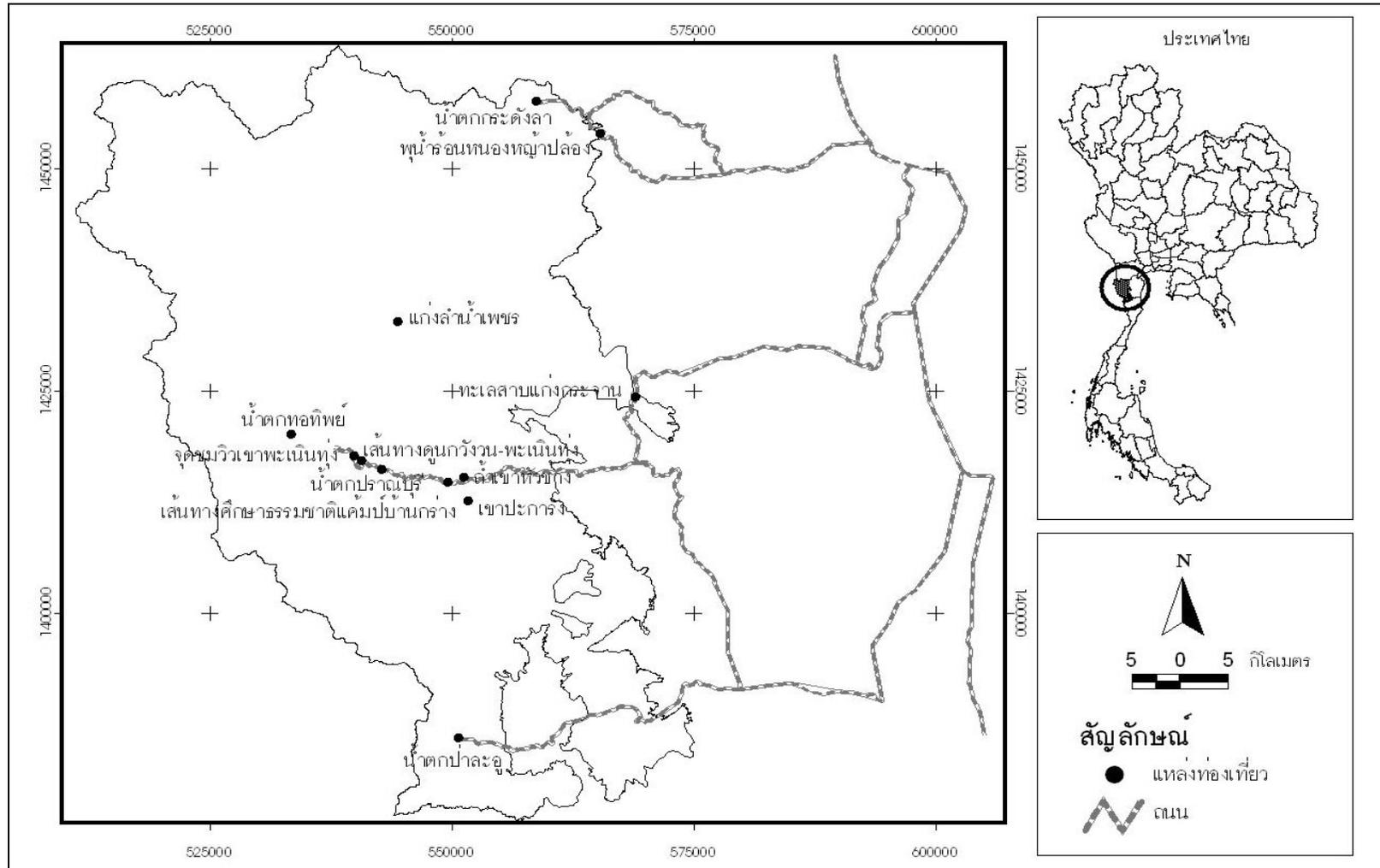
อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน

ที่ตั้งและอาณาเขต

อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน ตั้งอยู่ระหว่างเส้นละติจูดที่ 12 องศา 26 ลิปดา ถึง 13 องศา 19 ลิปดาเหนือ และเส้นลองจิจูดที่ 99 องศา 4 ลิปดา ถึง 99 องศา 39 ลิปดาตะวันออก ครอบคลุมพื้นที่รอยต่อ 2 จังหวัด ได้แก่ ตำบลยางน้ำกัดเหนือ ตำบลยางน้ำ-กัดใต้ อำเภอหนองหญ้าปล้อง ตำบลแก่งกระจาน ตำบลสองพี่น้อง ตำบลเขากระปุก และตำบลกัลลหวง อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี และตำบลหนองพลับ ตำบลห้วยสัตว์ใหญ่ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีพื้นที่ภายหลังพระราชกฤษฎีกาเพิกถอนเขตอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน พ.ศ. 2541 แล้ว จำนวน 1,821,687.84 ไร่ หรือ 2,914.70 ตารางกิโลเมตร ได้รับการประกาศจัดตั้งเป็นอุทยานแห่งชาติลำดับที่ 28 ของประเทศไทย เมื่อปี พ.ศ. 2524 (รายละเอียดตามภาพที่ 5)

ลักษณะภูมิประเทศ

ลักษณะภูมิประเทศมีทั้งส่วนที่เป็นพื้นดินและส่วนที่เป็นอ่างเก็บน้ำ มีเนื้อที่ประมาณ 45 ตารางกิโลเมตร และเป็นอุทยานแห่งชาติที่มีพื้นที่มากที่สุดของประเทศไทย (มาโนช, 2548) พื้นที่ป่าเหนืออ่างเก็บน้ำแก่งกระจาน ประกอบด้วยเทือกเขาสลับซับซ้อนของเทือกเขาตะนาวศรี ซึ่งเป็นเทือกเขาที่เป็นเขตแดนระหว่างประเทศไทยและประเทศพม่า ยอดสูงสุดได้แก่ เขางะงันนิกยวกตอง สูงประมาณ 1,513 เมตรจากระดับน้ำทะเลปานกลาง โดยเฉลี่ยสูงประมาณ 500 เมตร ส่วนใหญ่เป็นเทือกเขาหินแกรนิต บางแห่งเป็นเขาหินปูน ในหลายแห่งอุดมไปด้วยแร่ฟลูออไรน์ ปกคลุมด้วยป่าดิบชื้นเป็นส่วนใหญ่ เป็นต้นกำเนิดของแม่น้ำเพชรบุรีและแม่น้ำปราณบุรี ลำห้วยสำคัญของแม่น้ำเพชรบุรีที่อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน ได้แก่ ห้วยประโคน ห้วยบางกลอย ห้วยแม่เสด็จ ห้วยหินเพิง ห้วยสาริกา ห้วยฝาก ห้วยไผ่ และห้วยสามเขา ลำห้วยที่สำคัญของแม่น้ำปราณบุรีในเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติ ได้แก่ ห้วยคมกฤช ห้วยโสก แม่น้ำสัตว์ใหญ่ ห้วยป่าแดง และห้วยป่าเลา (สำนักอุทยานแห่งชาติ, 2548)

ภาพที่ 5 ที่ตั้งและอาณาเขตของพื้นที่อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน

ลักษณะภูมิอากาศ

สภาพโดยทั่วไปเป็นป่าดิบชื้น จึงทำให้มีความชื้นสูง ส่วนใหญ่จะมีฝนตกชุก จึงมีอากาศเย็นสบายตลอดปี ไม่ร้อนอบอ้าว ปริมาณน้ำฝนรวมรายปีระหว่าง 986-1,140 มิลลิเมตร (สำนักอุทยานแห่งชาติ, 2548)

พืชพรรณและสัตว์ป่า

สังคมพืชหลักในอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน ได้แก่ระบบนิเวศของป่าไม้ ซึ่งปกคลุมพื้นที่อุทยานแห่งชาติถึงร้อยละ 85.64 ประกอบด้วยชนิดป่าที่สำคัญ 4 ชนิด ได้แก่

1. ป่าดงดิบชื้น พบขึ้นอยู่เป็นบริเวณกว้างในระดับความสูงประมาณ 400 เมตรจากระดับน้ำทะเลปานกลางขึ้นไป พันธุ์ไม้ที่สำคัญ เช่น ยางโชน (*Polyalthia viridis*) ตาเสือ (*Aphanamixis polystachya*) ชมพู่ป่า (*Syzygium megacarpum*) หนามจีแรด (*Streblus ilicifolius*) เป็นต้น
2. ป่าดงดิบแล้ง พบขึ้นกระจายอยู่ทั่วพื้นที่ โดยเฉพาะตามทีลุ่มริมฝั่งน้ำในหุบเขา ไหล่เขา และที่ราบต่ำระหว่างภูเขา ที่ระดับความสูงประมาณ 400-500 เมตรเหนือระดับน้ำทะเลปานกลาง พันธุ์ไม้ที่สำคัญ เช่น คำดง (*Diospyros pubicalyx*) ข่อยหนาม (*Streblus ilicifolius*) กะเบาเกล็ด (*Hydnocarpus ilicifolius*) พลวง (*Dipterocarpus tuberculatus*) คีหมี (*Cleidion spiciflorum*) เป็นต้น
3. ป่าเบญจพรรณ พบขึ้นอยู่ทางตอนกลางและส่วนเหนือของอุทยานแห่งชาติ พันธุ์ไม้ที่สำคัญ เช่น แดง (*Xylia xylocarpa*) ตะคร้ำ (*Garuga pinata*) ตะแบก (*Lagerstroemia floribunda*) ประดู่ (*Pterocarpus macrocarpus*) เป็นต้น
4. ป่าเต็งรัง พบขึ้นอยู่ทางทิศเหนือและทิศตะวันออกของอุทยานแห่งชาติในระดับความสูง 200-400 เมตรจากระดับน้ำทะเลปานกลาง พันธุ์ไม้ที่สำคัญ เช่น เต็ง (*Shorea obtusa*) พะยอม (*S. roxburghii*) ประดู่ (*Pterocarpus macrocarpus*) จี้ฮ้าย (*Wallichia robusta*) เปล้าใหญ่ (*Croton roxburghii*) เป็นต้น

เนื่องจากอุทยานแห่งชาติแก่งกระจานอยู่ในเทือกเขาตะนาวศรีซึ่งเชื่อมต่อกับเทือกเขา
ภูเก็ทของภาคใต้และตอนเหนือเข้าไปในประเทศพม่า สัตว์ป่าจากประเทศอินเดียและพม่าจะ
แพร่กระจายลงมาทางทิศตะวันตกของประเทศลงมาถึงบริเวณนี้ และพวกสัตว์ป่าจากประเทศ
มาเลเซียก็จะแพร่กระจายขึ้นมาตามเทือกเขาภูเก็ทมาถึงบริเวณนี้เช่นเดียวกัน ทำให้อุทยานแห่งชาติ
แก่งกระจานเป็นแหล่งชุมนุมของสัตว์ป่าทั้งจากทิศเหนือและทิศใต้ ชนิดของสัตว์ป่าที่สำคัญ เช่น
ลิงลม (*Nycticebus coucang*) หมูป่า (*Sus serofa*) เสือโคร่ง (*Panthera tigris*) เก้งหม้อ
(*Muntiacus feae*) กวางป่า (*Cervus unicolor*) นกกระสาคอขาว (*Ciconia episcopus* (Boddaert))
กบทูต (*Rana blythii* Boulenger) เต่าหกดำ (*Manouria emys phayrei*) เต่าเหลือง (*Testudo*
clongata) จิ้งจอก (*Ophiophagus hannah*) ปลาพลวง (*Tor soroides*) ปลาเวียน
(*T. tambroides*) เป็นต้น (สำนักอุทยานแห่งชาติ, 2548)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในส่วนของงานวิจัยที่เกี่ยวข้องด้านการปฏิบัติเกี่ยวกับความปลอดภัยของผู้มาเยือนใน
อุทยานแห่งชาติ จากการตรวจสอบแล้วไม่พบว่ามีใครศึกษาในด้านนี้โดยตรง แต่ผู้วิจัยได้ศึกษา
งานวิจัยในส่วนที่ใกล้เคียงกับความปลอดภัยของผู้มาเยือนในอุทยานแห่งชาติ โดยทำการศึกษาใน
ส่วนของการป้องกันอุบัติเหตุต่างๆ และส่วนของการปฏิบัติในด้านต่างๆ มีดังนี้

ปกิจ (2531) ศึกษาความรู้และการปฏิบัติตนในการป้องกันอุบัติเหตุจากการจราจรของผู้ขับ
จักรยานยนต์ส่วนบุคคลในกรุงเทพมหานคร พบว่า ความรู้ในการป้องกันอุบัติเหตุจากการจราจร มี
ความสัมพันธ์เชิงบวกกับการปฏิบัติตนในการป้องกันอุบัติเหตุจากการจราจร

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความรู้ในการป้องกันอุบัติเหตุจากการจราจรนั้น พบว่าผู้ขับจี่
รถยนต์ส่วนบุคคล ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 40 ปีขึ้นไป ประกอบอาชีพรับราชการและพนักงาน
รัฐวิสาหกิจกลุ่มที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรีและสูงกว่า เป็นเพศชาย ขับรถยนต์มาแล้วมากกว่า
10 ปี เป็นกลุ่มที่มีความรู้ในการป้องกันอุบัติเหตุจากการจราจรได้ถูกต้องมากที่สุด จากการทดสอบ
ทางสถิติพบว่าปัจจัยดังกล่าวมีผลต่อความรู้ในการป้องกันอุบัติเหตุจากการจราจร

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติในการป้องกันอุบัติเหตุจากการจราจรนั้น พบว่าผู้ขับจี่
รถยนต์ส่วนบุคคลที่ประกอบอาชีพรับราชการ และรัฐวิสาหกิจ กลุ่มที่มีระดับการศึกษามัธยมศึกษา

ปีที่ 5 และต่ำกว่ากลุ่มผู้ขับขี่รถยนต์มาแล้ว 10 ปี เป็นเพศชาย มีอายุ 40 ปีขึ้นไป เป็นกลุ่มที่ปฏิบัติตนในการป้องกันอุบัติเหตุจากการจราจรดีที่สุด จากการทดสอบพบว่า ปัจจัยดังกล่าวมีผลต่อการปฏิบัติตนในการป้องกันอุบัติเหตุจากการจราจร

ภูษิต (2535) ศึกษาพฤติกรรมด้านความปลอดภัยของพนักงานก่อนและหลังมีการเสริมกิจกรรม 5 ส. และการอบรมความปลอดภัยในการทำงานในสถานประกอบการ ผลการวิจัยพบว่าพนักงานที่มีอายุมาก อายุงานมาก จะมีทัศนคติและพฤติกรรมด้านความปลอดภัยน้อยกว่าพนักงานที่มีอายุน้อย อายุงานน้อย และพนักงานที่มีระดับการศึกษาสูงจะมีทัศนคติและพฤติกรรมด้านความปลอดภัยดีกว่าพนักงานที่มีระดับการศึกษาต่ำ และพนักงานที่มีระดับการศึกษาต่างกันจะมีทัศนคติและพฤติกรรมด้านความปลอดภัยแตกต่างกัน

จิตรา (2538) ศึกษาสัมพันธระหว่าง บุคลิกภาพ ทัศนคติ ความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยกับการจัดการความปลอดภัยของผู้ควบคุมงานในโรงงานอุตสาหกรรมผลิตยางรถยนต์ในจังหวัดสมุทรสาคร พบว่าผู้ควบคุมงานที่มีอายุ ประสบการณ์ทำงาน ระดับการศึกษาและประสบการณ์อบรมความปลอดภัยต่างกัน มีทัศนคติต่อการจัดการความปลอดภัยไม่ต่างกัน ทัศนคติต่อการจัดการความปลอดภัย บุคลิกภาพ และความรู้มีผลกับประสิทธิภาพการจัดการความปลอดภัย การปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการความปลอดภัยของผู้ควบคุมงานมีผลต่ออัตราเกิดอุบัติเหตุ

สุหัชชา (2540) ได้ศึกษาถึง ความรู้ ทัศนคติ และการปฏิบัติในการป้องกันอุบัติเหตุจราจรทางบกของผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์ ตำบลโนนสมบูรณ์ อำเภอเสิงสาง จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย กลุ่มอายุส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 32-37 ปี และ 38-43ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา อาชีพเกษตรกร รายได้ส่วนใหญ่ต่ำกว่า 2,000 บาท ไม่มีใบอนุญาตขับขี่มากกว่ามีใบอนุญาตขับขี่ เคยประสบอุบัติเหตุน้อยกว่า ไม่เคย ส่วนใหญ่ประสบอุบัติเหตุ 1-3 ครั้ง ประสบการณ์ในการขับขี่ 2-5 ปี เคยได้รับข่าวสารความรู้ และส่วนใหญ่ได้รับจากโทรทัศน์ วิทยู ตามลำดับ ความรู้ในการป้องกันอุบัติเหตุจราจรอยู่ในระดับปานกลาง ทัศนคติอยู่ในระดับปานกลางและต่ำใกล้เคียงกัน การปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ความรู้ ทัศนคติ และการปฏิบัติในการป้องกันอุบัติเหตุไม่มีความสัมพันธ์กัน

นิตติ (2542) ได้ศึกษาความรู้ และการปฏิบัติของผู้ใช้แรงงานเกี่ยวกับการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานในบริษัทซีพีหรืออาอี (ประเทศไทย) จำกัด อำเภอแปลงยาว จังหวัดฉะเชิงเทรา

พบว่าผู้ใช้แรงงานส่วนใหญ่เป็นชาย อายุระหว่าง 21-30 เกือบทั้งหมดจบการศึกษาสูงสุดระดับ ม.3- ม.6 เคยทำงานที่อื่นก่อนมาทำงานในบริษัทนี้ ทำงานในบริษัทนี้ 4-10 ปี เคยได้รับการ ฝึกอบรมเกี่ยวกับการป้องกันอันตรายจากการทำงานด้วย ผู้ใช้แรงงานทั้งหมดเห็นว่า บริษัทมี นโยบายด้านความปลอดภัย ดิดประกาศให้พนักงานทุกคนเห็นชัดเจนทุกแผนก มีเจ้าหน้าที่ รับผิดชอบดูแลสภาพแวดล้อมในการทำงานและบริษัทมีการดำเนินงานอย่างจริงจังเพื่อควบคุม สภาพแวดล้อมการทำงานให้ปลอดภัยจากอุบัติเหตุ ในขณะที่ผู้ใช้แรงงานจำนวนกว่าครึ่งเห็นว่า บริษัทยังมีวิธีดำเนินการด้านความปลอดภัยไม่ครบถ้วน การศึกษาต่อมาพบว่า ผู้ใช้แรงงานมี ความรู้ และการปฏิบัติในการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานในระดับสูง โดยผู้ใช้แรงงานที่มีความ เพียงพอของรายได้ต่างกัน จะมีความรู้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ อีกทั้งผู้ใช้แรงงานที่มี การศึกษาต่างกันจะมีการปฏิบัติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

พจนารถ (2542) ศึกษาาระดับพฤติกรรม ความรู้ และทัศนคติต่อการป้องกันอันตรายจาก การทำงานของลูกจ้าง พบว่า ลูกจ้างมีพฤติกรรม ความรู้ และทัศนคติต่อการป้องกันอันตรายจาก การทำงานอยู่ในระดับปานกลาง ลูกจ้างที่มีเพศ ระดับการศึกษา และแผนกงานที่สังกัดแตกต่าง กันมีความรู้เรื่องการป้องกันอันตรายจากการทำงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 .001 และ.001 ตามลำดับ

มานะ (2546) ศึกษาการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ กองกำกับการป้องกันและปราบปรามจลาจล ในการควบคุมฝูงชน พบว่า การปฏิบัติหน้าที่จริงและการปฏิบัติหน้าที่ที่คิดว่า เหมาะสมของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ในการควบคุมฝูงชนมีความถูกต้องในระดับสูง โดยปัจจัยด้านระดับ การศึกษา สถานภาพการสมรส ความรู้ความเข้าใจ และการฝึกอบรมที่แตกต่างกันมีผลต่อการ ปฏิบัติหน้าที่จริงและการปฏิบัติหน้าที่ที่คิดว่าเหมาะสม ในการควบคุมฝูงชน

สุพัตรา (2542) ศึกษาความรู้ และการปฏิบัติเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมของเจ้าหน้าที่ สาธารณสุขระดับตำบล จังหวัดนครนายก พบว่า ความรู้เกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมของเจ้าหน้าที่ สาธารณสุขระดับตำบลแตกต่างกันตามตัวแปรอายุ ประสบการณ์ในการทำงาน การได้รับข้อมูล ข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อม และการเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม และการปฏิบัติเกี่ยวกับ ปัญหาสิ่งแวดล้อม แตกต่างกันตามตัวแปรการ ได้รับข้อมูลข่าวสาร และการเข้ารับการอบรม เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม

จากผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความรู้และการปฏิบัติตนในการป้องกันอุบัติเหตุต่างๆรวมทั้ง พฤติกรรม การอบรมด้านความปลอดภัย และการปฏิบัติในด้านต่างๆในประเทศ ได้พบว่ามีปัจจัย หลายอย่างที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติในด้านความปลอดภัยและการป้องกันอุบัติเหตุต่างๆ พอสรุปได้ดังนี้

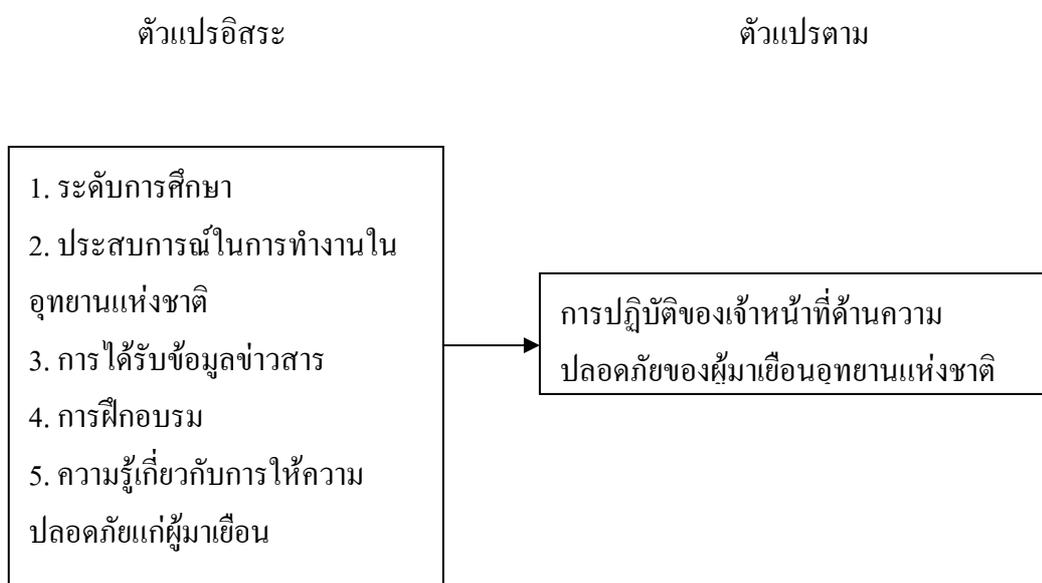
1. ระดับการศึกษา พบว่า ระดับการศึกษาที่สูงจะมีพฤติกรรมด้านความปลอดภัยดีกว่า ระดับการศึกษาต่ำ และระดับการศึกษาที่ต่างกันจะมีการปฏิบัติที่แตกต่างกัน
2. ประสบการณ์ในการทำงานหรืออายุงาน พบว่า ประสบการณ์ในการทำงานหรืออายุงานที่มากจะมีพฤติกรรมด้านความปลอดภัยน้อยกว่าประสบการณ์ในการทำงานหรืออายุงานที่น้อย
3. ประสบการณ์การฝึกอบรม พบว่า ประสบการณ์การฝึกอบรมที่ต่างกัน มีผลต่อการปฏิบัติและความรู้ที่แตกต่างกัน
4. การรับทราบข้อมูลข่าวสารต่างๆ พบว่า การได้รับทราบข้อมูลข่าวสารที่ต่างกัน มีผลต่อการปฏิบัติและความรู้ที่แตกต่างกัน
5. ความรู้ในการป้องกันอุบัติเหตุต่างๆ พบว่าความรู้ในการป้องกันอุบัติเหตุมีความสัมพันธ์เชิงบวกในการป้องกันอุบัติเหตุต่างๆ และมีผลต่อประสิทธิภาพการจัดการความปลอดภัย

ดังนั้นปัจจัยด้านระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงานในอุทยานแห่งชาติ การได้รับข้อมูลข่าวสาร การฝึกอบรม และความรู้จึงเป็นปัจจัยที่ผู้วิจัยคาดว่าจะมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ด้านความปลอดภัยของผู้นำเข้านอุทยานแห่งชาติ

กรอบแนวคิดและสมมติฐานการวิจัย

กรอบแนวคิด

จากการตรวจสอบเอกสารแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่าสามารถนำมาสรุปเป็นกรอบแนวคิด และตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ได้ดังนี้

ภาพที่ 6 กรอบแนวคิดและสมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานในการวิจัย

จากกรอบแนวคิดในการวิจัย สามารถนำมาตั้งสมมติฐานในการวิจัย ได้ดังนี้ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงานในอุทยานแห่งชาติ การได้รับข้อมูลข่าวสาร การฝึกอบรม และความรู้เกี่ยวกับการให้ความปลอดภัยแก่ผู้มาเยือน มีความสัมพันธ์ต่อการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ด้านความปลอดภัยของผู้มาเยือนอุทยานแห่งชาติ

อุปกรณ์และวิธีการ

อุปกรณ์

1. แผนที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ อุทยานแห่งชาติไทรโยค อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน และอุทยานแห่งชาติเอราวัณ

2. แบบสอบถามเกี่ยวกับการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ด้านความปลอดภัยของผู้มาเยือนอุทยานแห่งชาติ ประกอบด้วย 4 ตอน คือ

ตอนที่1 คำถามเกี่ยวกับลักษณะพื้นฐานของเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติ ได้แก่ ระดับการศึกษา สถานภาพ ประสบการณ์ในการทำงานในอุทยานแห่งชาติ การได้รับข้อมูลข่าวสาร และการฝึกอบรมเกี่ยวกับการจัดการผู้มาเยือนด้านความปลอดภัย

ตอนที่2 คำถามเกี่ยวกับความรู้ในการให้ความปลอดภัยแก่ผู้มาเยือน

ตอนที่3 คำถามเกี่ยวกับการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ด้านความปลอดภัยของผู้มาเยือนอุทยานแห่งชาติ

ตอนที่4 คำถามเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ

3. เครื่องคอมพิวเตอร์ โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป กล้องถ่ายรูป

วิธีการ

1. รวบรวมเอกสารและข้อมูลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยค้นคว้าจากแหล่งต่างๆ ได้แก่ ห้องสมุดคณะวนศาสตร์ หอสมุดกลาง ห้องสมุดคณะพยาบาลศาสตร์ ห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล สภาวิจัยแห่งชาติ สำนักอุทยานแห่งชาติ

2. กำหนดพื้นที่ศึกษา โดยคัดเลือกรายชื่ออุทยานแห่งชาติที่มีผู้มาเยือนมาเยือนแต่ละปี

มากกว่า 100,000 คนขึ้นไปมาจับฉลากเลือกมา 4 พื้นที่ ได้พื้นที่ตัวอย่าง คือ อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ อุทยานแห่งชาติไทรโยค อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน และอุทยานแห่งชาติเอราวัณ

3. กำหนดกลุ่มประชากร (population) ได้แก่ ข้าราชการ พนักงานราชการ ลูกจ้างประจำ และ ลูกจ้างชั่วคราว ในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ อุทยานแห่งชาติไทรโยค อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน และอุทยานแห่งชาติเอราวัณ

4. กำหนดขนาดตัวอย่าง (sample size) โดยกำหนดจำนวนข้าราชการ พนักงานราชการ ลูกจ้างประจำและ ลูกจ้างชั่วคราว ในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ อุทยานแห่งชาติไทรโยค อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน และอุทยานแห่งชาติเอราวัณ ให้ได้ขนาดแห่งละ 50 คนเท่ากัน (equal sampling) รวมเป็นเจ้าหน้าที่ทั้งสิ้น 200 คน

5. สร้างแบบสอบถาม โดยมีขั้นตอนในการดำเนินงาน ดังนี้

ขั้นที่1 ศึกษาเนื้อหาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทฤษฎี และกรอบแนวคิดต่างๆ

ขั้นที่2 กำหนดนิยามปฏิบัติการของตัวแปรทุกตัวในกรอบแนวคิด

ขั้นที่3 สร้างแบบสอบถามในงานวิจัย มีทั้งคำถามปลายปิด และคำถามปลายเปิด

6. ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปทำการตรวจสอบ ดังนี้

6.1 ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (content validity) เพื่อตรวจสอบความถูกต้องครอบคลุมเนื้อหา วัตถุประสงค์ของการวิจัย และภาษาที่ใช้ โดยนำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ไปปรึกษาคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และนำคำแนะนำมาปรับปรุง แก้ไขแบบสอบถามต่อไป

6.2 ทดสอบความน่าเชื่อถือของเครื่องมือ (reliability) โดยการนำแบบสอบถามที่ได้รับการตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (pre-test) กับเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติ

เราวัด จำนวน 26 คนที่ไม่ใช่ เจ้าหน้าที่ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจริง จากนั้นนำมาคำนวณหาค่าความสอดคล้องภายใน (internal consistency) ของเครื่องมือ แล้วคำนวณหาค่าความยากของสเกลความรู้ รวมทั้งวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคของการใช้เครื่องมือ จากนั้นนำเครื่องมือมาปรับปรุงแก้ไขอีกครั้งหนึ่ง ก่อนนำไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างจริง

6.2.1 การคำนวณหาค่าความสอดคล้องภายใน โดยแบบสอบถามในส่วนของความรู้ ในการให้ความปลอดภัยแก่ผู้มาเยือน ใช้ สูตรของ Kuder-Richardson (พวงรัตน์, 2543) ได้ค่าเท่ากับ 0.5047 และมีค่าความสอดคล้องภายในเป็นรายชื่อ อยู่ในระดับที่ค่อนข้างต่ำ ส่วนของการปฏิบัติ เกี่ยวกับความปลอดภัยของผู้มาเยือน ใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟาของ Conbach (Conbach's alpha coefficient) (พวงรัตน์, 2543) ได้ค่าความน่าเชื่อถือเท่ากับ .9547 (รายละเอียดปรากฏตามตาราง ผนวกที่ ข1)

6.2.2 การคำนวณหาค่าความยากของสเกลความรู้ มีสูตรดังนี้ (พวงรัตน์, 2543)

$$P = \frac{R}{N}$$

เมื่อ P = ค่าความยากของคำถามแต่ละข้อ

เมื่อ R = จำนวนผู้ตอบถูกในแต่ละข้อ

เมื่อ N = จำนวนผู้ตอบคำถามทั้งหมด

เกณฑ์ความยาก กำหนดไว้อยู่ระหว่าง 0.20 ถึง 0.80

คำถามที่มีค่า p ต่ำกว่า 0.20 แสดงว่า คำถามข้อนั้นยากเกินไป

คำถามที่มีค่า p ต่ำกว่า 0.50 แสดงว่า คำถามข้อนั้นค่อนข้างยาก

คำถามที่มีค่า p เท่ากับ 0.50 แสดงว่า คำถามข้อนั้นมีความยากปานกลางพอดี

คำถามที่มีค่า p สูงกว่า 0.50 แสดงว่า คำถามข้อนั้นค่อนข้างง่าย

คำถามที่มีค่า p สูงกว่า 0.80 แสดงว่า คำถามข้อนั้นง่ายเกินไป

ค่าความยาก เป็นรายชื่อของคำถามความรู้ในการให้ความปลอดภัยแก่ผู้มาเยือน ปรากฏตามภาคผนวกที่ ข2

สำหรับค่าความยากทั้งฉบับของคำถามความรู้ในการให้ความปลอดภัยแก่ผู้มาเยือน
สามารถคำนวณได้จาก

$$\text{ค่าความยากเฉลี่ย} = \frac{\text{ผลรวมของค่าความยากของคำถามแต่ละข้อ}}{\text{จำนวนคำถามทั้งหมด}}$$

คำถามความรู้ในการให้ความปลอดภัยแก่ผู้มาเยือนมีค่าความยากเฉลี่ยเท่ากับ .61 นั่นคือ
ค่อนข้างไปทางง่าย (รายละเอียดปรากฏตามตารางผนวกที่ ข2)

7. การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

7.1 ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ทำโดยการแจกแบบสอบถามไปสู่กลุ่มเป้าหมาย ซึ่งมี
ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

7.1.1 ทำหนังสือ จากโครงการปริญญาโทภาคพิเศษ คณะวนศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล

7.1.2 นำหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล เสนอต่อหัวหน้าอุทยานแห่งชาติทั้ง
4 แห่ง เพื่อขอความร่วมมือในการแจก รวบรวม และเก็บแบบสอบถาม

7.1.3 ดำเนินการแจก และรวบรวมเก็บแบบสอบถาม โดยใช้เวลา 1 เดือน

7.2 เก็บรวบรวมแบบสอบถามกลับคืนมา และตรวจสอบความสมบูรณ์ถูกต้องของ
แบบสอบถามที่ได้รับคืนมา หลังจากนั้นนำมาลงรหัสสำหรับการวิเคราะห์

8. การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปช่วยในการวิเคราะห์ข้อมูล
แบ่งการวิเคราะห์ เป็น 2 ส่วน ดังนี้

8.1 การให้ค่าคะแนนตัวแปร

นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม มาให้ค่าคะแนนตัวแปร ดังนี้

ตัวแปรอิสระที่ 1 ระดับการศึกษา ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดค่าคะแนนดังนี้

<u>คำตอบ</u>	<u>คะแนน</u>
ประถมศึกษาตอนต้น	4
ประถมศึกษาตอนปลาย	6
มัธยมศึกษาตอนต้น	9
มัธยมศึกษาตอนปลาย	12
ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)	12
ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงหรือเทียบเท่า	14
ปริญญาตรี หรือเทียบเท่า	16

ตัวแปรอิสระที่ 2 ประสบการณ์ในการทำงานในอุทยานแห่งชาติ ให้ค่าคะแนนตามจำนวนปีที่ปฏิบัติงานจริง

ตัวแปรอิสระที่ 3 และ 4 การได้รับข้อมูลข่าวสารและการฝึกอบรมเกี่ยวกับการจัดการผู้มาเยือนด้านความปลอดภัย กำหนดคำตอบให้เลือกตอบ คือ เคย และไม่ เคย ได้กำหนดค่าคะแนนดังนี้

<u>คำตอบ</u>	<u>คะแนน</u>
ไม่เคย	0
เคย	1

ตัวแปรอิสระที่ 5 ความรู้ในการให้ความปลอดภัยแก่ผู้มาเยือน เป็นแบบทดสอบชนิดเลือกตอบ (multiple choices) จำนวน 20 ข้อ (ข้อ 1 – 20) ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนแยกตามลักษณะคำตอบเป็น 2 ส่วน คือ ตอบถูกและตอบผิด โดยในส่วนคำถามที่ตอบถูก ได้ 1 คะแนน คือ คำถามข้อที่ 2 6 7 8 10 14 และ 18 ในส่วนคำถามที่ตอบผิด ได้ 1 คะแนน คือ คำถามข้อที่ 1 3 4 5 9 11 12 13 15 16 17 19 และ 20 และกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนและ

แปรผลคะแนน เพื่อแบ่งระดับความรู้เป็น 3 กลุ่ม โดยใช้ค่าคะแนนที่มากที่สุดที่เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติตอบได้ ลบด้วยคะแนนที่น้อยสุดที่เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติตอบได้ หาดด้วยจำนวนระดับ ดังนี้ (พวงรัตน์, 2543)

$$\text{ความกว้างของอันตรภาคชั้น} = \frac{\text{จำนวนสูงสุด} - \text{จำนวนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับ}}$$

จำนวนสูงสุด 18 คะแนน จำนวนต่ำสุด 0 คะแนน จึงได้ความกว้างของอันตรภาคชั้นเท่ากับ 6 คะแนน ดังนั้นจึงสามารถนำมาจัดกลุ่มระดับความรู้ได้ 3 กลุ่ม ดังนี้

มีความรู้ในการให้ความปลอดภัยแก่ผู้มาเยือนน้อย หมายถึง ได้ 0 - 6 คะแนน
มีความรู้ในการให้ความปลอดภัยแก่ผู้มาเยือนปานกลาง หมายถึง ได้ 7 - 12 คะแนน
มีความรู้ในการให้ความปลอดภัยแก่ผู้มาเยือนมาก หมายถึง ได้ 13 - 18 คะแนน

ตัวแปรตาม การปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ด้านความปลอดภัยของผู้มาเยือนอุทยานแห่งชาติ เป็นแบบมาตรวัดของ Likert มีให้เลือกตอบ 4 ระดับคือ ปฏิบัติบ่อยครั้งมาก ปฏิบัติบ่อยครั้ง ปฏิบัตินานๆครั้ง และไม่เคยปฏิบัติ จำนวน 19 ข้อ (ข้อ 1 - 19) ในคำถามส่วนนี้มีแต่ข้อความเชิงบวก โคนมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

<u>คำตอบ</u>	<u>คะแนน</u>
ปฏิบัติบ่อยครั้งมาก	3
ปฏิบัติบ่อยครั้ง	2
ปฏิบัตินานๆครั้ง	1
ไม่เคยปฏิบัติ	0

และนำคะแนนที่ได้มาจัดกลุ่มแบ่งเป็นระดับการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ด้านความปลอดภัยของผู้มาเยือนอุทยานแห่งชาติ 4 กลุ่ม คือ ปฏิบัติบ่อยครั้งมาก ปฏิบัติบ่อยครั้ง ปฏิบัตินานๆครั้ง และไม่เคยปฏิบัติ

8.2 การใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล

8.2.1 สถิติพรรณนา (descriptive statistic) โดยการนำข้อมูลตัวแปรอิสระทุกตัวมาหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่ออธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

8.2.2 ทดสอบสมมติฐาน (hypothesis testing) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม โดยใช้วิธีการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ (Correlation Analysis) ประกอบการวิเคราะห์ถดถอยพหุ (Multiple Regression) โดยกำหนดให้มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นหลักในการทดสอบสมมติฐาน และแยกการวิเคราะห์เป็น 2 ส่วน คือ

8.2.2.1 การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ (Correlation Analysis) เป็นการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Coefficient of Correlation) โดยมุ่งที่จะตรวจสอบความมากน้อยของความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่างๆ โดยไม่ต้องทราบว่าเป็นเหตุ หรือเป็นผล และเป็นการวัดว่าสมการการถดถอยที่ศึกษานั้นเป็นสมการที่เหมาะสมกับข้อมูลหรือไม่ โดยใช้สัญลักษณ์ r แทนค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ซึ่ง r มีค่าตั้งแต่ -1 ถึง +1 ซึ่งเครื่องหมายจะบ่งบอกถึงทิศทางความสัมพันธ์ และยิ่งค่า r เข้าใกล้ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรก็ยิ่งสูง

8.2.2.2 การวิเคราะห์การถดถอย (Regression Analysis) เป็นวิธีการทางสถิติที่ใช้ตรวจสอบหาลักษณะความสัมพันธ์ของตัวแปรตั้งแต่ 2 ชุดขึ้นไป และนำรูปแบบความสัมพันธ์ดังกล่าวไปใช้ในการหาสมการที่ดีที่สุดเพื่อการพยากรณ์ หรือประมาณค่าตัวแปรต่างๆต่อไป โดยอาศัยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวกำหนด (Coefficient of Determination) หรือ r^2 และการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติของสมการเป็นหลัก

สำหรับสมการการถดถอยพหุ ที่ทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระตั้งแต่ 2 ตัวขึ้นไป กับตัวแปรตาม ในงานวิจัยนี้ ใช้สูตรดังต่อไปนี้

$$Y = B_0 + B_1 X_1 + B_2 X_2 + B_3 X_3 + B_4 X_4 + B_5 X_5 + B_6 X_6$$

เมื่อ Y คือ การปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ด้านความปลอดภัยของผู้มาเยือนอุทยานแห่งชาติ

B_0	คือ ค่าคงที่
$B_1 - B_6$	คือ ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย (B)
X_1	คือ การปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ด้านความปลอดภัยของผู้มาเยือน อุทยานแห่งชาติ
X_2	คือ ระดับการศึกษา
X_3	คือ ประสบการณ์ในการทำงานในอุทยานแห่งชาติ
X_4	คือ การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการผู้มาเยือนด้าน ความปลอดภัย
X_5	คือ การฝึกอบรมเกี่ยวกับการจัดการผู้มาเยือนด้านความ ปลอดภัย
X_6	คือ ความรู้เกี่ยวกับการให้ความ ปลอดภัยแก่ผู้มาเยือน

ผลการทดสอบสมมติฐาน โดยผ่าน โปรแกรมสำเร็จรูปจะได้ค่าสถิติต่างๆ ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังนี้

1. Sig. (Significant): คือ ระดับนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งกำหนดไว้ที่ $< .05$ โดยถ้าหากค่า Sig. ที่ได้จากสมการมีค่าน้อยกว่า $.05$ แสดงว่าเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

2. สัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐาน (Beta) : โดยปรับให้เป็นคะแนนมาตรฐาน ที่มีค่าเฉลี่ยเป็นศูนย์ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเป็นหนึ่งเท่ากันทุกข้อมูล

3. ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวกำหนด หรือค่าสัมประสิทธิ์ในการพยากรณ์ (Coefficient of Determination) แทนด้วย r^2 : หาได้จากสูตร

$$r^2 = \frac{SSR}{SST}$$

โดยที่

SSR = ผลรวมกำลังสองของการกระจายที่อธิบายได้ (explained sum squares)

SST = ผลรวมกำลังสองของการกระจายทั้งหมด (total sum squares)

SSE = ผลรวมกำลังสองของการกระจายที่อธิบายไม่ได้

SSR = SST – SSE

หมายเหตุ: ในทางปฏิบัติใช้ r^2 แสดงอิทธิพลของตัวแปรอิสระ (X) ที่มีต่อตัวแปรตาม (Y) โดยคูณด้วย 100 เพื่อคำนวณออกมาในรูปเปอร์เซ็นต์ และไม่มีหน่วยเพราะเป็นอัตราส่วนระหว่างค่ากระจาย 2 ค่า นั่นคือ r^2 บอกให้ทราบว่า การกระจายของ Y ทั้งหมดนั้นจะสามารถอธิบายจากค่า X ได้กี่เปอร์เซ็นต์ หรือ X มีอิทธิพลต่อ Y กี่เปอร์เซ็นต์

4. ทดสอบความมีนัยสำคัญสมการการถดถอย โดยใช้ค่าสถิติ F ดังนี้

$$F = \frac{\text{MS. ของ Regression}}{\text{MS. ของ Residual}}$$

โดยที่ MS. ของ Regression = ความแปรปรวนที่เป็นผลมาจากตัวแปรอิสระ

MS. ของ Residual = ความแปรปรวนที่เกิดจากตัวแปรอื่นๆนอกเหนือไปจากตัวแปรอิสระ

สถานที่และระยะเวลาการทำการวิจัย

สถานที่

อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา อุทยานแห่งชาติเอราวัณ อุทยานแห่งชาติไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี และอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี

ระยะเวลาในการวิจัย

ตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ 2548 ถึงเดือนมีนาคม 2549 รวมระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย 13 เดือน

ผลและวิจารณ์

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แยกผลการวิจัยออกเป็น 4 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ลักษณะพื้นฐานของเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติ

ตอนที่ 2 การปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ด้านความปลอดภัยของผู้มาเยือน

ตอนที่ 3 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ในการปฏิบัติงานด้านความปลอดภัยของผู้มาเยือน

ตอนที่ 4 ผลการทดสอบสมมติฐาน

ตอนที่ 1 ลักษณะพื้นฐานของเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติ

สำหรับผลการวิจัยส่วนนี้ แบ่งออกเป็น 4 ส่วนย่อย คือ

1. ภูมิหลังของเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติ
2. ด้านการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการผู้มาเยือนด้านความปลอดภัย
3. การฝึกอบรมเกี่ยวกับการจัดการผู้มาเยือนด้านความปลอดภัยระหว่างปฏิบัติงานในอุทยานแห่งชาติ
4. ความรู้ในการให้ความปลอดภัยแก่ผู้มาเยือน

1. ภูมิหลังของเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติ

ผลการศึกษาพบว่า เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติส่วนใหญ่ร้อยละ 57.5 มีสถานภาพของตำแหน่งงานเป็นลูกจ้างชั่วคราว รองลงมาร้อยละ 32.0 มีตำแหน่งงานเป็นพนักงานราชการ ร้อยละ

9.0 มีตำแหน่งงานเป็นลูกจ้างประจำ และกลุ่มที่น้อยที่สุดร้อยละ 0.5 มีตำแหน่งงานเป็นข้าราชการ
 เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติส่วนใหญ่ร้อยละ 42.0 ปฏิบัติงานในระยะเวลา 1- 5 ปี รองลงมาร้อยละ
 26.5 ปฏิบัติงานในระยเวลาน้อยกว่า 1 ปี และกลุ่มที่น้อยที่สุด ร้อยละ 13.5 ปฏิบัติงานใน
 ระยะเวลามากกว่า 10 ปี โดยเฉลี่ยปฏิบัติงานในระยะเวลา 4.88 ปี ระดับการศึกษาสูงสุดของ
 เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติส่วนใหญ่ร้อยละ 22.5 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย
 รองลงมาร้อยละ 19.0 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และกลุ่มที่น้อยที่สุดร้อยละ 5.0 จบ
 การศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) หรือเทียบเท่า สำหรับเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติที่
 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี หรือเทียบเท่า มีจำนวนร้อยละ 13.5 (รายละเอียดตามตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติจำแนกตามภูมิลัษ

	(n = 200)	
ลักษณะภูมิลัษ	จำนวน	ร้อยละ
<u>สถานภาพของตำแหน่งงาน</u>		
ข้าราชการ	1	0.5
พนักงานราชการ	64	32.0
ลูกจ้างประจำ	18	9.0
ลูกจ้างชั่วคราว	115	57.5
<u>ระยะเวลาปฏิบัติงานในตำแหน่งปัจจุบัน</u>		
น้อยกว่า 1 ปี	53	26.5
1 ปี - 5 ปี	84	42.0
6 ปี - 10 ปี	36	18.0
มากกว่า 10 ปี	27	13.5
<u>ระดับการศึกษาสูงสุด</u>		
ประถมศึกษาตอนต้น	23	11.5
ประถมศึกษาตอนปลาย	34	17.0
มัธยมศึกษาตอนต้น	38	19.0
มัธยมศึกษาตอนปลาย	45	22.5
ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) หรือเทียบเท่า	10	5.0
ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)หรือเทียบเท่า	11	5.5
ปริญญาตรี และสูงกว่า	27	13.5

ผลการศึกษาที่ได้ครั้งนี้ อาจเนื่องมาจากภายในอุทยานแห่งชาติมีเจ้าหน้าที่ในระดับปฏิบัติงานมากกว่าเจ้าหน้าที่ระดับบริหารซึ่งเป็นข้าราชการ ด้วยเหตุนี้จึงทำให้กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาวิจัยเป็นกลุ่มลูกจ้างชั่วคราว และพนักงานราชการเป็นจำนวนมาก โดยที่ตำแหน่งงานในส่วนนี้เป็นตำแหน่งในระดับปฏิบัติการ มีความใกล้ชิดในการปฏิบัติงานแก่ผู้มาเยือนมากกว่า ในส่วนของระยะเวลาการปฏิบัติงานซึ่งถือเป็นประสบการณ์ในการทำงานส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการทำงานอยู่ระหว่าง 1 – 5 ปี คิดเป็นร้อยละ 42.0 มีประสบการณ์ในการทำงานเฉลี่ย 4.88 ปี เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติส่วนใหญ่ร้อยละ 22.5 จบการศึกษาสูงสุดในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สำหรับในระดับปริญญาตรีคิดเป็นร้อยละ 13.5 จากการสุ่มพื้นที่ในการเก็บตัวอย่างกระจายพื้นที่ได้ 4 อุทยานแห่งชาติจึงทำให้ได้ลักษณะตำแหน่งงาน และระดับการศึกษาแตกต่างกันเล็กน้อย เนื่องจากอุทยานแห่งชาติแต่ละแห่งมีนโยบายในการปฏิบัติงาน และโครงสร้างขององค์กรคล้ายคลึงกัน

2. การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการผู้มาเยือนด้านความปลอดภัย

ประกอบด้วยการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับ การปฐมพยาบาลเบื้องต้นแก่ผู้มาเยือน การดูแลรักษาสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆภายในอุทยานแห่งชาติให้พร้อมต่อการใช้งาน การควบคุมกิจกรรมนันทนาการต่างๆให้อยู่ในความเหมาะสม การให้ข้อมูลที่เหมาะสมกับผู้มาเยือนขณะมีกิจกรรมต่างๆในอุทยานแห่งชาติ การปรับปรุงพื้นที่ให้มีสภาพปลอดภัย การจัดทำสื่อความหมายต่างๆหรือป้ายเตือนภัยในพื้นที่ที่อันตราย การจัดเตรียมความพร้อมในการปฏิบัติงานช่วยเหลือผู้มาเยือนเมื่อเกิดเหตุการณ์ฉุกเฉิน และการเฝ้าระวังและเพิ่มการตรวจตราในพื้นที่เสี่ยงอันตราย

การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการผู้มาเยือนด้านความปลอดภัย พบว่า เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติร้อยละ 90.0 ได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการให้ข้อมูลที่เหมาะสมกับผู้มาเยือนขณะมีกิจกรรมต่างๆในอุทยานแห่งชาติ รองลงมาร้อยละ 89.5 ได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดูแลรักษาสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆภายในอุทยานแห่งชาติให้พร้อมต่อการใช้งาน และกลุ่มที่น้อยที่สุดร้อยละ 70.5 ได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการควบคุมกิจกรรมนันทนาการต่างๆให้อยู่ในความเหมาะสม และการจัดทำสื่อความหมายต่างๆหรือป้ายเตือนภัยในพื้นที่ที่อันตราย ในจำนวนที่เท่ากัน (รายละเอียดตามตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติจำแนกตามการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการผู้มาเยือนด้านความปลอดภัย

(n = 200)

การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการผู้มาเยือนด้านความปลอดภัย	ไม่เคย		เคย	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. การปฐมพยาบาลเบื้องต้นแก่ผู้มาเยือน	58	29.0	142	71.0
2. การดูแลรักษาสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆภายในอุทยานแห่งชาติให้พร้อมต่อการใช้งาน	19	9.5	179	89.5
3. การควบคุมกิจกรรมนันทนาการต่างๆให้อยู่ในความเหมาะสม	59	29.5	141	70.5
4. การให้ข้อมูลที่เหมาะสมผู้มาเยือนขณะมีกิจกรรมต่างๆในอุทยานแห่งชาติ	20	10.0	180	90.0
5. การปรับปรุงพื้นที่ให้มีสภาพปลอดภัย	36	18.0	164	82.0
6. การจัดทำสื่อความหมายต่างๆหรือป้ายเตือนภัยในพื้นที่ที่อันตราย	59	29.5	141	70.5
7. การจัดเตรียมความพร้อมในการปฏิบัติงานช่วยเหลือผู้มาเยือนเมื่อเกิดเหตุการณ์ฉุกเฉิน	48	24.0	152	76.0
8. การเฝ้าระวังและเพิ่มการตรวจตราในพื้นที่เสี่ยงอันตราย	50	25.0	150	75.0

สรุปได้ว่า เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติ ร้อยละ 59.0 ได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการผู้มาเยือนด้านความปลอดภัยน้อย และร้อยละ 41.0 ได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการผู้มาเยือนด้านความปลอดภัยมาก โดยได้รับเฉลี่ย 6.28 ครั้ง (รายละเอียดตามตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละของเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติจำแนกตามระดับการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการผู้มาเยือนด้านความปลอดภัย

การรับทราบข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการผู้มาเยือนด้านความปลอดภัย	จำนวน	ร้อยละ
ได้รับข้อมูลข่าวสารน้อย	118	59.0
ได้รับข้อมูลข่าวสารมาก	82	41.0
$\bar{x} = 6.28$; $SD. = 2.14$		

โดยในส่วนการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการผู้มาเยือนด้านความปลอดภัยนี้ถือได้ว่าเป็นส่วนสำคัญในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติ ที่จะต้องอำนวยความสะดวกในการให้ข้อมูลที่เหมาะสมต่างๆแก่ผู้มาเยือน เช่น การเดินทาง สถานที่พักแรม แหล่งท่องเที่ยวที่สวยงาม ฤดูระเบียบข้อบังคับต่างๆ เป็นต้น จึงทำให้เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติส่วนใหญ่ได้รับข้อมูลข่าวสารในส่วนนี้เป็นอย่างมาก และอันดับรองลงมาร้อยละ 89.5 ได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดูแลรักษาสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆภายในอุทยานแห่งชาติให้พร้อมต่อการใช้งาน ซึ่งในกลุ่มนี้มีจำนวนที่สอดคล้องกับการได้รับทราบข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการให้ข้อมูลที่เหมาะสมผู้มาเยือนขณะมีกิจกรรมต่างๆในอุทยานแห่งชาติ เพราะผู้มาเยือนส่วนใหญ่เมื่อมาท่องเที่ยวภายในอุทยานแห่งชาติเมื่อได้รับทราบข้อมูลข่าวสารต่างๆที่จำเป็นแล้ว จึงมีความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆที่เหมาะสม พร้อมต่อการใช้งานตามมา จึงเป็นหน้าที่การปฏิบัติงานโดยตรงของเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติ และกลุ่มที่น้อยที่สุดร้อยละ 70.5 ได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการควบคุมกิจกรรมนันทนาการต่างๆให้อยู่ในความเหมาะสม และการจัดทำสื่อความหมายต่างๆหรือป้ายเตือนภัยในพื้นที่ที่อันตราย ในจำนวนที่เท่ากัน สำหรับข้อมูลในส่วนต่างๆมีจำนวน มาก-น้อยต่างกันเนื่องจาก เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติมีลักษณะงานในการปฏิบัติที่แตกต่างกันไปแต่ละบุคคล เช่น มีตำแหน่งงานเป็น เจ้าหน้าที่เก็บค่าธรรมเนียม พนักงานพิทักษ์ป่า แม่บ้าน ช่าง ฝ่ายวิจัยและพัฒนา เป็นต้น จึงทำให้แต่ละคนมีความชำนาญ และได้รับข้อมูลข่าวสารในเรื่องต่างๆมีความแตกต่างกัน อาทิเช่น เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติที่ปฏิบัติงานในตำแหน่งแม่บ้าน มีโอกาสได้รับ

ทราบข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดูแลรักษาสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆภายในอุทยานแห่งชาติ เป็นต้น นอกจากนี้แล้วการได้รับข้อมูลข่าวสารในเรื่องต่างๆยังขึ้นอยู่กับความสนใจของแต่ละบุคคลด้วย

3. การฝึกอบรมเกี่ยวกับการจัดการผู้มาเยือนด้านความปลอดภัยระหว่างปฏิบัติงานในอุทยานแห่งชาติ

ประกอบด้วยการฝึกอบรมในเรื่อง การปฐมพยาบาลเบื้องต้นแก่ผู้มาเยือน การดูแลรักษาสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆภายในอุทยานแห่งชาติให้พร้อมต่อการใช้งาน การควบคุมกิจกรรมนันทนาการต่างๆให้อยู่ในความเหมาะสม การให้ข้อมูลที่เหมาะสมผู้มาเยือนขณะมีกิจกรรมต่างๆในอุทยานแห่งชาติ การปรับปรุงพื้นที่ให้มีสภาพปลอดภัย การจัดทำสื่อความหมายต่างๆหรือป้ายเตือนภัยในพื้นที่ที่อันตราย การจัดเตรียมความพร้อมในการปฏิบัติงานช่วยเหลือผู้มาเยือนเมื่อเกิดเหตุการณ์ฉุกเฉิน การเฝ้าระวังและเพิ่มการตรวจตราในพื้นที่เสี่ยงอันตราย และการฝึกอบรมในเรื่องต่างๆ

การฝึกอบรมในเรื่องต่างๆเกี่ยวกับการจัดการผู้มาเยือนด้านความปลอดภัย พบว่าเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติส่วนใหญ่ร้อยละ 61.0 เคยได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการให้ข้อมูลที่เหมาะสมกับผู้มาเยือนขณะมีกิจกรรมต่างๆในอุทยานแห่งชาติ รองลงมาร้อยละ 57.0 ได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการดูแลรักษาสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆภายในอุทยานแห่งชาติให้พร้อมต่อการใช้งาน และกลุ่มที่น้อยที่สุดร้อยละ 45.0 เคยรับการฝึกอบรมด้านการจัดทำสื่อความหมายต่างๆหรือป้ายเตือนภัยในพื้นที่ที่อันตราย (รายละเอียดตามตารางที่ 4)

ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละของเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติจำแนกตามการฝึกอบรมในเรื่องต่างๆเกี่ยวกับการจัดการผู้มาเยือนด้านความปลอดภัยระหว่างปฏิบัติงานในอุทยานแห่งชาติ

(n = 200)

การฝึกอบรมในเรื่องต่างๆระหว่างปฏิบัติงานในอุทยานแห่งชาติ	ไม่เคย		เคย	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. การปฐมพยาบาลเบื้องต้นแก่ผู้มาเยือน	97	84.5	103	51.5
2. การดูแลรักษาสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆภายในอุทยานแห่งชาติให้พร้อมต่อการใช้งาน	86	43.0	114	57.0
3. การควบคุมกิจกรรมนันทนาการต่างๆให้อยู่ในความเหมาะสม	104	52.0	96	48.0
4. การให้ข้อมูลที่เหมาะสมกับผู้มาเยือนขณะมีกิจกรรมต่างๆในอุทยานแห่งชาติ	78	39.0	122	61.0
5. การปรับปรุงพื้นที่ให้มีสภาพปลอดภัย	90	45.0	110	55.0
6. การจัดทำสื่อความหมายต่างๆหรือป้ายเตือนภัยในพื้นที่ที่อันตราย	110	55.0	90	45.0
7. การจัดเตรียมความพร้อมในการปฏิบัติงานช่วยเหลือผู้มาเยือนเมื่อเกิดเหตุการณ์ฉุกเฉิน	95	47.5	105	52.5
8. การเฝ้าระวังและเพิ่มการตรวจตราในพื้นที่เสี่ยงอันตราย	99	49.5	101	50.5

สรุปได้ว่า เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติ ร้อยละ 54.0 ได้รับการฝึกอบรมน้อยในเรื่องต่างๆ เกี่ยวกับการจัดการผู้มาเยือนด้านความปลอดภัย และร้อยละ 46.0 ได้รับการฝึกอบรมมากในเรื่องต่างๆ เกี่ยวกับการจัดการผู้มาเยือนด้านความปลอดภัย โดยได้รับการฝึกอบรมเฉลี่ย 4.80 ครั้ง (รายละเอียดตามตารางที่ 5)

ตารางที่ 5 จำนวนและร้อยละของเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติจำแนกตามระดับการฝึกอบรมในเรื่องต่างๆ เกี่ยวกับการจัดการผู้มาเยือนด้านความปลอดภัย

การฝึกอบรมในเรื่อง ต่างๆเกี่ยวกับการจัดการผู้มาเยือนด้าน ความปลอดภัย	จำนวน	ร้อยละ
ได้รับการฝึกอบรมน้อย	108	54.0
ได้รับการฝึกอบรมมาก	92	46.0
$\bar{x} = 4.80$; $SD. = 3.52$		

ในส่วนของการฝึกอบรมในเรื่องต่างๆเกี่ยวกับการจัดการผู้มาเยือนด้านความปลอดภัยนี้ จากผลการศึกษาพบว่า เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติส่วนใหญ่ ร้อยละ 67.5 มีปริมาณการฝึกอบรมที่สอดคล้องกับการรับทราบข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการผู้มาเยือนด้านความปลอดภัย เนื่องจากเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติส่วนใหญ่เมื่อมีการรับทราบข้อมูลข่าวสารในเรื่องใด ก็จะมีผลต่อเนื่องไปสู่การปฏิบัติในทิศทางเดียวกัน นอกจากนี้แล้วการที่เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติปฏิบัติงานในหน้าที่แตกต่างกันในแต่ละส่วนจึงทำให้การฝึกอบรมมีความแตกต่างกันในแต่ละส่วนงานที่ปฏิบัติ และพบว่าสอดคล้องกับงานวิจัยของพจนารถ (2542) ที่ทำการวิจัยระดับพฤติกรรม ความรู้ และทัศนคติต่อการป้องกันอันตรายจากการทำงานของลูกจ้าง พบว่า แผนงานที่สังกัดแตกต่างกันมีความรู้เรื่องการป้องกันอันตรายจากการทำงาน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยสรุปแล้วการที่เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติได้รับทราบข้อมูลข่าวสารและการฝึกอบรมเกี่ยวกับการจัดการผู้มาเยือนด้านความปลอดภัยแตกต่างกันขึ้นอยู่กับลักษณะงานที่ปฏิบัติในแต่ละส่วนและความสนใจของแต่ละบุคคล

4. ความรู้ในการให้ความปลอดภัยแก่ผู้มาเยือน

ความรู้ในการให้ความปลอดภัยแก่ผู้มาเยือน ประกอบด้วยเนื้อหาที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

ด้านการปฐมพยาบาลเบื้องต้นแก่ผู้มาเยือน ประกอบด้วยคำถามข้อที่ 4 และ 5

ด้านการดูแลรักษาสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆภายในอุทยานแห่งชาติให้พร้อมต่อการใช้งาน ประกอบด้วยคำถามข้อที่ 6

ด้านการควบคุมกิจกรรมนันทนาการต่างๆให้อยู่ในความเหมาะสม ประกอบด้วยคำถามข้อที่ 8 18 19 และ 20

ด้านการให้ข้อมูลที่เหมาะสมแก่ผู้มาเยือนขณะมีกิจกรรมต่างๆในอุทยานแห่งชาติ ประกอบด้วยคำถามข้อที่ 7 และ 10

ด้านการปรับปรุงพื้นที่ให้มีสภาพปลอดภัย ประกอบด้วยคำถามข้อที่ 12

ด้านการจัดทำสื่อความหมายต่างๆหรือป้ายเตือนภัยในพื้นที่ที่อันตราย ประกอบด้วยคำถามข้อที่ 14

ด้านการจัดเตรียมความพร้อมในการปฏิบัติงานช่วยเหลือผู้มาเยือนเมื่อเกิดเหตุการณ์ฉุกเฉิน ประกอบด้วยคำถามข้อที่ 1 2 3 9 และ 15

ด้านการเฝ้าระวังและเพิ่มการตรวจตราในพื้นที่เสี่ยงอันตราย ประกอบด้วยคำถามข้อที่ 11 13 16 และ 17

ผลการศึกษาพบว่า เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติส่วนใหญ่ร้อยละ 96.5 ตอบถูกต้องตามคำถามข้อที่ 7 คือ การปฏิบัติของเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติเกี่ยวกับความปลอดภัยของผู้มาเยือนหมายความว่า รวมถึงการให้ข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นด้วย ซึ่งเป็นคำถามในส่วนของ การให้ข้อมูลที่เหมาะสมกับผู้มาเยือนขณะมีกิจกรรมต่างๆในอุทยานแห่งชาติ รองลงมาร้อยละ 95.5 ตอบถูกต้องตามคำถามข้อที่ 6

คือ เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติมีหน้าที่ที่จะต้องตรวจสอบความปลอดภัยของสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ที่จัดไว้สำหรับผู้มาเยือนอย่างสม่ำเสมอ เป็นคำถามในส่วนของ การดูแลรักษาสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ภายในอุทยานแห่งชาติให้พร้อมต่อการใช้งาน และกลุ่มที่น้อยที่สุดร้อยละ 9.5 ตอบถูกคำถามข้อที่ 19 คือ อุทยานแห่งชาติทุกแห่งควรจัดเจ้าหน้าที่นำชมศึกษาธรรมชาติให้กับผู้มาเยือนทุกกลุ่มเพื่อจะได้ช่วยดูแลรักษาความปลอดภัยให้กับผู้มาเยือนได้อย่างทั่วถึง ซึ่งเป็นคำถามในส่วนของ การควบคุมกิจกรรมนันทนาการต่างๆให้อยู่ในความเหมาะสม(รายละเอียดตามตารางที่ 6)

ตารางที่ 6 จำนวนและร้อยละของเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติจำแนกตามความรู้ในการให้ความปลอดภัยแก่ผู้มาเยือนเป็นรายข้อ

(n = 200)

ความรู้ในการให้ความปลอดภัยแก่ผู้มาเยือน	ตอบผิด		ตอบถูก	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. ความปลอดภัยของผู้มาเยือนในอุทยานแห่งชาติ หมายถึง การที่ผู้มาเยือนเดินทาง ไป-กลับอย่างปลอดภัย ปราศจากอุบัติเหตุ	156	78.0	44	22.0
2. การที่ผู้มาเยือนมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินระหว่างการท่องเที่ยวใน อุทยานแห่งชาติ เป็นวัตถุประสงค์หลักของการจัดการความปลอดภัยของผู้มาเยือน	26	13.0	174	87.0
3. หน้าที่ในการดูแลให้ความปลอดภัยแก่ผู้มาเยือน เป็นของเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติที่ปฏิบัติงานในแต่ละบริเวณในแต่ละวัน	145	72.5	55	27.5
4. การปฐมพยาบาลเบื้องต้นแก่ผู้มาเยือนหมายถึง การให้ความช่วยเหลือเบื้องต้นแก่ผู้บาดเจ็บหรือได้รับอันตรายในที่เกิดเหตุให้ปลอดภัยพ้นอันตราย โดยใช้เครื่องมือทางการแพทย์ก่อนนำส่งโรงพยาบาลต่อไป	145	72.5	55	27.5

ตารางที่ 6 (ต่อ)

ความรู้ในการให้ความปลอดภัยแก่ผู้มาเยือน	ตอบผิด		ตอบถูก	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
5. ผู้ที่ให้ความช่วยเหลือเบื้องต้นแก่ผู้บาดเจ็บหรือได้รับอันตรายในที่เกิดเหตุ ให้ปลอดภัยพ้นอันตราย ต้องเป็นบุคลากรทางการแพทย์ หรือมีความรู้ทางการแพทย์เท่านั้น	58	29.0	142	71.0
6. เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติมีหน้าที่ที่จะต้องตรวจสอบความปลอดภัยของสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ที่จัดไว้สำหรับผู้มาเยือนอย่างสม่ำเสมอ	9	4.5	191	95.5
7. การปฏิบัติของเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติเกี่ยวกับความปลอดภัยของผู้มาเยือนหมายถึงความรวมถึงการให้ข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นด้วย	7	3.5	193	96.5
8. การปฏิบัติของเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติเกี่ยวกับความปลอดภัยของผู้มาเยือนหมายถึงความรวมถึงการควบคุมไม่ให้มีกิจกรรมที่รบกวนผู้มาเยือนกลุ่มอื่น ๆ ด้วย	16	8.0	184	92.0
9. การดูแลรักษาทรัพย์สินที่มีค่าที่ผู้มาเยือนนำติดตัวมาเป็นหน้าที่ส่วนหนึ่งของเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติในการปฏิบัติเกี่ยวกับความปลอดภัยของผู้มาเยือน	145	72.5	55	27.5
10. เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติควรทราบการพยากรณ์อากาศในแต่ละวัน เพื่อให้ข้อมูลแก่ผู้มาเยือนได้	38	19.2	162	81.0
11. บริเวณหน้าผาสามารถปีนป่ายได้ถ้ามีเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติคอยดูแล	64	32.0	136	68.0

ตารางที่ 6 (ต่อ)

ความรู้ในการให้ความปลอดภัยแก่ผู้มาเยือน	ตอบผิด		ตอบถูก	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
12. การทำรั้วกั้นบริเวณหน้าผา แม้จะช่วยป้องกันอุบัติเหตุแก่ผู้มาเยือนได้ แต่ไม่ควรทำ เพราะเป็นการสร้างสิ่งกีดขวางบดบังทัศนียภาพ ซึ่งขัดกับหลักการด้านภูมิทัศน์	76	38.0	124	62.0
13. ในเวลากลางคืน เจ้าหน้าที่ไม่ควรเดินตรวจตราบริเวณพื้นที่กางเต็นท์มากนัก เพราะเป็นการรบกวนผู้มาเยือนขณะพักผ่อน	66	33.0	134	67.0
14. ป้ายสื่อความหมายต่าง ๆ ภายในอุทยานแห่งชาติ เป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งในการให้ความปลอดภัยแก่ผู้มาเยือน	13	6.5	187	93.5
15. เมื่อผู้มาเยือนเกิดการบาดเจ็บ เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติควรประกาศให้ผู้มาเยือนอื่น ๆ ทราบ เพื่อให้ระมัดระวังตนเองในการประกอบกิจกรรมเพิ่มขึ้น	166	83.0	34	17.0
16. การเฝ้าระวังความปลอดภัยแก่ผู้มาเยือนควรกระทำในพื้นที่อุทยานแห่งชาติที่มีผู้มาเยือนพักแรมเท่านั้น	53	26.5	147	73.5
17. ในพื้นที่ที่อันตรายควรมีการเก็บค่าธรรมเนียมเพิ่มขึ้นสำหรับการบริหารจัดการที่ต้องเพิ่มความเข้มงวด	46	23.0	154	77.0
18. การบังคับใช้กฎระเบียบต่าง ๆ อย่างเข้มงวดสามารถลดอันตรายแก่ผู้มาเยือนขณะประกอบกิจกรรมในอุทยานแห่งชาติได้	19	9.5	181	90.5

ตารางที่ 6 (ต่อ)

ความรู้ในการให้ความปลอดภัยแก่ผู้มาเยือน	ตอบผิด		ตอบถูก	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
19. อุทยานแห่งชาติทุกแห่งควรจัดเจ้าหน้าที่นำชมศึกษาธรรมชาติให้กับผู้มาเยือนทุกกลุ่มเพื่อจะช่วยให้คุณแลรักษาความปลอดภัยให้กับผู้มาเยือนได้อย่างทั่วถึง	181	90.5	19	9.5
20. ในอุทยานแห่งชาติไม่ควรจัดให้มีกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบผจญภัย เช่น การล่องแก่ง ปีนหน้าผา เพราะอาจทำให้ผู้มาเยือนเกิดอันตรายได้	100	50.0	100	50.0

สรุปได้ว่า เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติส่วนใหญ่ร้อยละ 51.0 มีความรู้ในการให้ความปลอดภัยแก่ผู้มาเยือนมาก รองลงมาร้อยละ 46.0 มีความรู้ในการให้ความปลอดภัยแก่ผู้มาเยือนปานกลาง และกลุ่มที่น้อยที่สุดร้อยละ 3.0 มีความรู้ในการให้ความปลอดภัยแก่ผู้มาเยือนน้อย โดยมีคะแนนเฉลี่ย 12.35 (รายละเอียดตามตารางที่ 7)

ตารางที่ 7 จำนวนและร้อยละของเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติจำแนกตามระดับความรู้ในการให้ความปลอดภัยแก่ผู้มาเยือน

ความรู้ในการให้ความปลอดภัยแก่ผู้มาเยือน	จำนวน	ร้อยละ
มีความรู้ในการให้ความปลอดภัยแก่ผู้มาเยือน น้อย (0 - 6) คะแนน	6	3.0
มีความรู้ในการให้ความปลอดภัยแก่ผู้มาเยือนปานกลาง(7 -12) คะแนน	92	46.0
มีความรู้ในการให้ความปลอดภัยแก่ผู้มาเยือนมาก (13 – 18) คะแนน	102	51.0
$\bar{x} = 12.35$; $SD. = 2.92$		

ในส่วนของความรู้ในการให้ความปลอดภัยแก่ผู้มาเยือนรวม 8 ด้านนั้น พบว่า เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติส่วนใหญ่มีความรู้ในการให้ความปลอดภัยแก่ผู้มาเยือนมาก เนื่องจากเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติส่วนใหญ่มีทักษะความชำนาญในพื้นที่อย่างมาก อาศัยอยู่ในที่พักบริเวณอุทยาน

แห่งชาติ จึงสามารถให้การดูแลผู้มาเยือนได้อย่างทั่วถึง ประกอบกับในปัจจุบันรัฐบาลมีนโยบาย กระตุ้นเศรษฐกิจโดยมุ่งเน้นการส่งเสริมการท่องเที่ยว อุทยานแห่งชาติจึงถือเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ เกิดการกระตุ้นเศรษฐกิจ และกระจายรายได้อย่างทั่วถึง โดยมีผู้มาเยือนเดินทางมาท่องเที่ยวเป็น จำนวนมาก ดังนั้นเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติจึงต้องมีการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับนโยบายของ รัฐบาล โดยเป็นเจ้าของพื้นที่ที่ดี มีการพัฒนาตนเอง และหน่วยงานให้มีศักยภาพที่เพียงพอในการ ตอบสนองและดูแลผู้มาเยือนอย่างมีคุณภาพให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ได้ จึงมีผลทำให้ เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติส่วนใหญ่มีความรู้ในการให้ความปลอดภัยแก่ผู้มาเยือนมาก

ตอนที่ 2 การปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ด้านความปลอดภัยของผู้มาเยือน

การปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ด้านความปลอดภัยของผู้มาเยือนอุทยานแห่งชาติ ประกอบด้วย เนื้อหาที่เกี่ยวข้องดังนี้

ด้านการปฐมพยาบาลเบื้องต้นแก่ผู้มาเยือน ประกอบด้วยคำถามข้อที่ 1 2 และ3

ด้านการดูแลรักษาสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆภายในอุทยานแห่งชาติให้พร้อมต่อการใ้ งาน ประกอบด้วยคำถามข้อที่ 4 และ5

ด้านการควบคุมกิจกรรมนันทนาการต่างๆให้อยู่ในความเหมาะสม ประกอบด้วยคำถามข้อ ที่ 6 และ19

ด้านการให้ข้อมูลที่เหมาะสมผู้มาเยือนขณะมีกิจกรรมต่างๆในอุทยานแห่งชาติ ประกอบด้วยคำถามข้อที่ 7 8 และ9

ด้านการปรับปรุงพื้นที่ให้มีสภาพปลอดภัย ประกอบด้วยคำถามคำถามข้อที่10 11 และ 12

ด้านการจัดทำสื่อความหมายต่างๆหรือป้ายเตือนภัยในพื้นที่ที่อันตราย ประกอบด้วยคำถาม ข้อที่ 13 และ14

ด้านการจัดเตรียมความพร้อมในการปฏิบัติงานช่วยเหลือผู้มาเยือนเมื่อเกิดเหตุการณ์ฉุกเฉิน ประกอบด้วยคำถามข้อที่ 15 16 และ 17

ด้านการเฝ้าระวังและเพิ่มการตรวจตราในพื้นที่เสี่ยงอันตราย ประกอบด้วยคำถามข้อที่ ส่วนที่ 18

ผู้วิจัยแบ่งระดับการการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ด้านความปลอดภัยของผู้มาเยือนอุทยานแห่งชาติ ได้เป็น 4 ระดับ คือ ปฏิบัติบ่อยครั้งมาก ปฏิบัติบ่อยครั้ง ปฏิบัตินานๆครั้ง และไม่เคยปฏิบัติ จากผลการศึกษาพบว่า เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติส่วนใหญ่ ร้อยละ 74.0 44.0 39.0 43.0 46.0 ไม่เคยปฏิบัติเกี่ยวกับความปลอดภัยของผู้มาเยือน ในด้านการเข้าเฝ้าอย่างง่ายหรือตามอวัยวะส่วนที่หักหรือเคลื่อนแก่ผู้มาเยือนเมื่อเกิดการบาดเจ็บ ร่วมจัดทำแนวรั้วกั้นในบริเวณอันตราย เช่น บริเวณหน้าผา จัดให้มีไฟฟ้าที่ให้ความสว่างอย่างเพียงพอในบริเวณที่พักแรม ร่วมจัดทำแนวรั้วกั้นหรือราวกันตกในพื้นที่ลาดชัน และจัดให้มีป้ายเตือนในพื้นที่เสี่ยงภัยต่อภัยธรรมชาติ เช่น ดินถล่ม น้ำท่วมฉับพลัน ตามลำดับ เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติร้อยละ 52.0 42.0 32.0 32.5 38.5 27.5 มีการปฏิบัตินานๆครั้ง ในการห้ามเลือดให้กับผู้มาเยือนเมื่อเกิดการบาดเจ็บ ปลอดภัยกับผู้มาเยือนขณะให้การช่วยเหลือ เป็นผู้นำทางหรือให้ข้อมูลแก่ผู้มาเยือนในการใช้เส้นทางศึกษาธรรมชาติ จัดให้มีป้ายเตือนแก่ผู้มาเยือนบริเวณทางเดินที่ลื่น ลาดชัน และขรุขระ ประสานงานกับผู้ที่เกี่ยวข้องในการให้ความช่วยเหลือผู้มาเยือน และเดินตรวจตราพื้นที่พักแรมของผู้มาเยือน และเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติร้อยละ 35.5 36.0 40.0 36.5 41.0 44.5 36.0 27.5 39.0 มีการปฏิบัติบ่อยครั้ง ในการตรวจเช็คสภาพสิ่งอำนวยความสะดวกภายในอุทยานแห่งชาติอย่างสม่ำเสมอ ซ่อมแซมสิ่งอำนวยความสะดวกภายในอุทยานแห่งชาติที่ชำรุดหรือเสียหาย ตักเตือนผู้มาเยือนที่มีพฤติกรรมที่อาจเป็นอันตราย แนะนำกฎระเบียบต่างๆภายในอุทยานแห่งชาติให้แก่ผู้มาเยือนในระหว่างประกอบกิจกรรมนันทนาการในพื้นที่ ให้ข้อมูลแก่ผู้มาเยือนในการใช้เส้นทางศึกษาธรรมชาติกับผู้มาเยือน เมื่อพบเหตุการณ์ผิดปกติรีบดำเนินการแก้ไขและรายงานผู้บังคับบัญชาทันที เมื่อพบเหตุการณ์ที่เป็นอันตรายกับผู้มาเยือนรีบดำเนินการแก้ไขและรายงานผู้บังคับบัญชาทันที และตักเตือนผู้มาเยือนที่มีพฤติกรรมที่อาจเป็นอันตราย (รายละเอียดตามตารางที่ 8)

ตารางที่ 8 จำนวนและร้อยละของเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติจำแนกตามการปฏิบัติด้านความปลอดภัยของผู้มาเยือน

(n = 200)

การปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ด้านความปลอดภัย ของผู้มาเยือน	ไม่เคยปฏิบัติ		ปฏิบัติบางครั้ง		ปฏิบัติบ่อยครั้ง		ปฏิบัติบ่อยครั้งมาก		\bar{x}	SD.
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		
1. ทำการห้ามเลื้อยให้กับผู้มาเยือนเมื่อเกิดการ บาดเจ็บ	75	37.5	104	52.0	18	9.0	3	1.5	.7450	.6799
2. เข้าเฝ้าอย่างง่ายหรือตามอวัยวะส่วนที่หัก หรือเคลื่อน แก่ผู้มาเยือนเมื่อเกิดการบาดเจ็บ	148	74.0	46	23.0	6	3.0	0	0.0	.2900	.5169
3. ปล่อยโยนผู้มาเยือนขณะให้การช่วยเหลือ	53	26.5	84	42.0	54	27.0	9	4.5	1.0950	.8423
4. ตรวจเช็คสภาพสิ่งอำนวยความสะดวก ภายในอุทยานแห่งชาติอย่างสม่ำเสมอ	32	16.0	56	28.0	71	35.5	40	20.0	1.6300	1.0812
5. ซ่อมแซมสิ่งอำนวยความสะดวกภายใน อุทยานแห่งชาติที่ชำรุดหรือเสียหาย	35	17.5	58	29.0	72	36.0	34	17.0	1.5600	1.0734
6. ตักเตือนผู้มาเยือนที่มีพฤติกรรมที่อาจ รบกวนผู้มาเยือนกลุ่มอื่น	21	10.5	45	22.5	80	40.0	54	27.0	1.8350	.9446

ตารางที่ 8 (ต่อ)

การปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ด้านความปลอดภัย ของผู้มาเยือน	ไม่เคยปฏิบัติ		ปฏิบัติบางครั้ง		ปฏิบัติบ่อยครั้ง		ปฏิบัติบ่อยครั้งมาก		\bar{x}	SD.
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		
7. แนะนำกฎระเบียบต่างๆภายในอุทยาน แห่งชาติให้แก่ผู้มาเยือนในระหว่างประกอบ กิจกรรมนันทนาการในพื้นที่	22	11.0	46	23.0	73	36.5	58	29.0	1.8850	1.1656
8. เป็นผู้นำทางหรือให้ข้อมูลแก่ผู้มาเยือนใน การใช้เส้นทางศึกษาธรรมชาติ	43	21.5	64	32.0	56	28.0	36	18.0	1.4600	1.1201
9. ให้ข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่อันตรายใน อุทยานแห่งชาติกับผู้มาเยือน	19	9.5	63	31.5	82	41.0	34	17.0	1.7250	1.0748
10. ร่วมจัดทำแนวรั้วกั้นในบริเวณพื้นที่ อันตราย เช่น บริเวณหน้าผา	88	44.0	59	29.5	41	20.5	11	5.5	.9100	1.0523
11. จัดให้มีไฟฟ้าที่ให้แสงสว่างอย่าง เพียงพอในบริเวณที่พักแรม	78	39.0	43	21.5	55	27.5	23	11.5	1.1500	1.1673
12. ร่วมจัดทำรั้วหรือราวกันตกในพื้นที่ลาด ชัน	86	43.0	62	31.0	38	19.0	13	6.5	.9250	1.0607

ตารางที่ 8 (ต่อ)

การปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ด้านความปลอดภัย ของผู้มาเยือน	ไม่เคยปฏิบัติ		ปฏิบัติหลายๆครั้ง		ปฏิบัติบ่อยครั้ง		ปฏิบัติบ่อยครั้งมาก		\bar{x}	SD.
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		
13. จัดให้มีป้ายเตือนแก่ผู้มาเยือนบริเวณ ทางเดินที่ลิ้นลาดชัน และขรุขระ	57	28.5	65	32.5	64	32.0	13	6.5	1.2000	1.0370
14. จัดให้มีป้ายเตือนในพื้นที่เสี่ยงภัยต่อภัย ธรรมชาติ เช่น ดินถล่ม น้ำท่วมฉับพลัน	92	46.0	57	28.5	38	19.0	12	6.0	8850	1.0618
15. ประสานงานกับผู้ที่เกี่ยวข้องในการให้ ความช่วยเหลือผู้มาเยือน	22	11.0	77	38.5	76	38.0	23	11.5	1.5700	1.0586
16. เมื่อพบเหตุการณ์ผิดปกติรีบดำเนินการ แก้ไขและรายงานผู้บังคับบัญชาทันที	22	11.0	64	32.0	89	44.5	24	12.0	1.6100	.9522
17. เมื่อพบเหตุการณ์ที่เป็นอันตรายกับผู้มา เยือนรีบดำเนินการแก้ไขและรายงาน ผู้บังคับบัญชาทันที	24	12.0	71	35.5	72	36.0	32	16.0	1.5950	1.0080
18. เดินตรวจตราพื้นที่พักแรมของผู้มาเยือน	53	26.5	55	27.5	55	27.5	36	18.0	1.4050	1.1609

ตารางที่ 8 (ต่อ)

การปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ด้านความปลอดภัย ของผู้มาเยือน	ไม่เคยปฏิบัติ		ปฏิบัตินานๆครั้ง		ปฏิบัติบ่อยครั้ง		ปฏิบัติบ่อยครั้งมาก		\bar{x}	SD.
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		
19. ตักเตือนผู้มาเยือนที่มีพฤติกรรมที่อาจเป็น อันตราย	22	11.0	52	26.0	78	39.0	47	23.5	1.7850	1.0364

สรุปได้ว่า เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติส่วนใหญ่ร้อยละ 49.5 มีการปฏิบัติงานๆครั้งเกี่ยวกับความปลอดภัยของผู้มาเยือน รองลงมาร้อยละ 48.5 ไม่มีการปฏิบัติเกี่ยวกับความปลอดภัยของผู้มาเยือน มีเพียงร้อยละ 1.5 และ 0.5 ที่มีการปฏิบัติบ่อยครั้ง และบ่อยครั้งมากเกี่ยวกับความปลอดภัยของผู้มาเยือน ตามลำดับ (รายละเอียดตามตารางที่ 9)

ตารางที่ 9 จำนวนและร้อยละของเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติจำแนกตามระดับการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ด้านความปลอดภัยของผู้มาเยือน

การปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ด้านความปลอดภัย ของผู้มาเยือน	จำนวน	ร้อยละ
ไม่เคยปฏิบัติ	97	48.5
ปฏิบัติงานๆครั้ง	99	49.5
ปฏิบัติบ่อยครั้ง	3	1.5
ปฏิบัติบ่อยครั้งมาก	1	0.5
$\bar{x} = 25.26$; $SD. = 12.59$		

ในส่วนของการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ด้านความปลอดภัยของผู้มาเยือนอุทยานแห่งชาติรวม 8 ด้านนั้น พบว่า เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติส่วนใหญ่ มีการปฏิบัติงานๆครั้งเกี่ยวกับการปฏิบัติด้านความปลอดภัยของผู้มาเยือน ในกลุ่มของเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติที่น้อยที่สุดร้อยละ 1.5 และ 0.5 เท่านั้น ที่มีการปฏิบัติบ่อยครั้ง และบ่อยครั้งมากเกี่ยวกับความปลอดภัยของผู้มาเยือนตามลำดับ ซึ่งถือว่าน้อยมากเมื่อมองในภาพรวมของการปฏิบัติ น่าจะเป็นเพราะเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติส่วนใหญ่มีความรู้ในการให้ความปลอดภัยแก่ผู้มาเยือนมาก ประกอบกับได้รับทราบข้อมูลข่าวสารและการฝึกอบรมเกี่ยวกับความปลอดภัยของผู้มาเยือน จึงควรจะมีการปฏิบัติเกี่ยวกับความปลอดภัยของผู้มาเยือนในระดับที่มีการปฏิบัติบ่อยครั้งมาก ในทิศทางที่สอดคล้องกับความรู้ที่ได้รับทราบข้อมูลข่าวสาร และการฝึกอบรม จากผลการศึกษาที่ปรากฏผลเช่นนี้ อาจเนื่องมาจากเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติส่วนใหญ่มีการปฏิบัติงานในแต่ละส่วนงานแตกต่างกันไป จึงทำให้เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติแต่ละส่วนปฏิบัติงานเฉพาะในส่วนที่ตนได้รับฝึกสอน และมีหน้าที่เท่านั้น เช่น เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติส่วนแม่บ้านจะดูแลในส่วนของการดูแลรักษาสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆเท่านั้น ไม่ได้มีหน้าที่ในการเดินตรวจตราพื้นที่พักแรมตอนกลางคืนหรือร่วมจัดทำป้ายเตือนภัยสื่อความหมายต่างๆ เพราะมีเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติส่วนอื่นได้รับ

มอบหมายหน้าที่แล้ว จึงมีผลทำให้เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติส่วนใหญ่ มีการปฏิบัติงานทุกครั้ง เกี่ยวกับการปฏิบัติด้านความปลอดภัยของผู้มาเยือน และในส่วนของจัดการผู้มาเยือนด้านความปลอดภัย เช่น การจัดทำป้ายเตือนภัยและป้ายสื่อความหมายต่างๆ การดูแลรักษา จัดเตรียม สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆภายในอุทยานแห่งชาติให้พร้อมต่อการใช้งาน

ตอนที่ 3 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ด้านความปลอดภัย ของผู้มาเยือน

จากแบบสอบถามที่ใช้สอบถามเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติ มีคำถามปลายเปิดในส่วนของ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ด้านความปลอดภัยของผู้มาเยือน อุทยานแห่งชาติ จากการรวบรวมข้อมูลดังกล่าว พบว่าเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติส่วนใหญ่ร้อยละ 48.80 พบปัญหา และ อุปสรรค จากผู้มาเยือนไม่เชื่อฟังคำตักเตือน ฝ่าฝืนกฎระเบียบ ข้อห้ามต่างๆ ไม่ให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติ เช่น เล่นดนตรีเสียงดัง ใช้อำนาจข่มขู่ รongลงมา ร้อยละ 10.71 พบว่า เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติมีไม่เพียงพอกับจำนวนผู้มาเยือนทำให้การรักษา ความปลอดภัยและอำนวยความสะดวกไม่เพียงพอ ปัญหาและอุปสรรคที่เจ้าหน้าที่อุทยาน แห่งชาติพบน้อยที่สุดร้อยละ 1.19 มี 3 ข้อ ดังนี้ คือ ขาดงบประมาณในการจัดซื้ออุปกรณ์ปฐม พยาบาล ไม่สามารถดูแลผู้มาเยือนได้อย่างทั่วถึง และเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติขาดความ รับผิดชอบ

ในส่วนของข้อเสนอแนะ พบว่าเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติส่วนใหญ่ ร้อยละ 15.66 เสนอแนะว่า ควรมีการฝึกอบรมเรื่องต่างๆให้กับเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติทุกคนเพื่อให้เกิดความ พร้อม และชำนาญสำหรับการช่วยเหลือผู้มาเยือน เช่น ฝึกอบรมด้านความปลอดภัย อย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง รongลงมาร้อยละ 14.45 มี 2 ข้อเสนอแนะ ดังนี้ ควรเพิ่มเจ้าหน้าที่ด้านการรักษาความ ปลอดภัยแก่ผู้มาเยือนให้มากขึ้น เช่น เพิ่มเจ้าหน้าที่ในการดูแลเวลากลางคืนบริเวณที่พัก ลานกาง เต็นท์ ในวันหยุดเทศกาล และอุทยานแห่งชาติควรเพิ่มป้ายสื่อความหมาย ป้ายเตือนภัยต่างๆ สื่อ และสัญลักษณ์ต่างๆ เช่น การประชาสัมพันธ์ผ่านเครื่องกระจายเสียง เพื่อความปลอดภัยของผู้มา เยือน และส่วนที่น้อยที่สุดร้อยละ 1.20 พบ 3 ข้อเสนอแนะ คือ เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติควร ทำงานเป็นทีม ควรทราบชนิดของรถที่ผู้มาเยือนขับมา ช่วยจับรถให้เพราะบางแห่งทางลาดชัน และอุทยานแห่งชาติควรแนะนำผู้มาเยือนที่มีโรคประจำตัวควรนำยาที่ทานประจำติดตัวมาด้วย (รายละเอียดตามตารางที่ 10 และ 11)

ตารางที่ 10 ปัญหาและอุปสรรคในการการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ด้านความปลอดภัยของผู้มาเยือน
(n = 84)

ปัญหาและอุปสรรค	จำนวน	ร้อยละ
1. การฝึกอบรมในเรื่องต่างๆมีน้อย และขาดความต่อเนื่อง	2	2.38
2. การฝึกอบรมด้านความปลอดภัยมีน้อย	2	2.38
3. ผู้มาเยือนที่เมาสุรา ส่วนใหญ่สร้างปัญหา อธิบายสิ่งต่างๆแล้วไม่เชื่อฟัง พูดไม่รู้เรื่อง	8	9.52
4. ขาดงบประมาณในการจัดซื้ออุปกรณ์ปฐมพยาบาล	1	1.19
5. ผู้มาเยือนไม่เชื่อฟังคำตักเตือน ฝ่าฝืนกฎระเบียบ ข้อห้ามต่างๆ คำเตือนจากป้ายประกาศต่างๆ ไม่ให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติ เช่น เล่นดนตรีเสียงดัง ใช้อำนาจข่มขู่	41	48.80
6. ขาดความพร้อมของอุปกรณ์ และวัสดุเครื่องใช้ในการทำงานต่างๆมีไม่เพียงพอ	7	8.33
7. ไม่สามารถดูแลผู้มาเยือนได้อย่างทั่วถึง	1	1.19
8. เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติขาดความรับผิดชอบ	1	1.19
9. เส้นทางบริเวณน้ำตกลาดชัน คับแคบ ไม่สะดวกในการคมนาคม และช่วยเหลือผู้มาเยือน	2	2.38
10. เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติมีไม่เพียงพอกับจำนวนผู้มาเยือนทำให้การรักษาความปลอดภัยและอำนวยความสะดวกไม่เพียงพอ	9	10.71
11. มีปัญหาด้านสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น น้ำไม่ไหล ห้องน้ำไม่สะอาด	4	4.76
12. การสื่อสาร อุปกรณ์ในการสื่อสารต่างๆ และสื่อที่ใช้สำหรับประชาสัมพันธ์ไม่เพียงพอ	3	3.57
13. เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติขาดความรู้ด้านความปลอดภัย ความสามารถเฉพาะด้าน	2	2.38
14. ผู้มาเยือนขาดความรู้ ความเข้าใจด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	1	1.19

ตารางที่ 11 ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ด้านความปลอดภัยของผู้มาเยือน

(n = 83)		
ข้อเสนอแนะ	จำนวน	ร้อยละ
1. เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติควรทำงานเป็นทีม	1	1.20
2. เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติควรทราบชนิดของรถที่ผู้มาเยือน ขับมา และควรขับรถให้เพราะบางแห่งทางลาดชัน	1	1.20
3. อุทยานแห่งชาติควรแนะนำผู้มาเยือนที่มีโรคประจำตัว ควรนำยาที่ทานประจำติดตัวมาด้วย	1	1.20
4. ควรมีอุปกรณ์ปฐมพยาบาล และอุปกรณ์ด้านความ ปลอดภัยอย่างเพียงพอ	8	9.69
5. ควรมีหน่วยปฐมพยาบาล และมีเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ด้าน การปฐมพยาบาลอยู่ประจำอย่างน้อย 1 คน	3	3.61
6. ควรมีการฝึกอบรมเรื่องต่างๆ ให้กับเจ้าหน้าที่อุทยาน แห่งชาติทุกคนเพื่อให้เกิดความพร้อม และชำนาญสำหรับ การช่วยเหลือผู้มาเยือน เช่น ฝึกอบรมด้านความปลอดภัย ควรทำอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง	13	15.66
7. ควรมีเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติคอยเดินนำในเส้นทาง ศึกษาธรรมชาติ การเดินป่า และก่อนการประกอบกิจกรรม ต่างๆ ควรปรึกษาเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติ	2	2.40
8. ควรแนะนำผู้มาเยือนควรปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับ ต่างๆ และให้ความร่วมมือ เชื่อฟังคำแนะนำของเจ้าหน้าที่ อุทยานแห่งชาติ เพื่อความปลอดภัยของผู้มาเยือนเอง	8	9.63
9. ควรจัดให้มีการเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ แนะนำให้ผู้มา เยือนทราบถึงกฎระเบียบ ข้อบังคับต่างๆ ของอุทยานแห่งชาติ ข้อมูลการปฏิบัติตนขณะท่องเที่ยว เช่น เตรียมเสื้อผ้า ยา รักษาโรค	7	8.43
10. ควรตั้งกฎข้อบังคับให้เข้มงวดมากขึ้น เพิ่มมาตรการ ลงโทษผู้ฝ่าฝืน และผู้มาเยือนควรปฏิบัติตาม	5	6.02

ตารางที่ 11 (ต่อ)

ข้อเสนอแนะ	จำนวน	ร้อยละ
11. ควรเพิ่มเจ้าหน้าที่ด้านการรักษาความปลอดภัยแก่ผู้มาเยือนให้มากขึ้น เช่น เพิ่มเจ้าหน้าที่ในการดูแลเวลากลางคืน บริเวณที่พัก ลานกางเต็นท์ ในวันหยุดเทศกาล	12	14.45
12. ผู้มาเยือนควรเที่ยวอย่างอนุรักษ์ธรรมชาติ ไม่ควรดื่มสุรา และส่งเสียงดัง	3	3.61
13. ผู้มาเยือนควรศึกษาข้อมูล กฎระเบียบของสถานที่แหล่งท่องเที่ยวก่อนเดินทางท่องเที่ยว และควรมีระเบียบวินัยในการท่องเที่ยว	4	4.81
14. อุทยานแห่งชาติควรเพิ่มป้ายสื่อความหมาย ป้ายเตือนภัยต่างๆ สื่อ และสัญลักษณ์ต่างๆ เช่น การประชาสัมพันธ์ผ่านเครื่องกระจายเสียง เพื่อความปลอดภัยของผู้มาเยือน	12	14.45
15. ควรพัฒนาเส้นทางขึ้นแหล่งท่องเที่ยว เช่น บริเวณทางขึ้นน้ำตก	3	3.61

ตอนที่ 4 ผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐาน: ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงานในอุทยานแห่งชาติ การได้รับข้อมูล ข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการผู้มาเยือนด้านความปลอดภัย การฝึกอบรมเกี่ยวกับการจัดการผู้มาเยือนด้านความปลอดภัย และความรู้เกี่ยวกับการให้ความปลอดภัยแก่ผู้มาเยือน มีความสัมพันธ์ต่อการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ด้านความปลอดภัยของผู้มาเยือนอุทยานแห่งชาติ

ในการทดสอบสมมติฐาน ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ ประกอบการถดถอยพหุ ผลการวิเคราะห์มีดังนี้

ผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ ระหว่างตัวแปรอิสระทั้งหมด 5 ตัว กับตัวแปรตาม คือ ปฏิบัติของเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติเกี่ยวกับความปลอดภัยของผู้มาเยือน เพื่อหาขนาดความสัมพันธ์ และระดับนัยสำคัญทางสถิติของแต่ละคู่ พบว่าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม ที่มีระดับนัยสำคัญทางสถิติเท่ากับหรือต่ำกว่า 0.05 มีจำนวน 2 ค่า โดยตัวแปรที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงสุด คือ การฝึกอบรมในเรื่องต่างๆของเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติเกี่ยวกับการจัดการผู้มาเยือนด้านความปลอดภัยระหว่างปฏิบัติงานในอุทยานแห่งชาติมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติเกี่ยวกับความปลอดภัยของผู้มาเยือน ($r=.585$, $Sig = .000$) แสดงว่าเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติที่มีการฝึกอบรมในเรื่องต่างๆเกี่ยวกับการจัดการผู้มาเยือนด้านความปลอดภัยระหว่างปฏิบัติงานในอุทยานแห่งชาติมาก เป็นผู้ที่มีการปฏิบัติเกี่ยวกับความปลอดภัยของผู้มาเยือนมาก รองลงมาคือ การได้รับข้อมูลข่าวสารของเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติเกี่ยวกับการจัดการผู้มาเยือนด้านความปลอดภัยมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติเกี่ยวกับความปลอดภัยของผู้มาเยือน ($r=.332$, $Sig = .000$) แสดงว่าเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติที่ได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการผู้มาเยือนด้านความปลอดภัยมาก เป็นผู้ที่มีการปฏิบัติเกี่ยวกับความปลอดภัยของผู้มาเยือนมาก เนื่องจากเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติที่มีการฝึกอบรมและได้รับข้อมูลข่าวสารในเรื่องต่างๆเกี่ยวกับการจัดการผู้มาเยือนด้านความปลอดภัยจะทำให้เกิดความรู้ เพิ่มทักษะ ความชำนาญ และทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติอย่างเหมาะสม จึงทำให้เกิดความมั่นใจและสามารถปฏิบัติให้เกิดความปลอดภัยแก่ผู้มาเยือนได้มาก สำหรับระดับการศึกษา ความรู้เกี่ยวกับการให้ความปลอดภัยแก่ผู้มาเยือน และประสบการณ์ในการทำงานในอุทยานแห่งชาติ มีค่า

สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ต่ำและไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ หรือไม่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติเกี่ยวกับความปลอดภัยของผู้มาเยือน เนื่องจากเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติในระดับปฏิบัติการซึ่งส่วนใหญ่เป็นเจ้าหน้าที่ระดับล่าง ที่มีระดับการศึกษา มีความรู้เกี่ยวกับการให้ความปลอดภัยแก่ผู้มาเยือน และมีประสบการณ์ในการทำงานในอุทยานแห่งชาติน้อย จะมีหน้าที่และปฏิบัติงานใกล้ชิดกับผู้มาเยือน มากกว่าเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติในระดับบริหารที่มีระดับการศึกษา มีความรู้เกี่ยวกับการให้ความปลอดภัยแก่ผู้มาเยือนสูง และมีประสบการณ์ในการทำงานในอุทยานแห่งชาติมาก ซึ่งส่วนใหญ่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการบริหารและวางแผนการจัดการภายในอุทยานแห่งชาติ ไม่ได้ปฏิบัติงานใกล้ชิดกับผู้มาเยือน จึงไม่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติเกี่ยวกับความปลอดภัยของผู้มาเยือน (รายละเอียดตามตารางที่12)

ตารางที่ 12 สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) ระหว่างระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงานในอุทยานแห่งชาติ การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการผู้มาเยือนด้านความปลอดภัย การฝึกอบรมเกี่ยวกับการจัดการผู้มาเยือนด้านความปลอดภัย และความรู้เกี่ยวกับการให้ความปลอดภัยแก่ผู้มาเยือน กับการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ด้านความปลอดภัยของผู้มาเยือนอุทยานแห่งชาติ

ตัวแปร	1	2	3	4	5	6	\bar{x}	SD.
การปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ด้านความปลอดภัยของผู้มาเยือนอุทยานแห่งชาติ (1)	1.000							
ระดับการศึกษา (2)	-.015	1.000					6.2850	2.1463
ประสบการณ์ในการทำงานในอุทยานแห่งชาติ (3)	.089	-.137	1.000				4.8050	3.5226
การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการนักท่องเที่ยวด้านความปลอดภัย (4)	.585 ^{***}	-.076	.029	1.000			9.4200	4.4330
การฝึกอบรมเกี่ยวกับการจัดการผู้มาเยือนด้านความปลอดภัย (5)	.332 ^{***}	.035	-.105	.339	1.000		4.8803	5.9438
ความรู้เกี่ยวกับการให้ความปลอดภัยแก่ผู้มาเยือน (6)	-.109	.352	-.192	-.138	.0801	1.000	12.3550	2.9295

หมายเหตุ *** หมายถึง ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.01

ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุ

การวิเคราะห์การถดถอยพหุเพื่อทดสอบสมมติฐานความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ คือ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงานในอุทยานแห่งชาติ การได้รับข้อมูลข่าวสาร เกี่ยวกับการจัดการผู้มาเยือนด้านความปลอดภัย การฝึกอบรมเกี่ยวกับการจัดการผู้มาเยือนด้าน ความปลอดภัย และความรู้เกี่ยวกับการให้ความปลอดภัยแก่ผู้มาเยือน กับตัวแปรตาม คือ การ ปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ด้านความปลอดภัยของผู้มาเยือนอุทยานแห่งชาติ พบว่า ตัวแปรอิสระทุกตัว รวมกัน มีความสัมพันธ์ต่อการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ด้านความปลอดภัยของผู้มาเยือนอุทยาน แห่งชาติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($F = 23.113$; $Sig = .000$) โดยตัวแปรอิสระทุกตัวรวมกัน ก่อให้เกิดความผันแปรในตัวแปรตามร้อยละ 37.3 ($R^2 = .373$)

อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระแต่ละตัว กับการปฏิบัติ ของเจ้าหน้าที่ด้านความปลอดภัยของผู้มาเยือนอุทยานแห่งชาติ พบว่า การได้รับข้อมูลข่าวสาร และการฝึกอบรมเกี่ยวกับการจัดการผู้มาเยือนด้านความปลอดภัย มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติของ เจ้าหน้าที่ด้านความปลอดภัยของผู้มาเยือนอุทยานแห่งชาติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงานในอุทยานแห่งชาติ และความรู้เกี่ยวกับการให้ ความปลอดภัยแก่ผู้มาเยือน ไม่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ด้านความปลอดภัยของผู้ มาเยือนอุทยานแห่งชาติ

ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยที่ปรับเป็นค่ามาตรฐานแล้ว (Beta) จากการวิเคราะห์ชี้ให้เห็นว่า การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการผู้มาเยือนด้านความปลอดภัยมีอิทธิพลต่อการปฏิบัติของ เจ้าหน้าที่ด้านความปลอดภัยของผู้มาเยือนอุทยานแห่งชาติในเชิงบวก ($Beta = .166$; $t = 2.707$; $Sig = .007$) คือ เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติที่ได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการผู้มาเยือนด้าน ความปลอดภัยมาก ทำให้มีการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ด้านความปลอดภัยของผู้มาเยือนอุทยาน แห่งชาติมาก และการฝึกอบรมเกี่ยวกับการจัดการผู้มาเยือนด้านความปลอดภัย มีอิทธิพลต่อการ ปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ด้านความปลอดภัยของผู้มาเยือนอุทยานแห่งชาติในเชิงบวก ($Beta = .523$; $t = 8.507$; $Sig = .000$) คือ เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติที่มีการฝึกอบรมเกี่ยวกับการจัดการผู้มาเยือนด้าน ความปลอดภัยมาก ทำให้มีการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ด้านความปลอดภัยของผู้มาเยือนอุทยาน แห่งชาติมาก (รายละเอียดตามตารางที่ 13)

ตารางที่ 13 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุ เพื่อทดสอบสมมติฐาน

(n = 200)

ตัวแปร	B	Std. Error	Beta	t	Sig
ค่าคงที่	8.025	3.960		2.026	.044
การได้รับทราบข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการผู้มาเยือน					
ด้านความปลอดภัย	.974	.360	.166	2.707	.007
การฝึกอบรมในเรื่องต่างๆเกี่ยวกับการจัดการผู้มาเยือนด้านความปลอดภัยระหว่างปฏิบัติงานในอุทยานแห่งชาติ	1.869	.220	.523	8.507	.000
ระดับการศึกษา	-.143	.177	-.050	-.807	.421
ประสบการณ์ในการทำงานในอุทยานแห่งชาติ	.187	.124	.088	1.513	.132
ความรู้เกี่ยวกับการให้ความปลอดภัยแก่ผู้มาเยือน	.208	3.960	.048	.794	.428

หมายเหตุ F = 23.113; Sig = .000; R² = .373

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุป

การศึกษาวิจัยเรื่อง การปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ด้านความปลอดภัยของผู้มาเยือนอุทยานแห่งชาติ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเพื่อศึกษาลักษณะพื้นฐานของเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติ ศึกษาการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ด้านความปลอดภัยของผู้มาเยือนอุทยานแห่งชาติ และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะพื้นฐานกับการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ด้านความปลอดภัยของผู้มาเยือนอุทยานแห่งชาติ ประชากรในการศึกษาคั้งนี้คือ เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติเอราวัณ อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ อุทยานแห่งชาติไทรโยค และอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน จำนวนทั้งสิ้น 200 คน ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน อธิบายภาพรวมของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามตัวแปรต่างๆ ทำการทดสอบสมมติฐานด้วยวิธีการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ ประกอบการวิเคราะห์ถดถอยพหุ โดยกำหนดนัยสำคัญทางสถิติไว้ที่ระดับ 0.05 ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติส่วนใหญ่ร้อยละ 57.5 มีสถานภาพของตำแหน่งงานเป็นลูกจ้างชั่วคราว ส่วนใหญ่ร้อยละ 42.0 ปฏิบัติงานในระยะเวลา 1 – 5 ปี โดยเฉลี่ยปฏิบัติงานในระยะเวลา 4.88 ปี ส่วนใหญ่ร้อยละ 22.5 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติร้อยละ 59.0 ได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการผู้มาเยือนด้านความปลอดภัยน้อย และร้อยละ 41.0 ได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการผู้มาเยือนด้านความปลอดภัยมาก โดยได้รับเฉลี่ย 6.28 ครั้ง ร้อยละ 54.0 ได้รับการฝึกอบรมน้อยในเรื่องต่างๆเกี่ยวกับการจัดการผู้มาเยือนด้านความปลอดภัย และร้อยละ 46.0 ได้รับการฝึกอบรมมากในเรื่องต่างๆเกี่ยวกับการจัดการผู้มาเยือนด้านความปลอดภัย โดยได้รับการฝึกอบรมเฉลี่ย 4.80 ครั้ง ในส่วนของความรู้ในการให้ความปลอดภัยแก่ผู้มาเยือน ส่วนใหญ่ร้อยละ 51.0 มีความรู้ในระดับมาก รองลงมาร้อยละ 46.0 มีความรู้ในระดับปานกลาง และกลุ่มที่น้อยที่สุดร้อยละ 3.0 มีความรู้ในระดับน้อย โดยมีคะแนนเฉลี่ย 12.35

เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติส่วนใหญ่ร้อยละ 49.5 มีการปฏิบัติงานทุกครั้งเกี่ยวกับความปลอดภัยของผู้มาเยือน รองลงมาร้อยละ 48.5 ไม่มีการปฏิบัติเกี่ยวกับความปลอดภัยของผู้มาเยือน มีเพียงร้อยละ 1.5 และ 0.5 ที่มีการปฏิบัติบ่อยครั้ง และบ่อยครั้งมากเกี่ยวกับความปลอดภัยของผู้มาเยือน ตามลำดับ

จากผลการทดสอบสมมติฐาน โดยที่ตัวแปรตาม คือ การปฏิบัติของเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติเกี่ยวกับความปลอดภัยของผู้มาเยือน พบว่ามีตัวแปรอิสระ 2 ตัว คือ การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการผู้มาเยือนด้านความปลอดภัย และการฝึกอบรมเกี่ยวกับการจัดการผู้มาเยือนด้านความปลอดภัยมีความสัมพันธ์ และอิทธิพลต่อตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยตัวแปรอิสระทั้ง 2 ตัวรวมกันก่อให้เกิดความผันแปรในการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติเกี่ยวกับความปลอดภัยของผู้มาเยือน ร้อยละ 37.3 ส่วนระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงานในอุทยานแห่งชาติ และความรู้เกี่ยวกับการให้ความปลอดภัยแก่ผู้มาเยือน ไม่มีความสัมพันธ์ กับการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติเกี่ยวกับความปลอดภัยของผู้มาเยือน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการจัดการอุทยานแห่งชาติ

จากผลการศึกษาในครั้งนี้สามารถนำมาเสนอแนะเป็นแนวทางในการจัดการอุทยานแห่งชาติได้ ดังนี้

1. ควรจัดให้มีการอบรมและฝึกปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการจัดการผู้มาเยือนด้านความปลอดภัย เช่น การปฐมพยาบาล ให้แก่ เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติในทุกระดับงาน
2. ควรเพิ่มสื่อในการให้ข้อมูลข่าวสารรูปแบบต่างๆ ในการจัดการผู้มาเยือนด้านความปลอดภัย เช่น การให้ข้อมูลที่จำเป็นต่างๆผ่านการกระจายเสียงตามสาย จัดนิทรรศการเพื่อเผยแพร่ความรู้แก่เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติ เป็นต้น
3. จัดทำคู่มือการปฏิบัติต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการดูแลความปลอดภัยแก่ผู้มาเยือนสำหรับให้ความรู้และฝึกทบทวนการปฏิบัติแก่เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติ เช่น คู่มือการปฐมพยาบาลเบื้องต้น คู่มือการให้ข้อมูลที่เหมาะสมแก่ผู้มาเยือน เป็นต้น
4. ควรจัดเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติให้ได้รับการฝึกอบรมในการช่วยชีวิตและปฐมพยาบาลเบื้องต้นจนเกิดความชำนาญจากโรงพยาบาลที่อยู่ใกล้เคียง เพื่อเป็นเจ้าหน้าที่ที่มีความชำนาญสามารถให้การดูแลเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติระหว่างปฏิบัติงานช่วยเหลือผู้มาเยือนได้

5. จัดตั้งหน่วยปฐมพยาบาลในอุทยานแห่งชาติเพื่อให้การช่วยเหลือเบื้องต้นแก่ผู้มาเยือนที่เกิดอันตรายให้ได้รับความปลอดภัยได้

6. รัฐควรจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอในการจัดซื้ออุปกรณ์สำหรับดูแลช่วยเหลือผู้มาเยือน เช่น อุปกรณ์ปฐมพยาบาล เครื่องกระจายเสียง อุปกรณ์สนาม

7. ควรมีการพัฒนาเส้นทางคมนาคมต่างๆภายในอุทยานแห่งชาติให้สะดวก เพื่อให้ความช่วยเหลือผู้มาเยือนได้ทันทั่วถึง

8. ควรมีการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ให้ผู้มาเยือนทราบถึงกฎระเบียบ ข้อบังคับต่างๆของอุทยานแห่งชาติ และข้อมูลการปฏิบัติตัวขณะท่องเที่ยวเพื่อความปลอดภัยของผู้มาเยือนเอง เช่น การเตรียมเสื้อผ้า การเตรียมยารักษาโรคที่ใช้ประจำ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการรับทราบข้อมูลข่าวสารต่างๆเกี่ยวกับการจัดการผู้มาเยือน ของเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติเพิ่มขึ้น เช่น ความถี่ของการรับทราบข้อมูล รูปแบบของการรับข้อมูล หัวข้อของข้อมูลที่รับทราบ

2. ควรศึกษาตัวแปรอื่นเพิ่มเติม เช่น ความคิดเห็นต่อนโยบายการปฏิบัติงาน เป็นต้น

3. ควรทำการศึกษาในอุทยานแห่งชาติทางทะเลเพิ่มเติม

4. ควรศึกษาเพิ่มเติมในผู้มาเยือนที่มาเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ เพื่อประเมินผลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติด้านการรักษาความปลอดภัยแก่ผู้มาเยือน

เอกสารและสิ่งอ้างอิง

กันยา สุวรรณแสง. 2538. **จิตวิทยาทั่วไป**. พิมพ์ครั้งที่ 2. อักษรพิทยา, กรุงเทพฯ.

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2546. **นโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย**, กรุงเทพฯ.

กลุ่มควบคุมป้องกันการบาดเจ็บและปัญหาจากสุรา. 2545. **หลักสูตรและคู่มือวิทยากร การปฐมพยาบาล ณ จุดเกิดเหตุ**. สำนักโรคไม่ติดต่อ. กรมควบคุมโรค, กรุงเทพฯ.

แก้วจันทร์ทิพย์ ไชยสุริยะ. **หลักวิธีปฏิบัติเบื้องต้นกรณีฉุกเฉิน**. พิมพ์ครั้งที่ 1. สำนักพิมพ์เดลฟี, กรุงเทพฯ.

กองบรรณาธิการไกล่หมอ. 2547. **คู่มือฉุกเฉินประจำบ้าน**. สำนักพิมพ์ไกล่หมอ, กรุงเทพฯ.

คณะอนุกรรมการโครงการพัฒนาการบริการด้านอุบัติเหตุ. 2529. **คู่มือการปฐมพยาบาลและช่วยเหลือผู้ป่วยอุบัติเหตุ**. สำนักการแพทย์, กรุงเทพฯ.

จันทร์ทิพย์ ชูสมภพ. 2539. **ความรู้ ทักษะ และแนวโน้มการปฏิบัติต่อผู้ร่วมงานที่ติดเชื้อเอดส์ของพนักงาน และผู้ใช้แรงงานในโรงงานอุตสาหกรรม นิคมอุตสาหกรรมลาดกระบัง**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

จิตรรา วิมลธำรง. 2538. **ความสัมพันธ์ระหว่าง บุคลิกภาพ ทักษะ ความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยกับการจัดการความปลอดภัยของผู้ควบคุมงานในโรงงานอุตสาหกรรมผลิตยางรถยนต์ในจังหวัดสมุทรสาคร**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

จินตนา ยูนิพันธ์. 2527. **การพยาบาลจิตเวช**. มปท. : มปป.

ชีวะภาพ ชีวะธรรม. 2541. **การประเมิน และปรับปรุงคุณภาพของเส้นทางธรรมชาติด้วยตนเอง** อังกา อุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ชัยพร วิชชาวุธ. 2523. การวิจัยเชิงจิตวิทยา. ไทยวัฒนาพานิช, กรุงเทพฯ.

ชуда จิตพิทักษ์. 2525. พฤติกรรมศาสตร์เบื้องต้น. สารมวชน, กรุงเทพฯ.

ชลดา นาเกษมสุวรรณ. 2534. พฤติกรรมการปฏิบัติตามกฎหมายเกี่ยวกับมลพิษทางอากาศ และเสียงของผู้ขับขีรถบรรทุก ในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยมหิดล.

ชลดา สิทธิฑูรย์. 2543. แนวทางการพัฒนาสื่อความหมายธรรมชาติในเขตอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยมหิดล.

ณรงค์ สีนสวัสดิ์. 2527. จิตวิทยาการเมือง. พิมพ์ครั้งที่ 3. โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. กรุงเทพฯ.

ดรชณี เอมพันธุ์ และสุรเชษฐ์ เชนฐมาศ. 2539. อุทยานแห่งชาติกับการอนุรักษ์. คณะวนศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (อัสตานา).

ธนโรจน์ โพธิสาโร. 2544. อุทยานแห่งชาติในประเทศไทย. พิมพ์ครั้งที่ 2. ส่วนอุทยานแห่งชาติ. สำนักอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ. กรมป่าไม้, กรุงเทพฯ.

นิตี สีนธารา. 2542. ความรู้และการปฏิบัติของผู้ใช้แรงงานเกี่ยวกับการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานในบริษัทซีพี/อียี (ประเทศไทย) จำกัด อำเภอแปลงยาว จังหวัดฉะเชิงเทรา. วิทยานิพนธ์ปริญญาตรี. คณะสาธารณสุขศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหิดล.

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. 2542. การวางแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน. คณะมนุษยศาสตร์. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

บุญธรรม กิจปริดาพิสุทธ์. 2535. ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคม. สามเจริญการพิมพ์, กรุงเทพฯ.

- บุญบง กฤษณะโยธิน. 2534. **ประสิทธิภาพของตัวกลางในการสื่อความหมาย การอนุรักษ์สภาพแวดล้อมแก่ผู้มาเยือน บริเวณอุทยานแห่งชาติน้ำตกพริ้ว จังหวัดจันทบุรี.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ปกิจ พรหมขน. 2531. **ความรู้และการปฏิบัติตนในการป้องกันอุบัติเหตุจากการจราจรของผู้ขับขี่รถยนต์ส่วนบุคคลในกรุงเทพมหานคร.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ประนอม สโรธมาน. 2524. **จิตวิทยาทั่วไป.** มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- ประภาเพ็ญ สุวรรณ. 2520. **ทัศนคติ; การวัด การเปลี่ยนแปลง และพฤติกรรมอนามัย.** พิมพ์ครั้งที่ 1. ไทยวัฒนาพานิช, กรุงเทพฯ.
- ประภาเพ็ญ สุวรรณ. 2526. **ทัศนคติ; การวัด การเปลี่ยนแปลง และพฤติกรรมอนามัย.** ไทยวัฒนา พานิช, กรุงเทพฯ.
- ประสาน หอมพูล และทิพวรรณ หอมพูล. 2537. **จิตวิทยาทั่วไป/จิตวิทยาธุรกิจ.** สำนักพิมพ์วังอักษร, กรุงเทพฯ.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. 2521. **จิตวิทยาสังคม:โครงการตำราคณะครุศาสตร์ อุตสาหกรรม และวิทยาศาสตร์.** สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าลาดกระบัง, กรุงเทพฯ.
- พัฒน์ สุจำนงค์. 2537. **อนามัยชุมชน.** พิมพ์ครั้งที่ 3. ไทยวัฒนาพานิช, กรุงเทพฯ.
- พิพัฒน์ ชูรวเวช. 2539. **อุบัติเหตุและการปฐมพยาบาล.** พิมพ์ครั้งที่ 2. สำนักพิมพ์ต้นอ้อแกรมมี, กรุงเทพฯ.
- พจนารถ บุญญภัทรพงษ์. 2542. **ความรู้ ทัศนคติ ต่อพฤติกรรมการป้องกันอันตรายจากการทำงาน ในโรงงานอุตสาหกรรมผลิตลวดในจังหวัดปทุมธานี.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

พรชัย กัณฑ์อุไร. 2547. ผลกระทบของการให้อาหารสัตว์ป่าในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่:
กรณีศึกษาลิ่งก้ง. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

พวงเพชร วัชรอยู่. 2537. แรงจูงใจกับการทำงาน. โอ.เอ.พรินต์ติ้งเฮาส์, กรุงเทพฯ.

พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2543. วิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, กรุงเทพฯ.

ไพศาล หวังพานิช. 2526. การวัดผลการศึกษา. ไทยวัฒนาพานิช, กรุงเทพฯ.

ภูษิต เกียรติคุณ. 2535. พฤติกรรมด้านความปลอดภัยของพนักงานก่อนและหลังมีการเสริมกิจกรรม
5 ส.และการอบรมความปลอดภัยในการทำงานในสถานประกอบการ.
วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยมหิดล.

มานะ ศรีวิชัย. 2546. การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ กองกำกับการป้องกันและปราบปราม
จลาจล ในการควบคุมฝูงชน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

มานิช การพนักงาน. 2548. ความพึงพอใจของผู้มาเยือนต่อการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก
ของอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท,
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ยุทธพล สวัสดิ์. 2545. การจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกในพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูสอยดาว
จังหวัด อุดรดิตต์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยแม่โจ้.

รัชนิพร ภู่อกร. 2530. การปฐมพยาบาล. วิทยาลัยครูพิบูลสงคราม, พิษณุโลก .

ราชบัณฑิตยสถาน. 2538. พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยา. รุ่งศิลป์การพิมพ์, กรุงเทพฯ.

ลิขิต กาญจนารณ. 2530. จิตวิทยาพื้นฐานพฤติกรรมมนุษย์. โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร
วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์, นครปฐม.

- วิรัตน์ ศรีนพคุณ และ ศรี ศรีนพคุณ. 2543. การปฐมพยาบาล. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- วีระศักดิ์ คณะบุรณ์. 2547. ความพึงพอใจ และความต้องการของผู้มาเยือนต่อสภาพภูมิทัศน์ และสิ่งอำนวยความสะดวก อุทยานแห่งชาติศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สารัฐ รัตนะ. 2547. เทคนิคการสื่อความหมายสิ่งแวดล้อม. พิมพ์ครั้งที่ 1. ภาควิชาอนุรักษวิทยา. คณะวนศาสตร์. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- สิทธิโชค วรานุสันติกุล. 2529. การจัดการพฤติกรรมมนุษย์. มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์, นครปฐม.
- สุชาติ โสสมประยูร. 2520. การสอนสุขศึกษา. ไทยวัฒนาพานิช, กรุงเทพฯ.
- สุชัย โอมอภิญญาณ. 2548. คู่มืออุทยานแห่งชาติ: การบริการด้านการท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ. พิมพ์ครั้งที่ 1. ส่วนนันทนาการและสื่อความหมาย. กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช, กรุงเทพฯ.
- สุนันท์ ศลโกศล. 2525. การวัดผลการศึกษา. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- สุพัตรา พรหมมินทร์. 2542. ความรู้ และการปฏิบัติเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับตำบล จังหวัดนครนายก. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สุวรรณชัย ฤทธิรักษ์. 2533. ความปลอดภัยของผู้มาเยือน ในหนังสือการท่องเที่ยว. หน่วยศึกษานันทนาการ กรมการฝึกหัดครู, กรุงเทพฯ.
- สุหัชชา กองบุญ. 2540. ความรู้ทัศนคติ และการปฏิบัติในการป้องกันอุบัติเหตุจากรถทางบกของผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์ ตำบลโนนสมบูรณ์ อำเภอเสิงสาง จังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ปริญญาตรี. คณะสาธารณสุขศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหิดล.

- สุรเชษฐ์ เศรษฐมาต. 2541. **คำบรรยายวิชาการจัดการพื้นที่นันทนาการ**. คณะวนศาสตร์.
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- สมจิตต์ สุพรรณทัศน์. 2526. **เอกสารการสอนสุขศึกษา**. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. ห้าง
หุ้นส่วนจำกัดอรุณการพิมพ์, กรุงเทพฯ.
- สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. 2526. **การปรับพฤติกรรม**. โรงพิมพ์พีระพันธนา, กรุงเทพฯ.
- สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. 2543. **ทฤษฎีและเทคนิคการปรับพฤติกรรม**. พิมพ์ครั้งที่ 4. โรงพิมพ์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- โสภกา ชูพิกุลชัย. 2521. **จิตวิทยาทั่วไป**. ไทยวัฒนาพานิช, กรุงเทพฯ.
- ส่วนนันทนาการ และงานสื่อความหมาย. 2548. **สถิติข้อมูลผู้มาเยือนที่เดินทางไปเยือนอุทยาน
แห่งชาติในประเทศไทย**. สำนักอุทยานแห่งชาติ. กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า
และพันธุ์พืช, กรุงเทพฯ.
- ส่วนนันทนาการ และงานสื่อความหมาย. 2547. **สถิติผู้มาเยือนที่บาดเจ็บในอุทยานแห่งชาติ**.
สำนักอุทยานแห่งชาติ. กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช, กรุงเทพฯ.
- ส่วนนันทนาการ และงานสื่อความหมาย. 2548. **อุทยานแห่งชาติในประเทศไทย**.
สำนักอุทยานแห่งชาติ. กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช, กรุงเทพฯ.
- ส่วนนันทนาการ และงานสื่อความหมาย. 2549. **อุทยานแห่งชาติในประเทศไทย**.
สำนักอุทยานแห่งชาติ. กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช, กรุงเทพฯ.
- อนันต์ ตันมูขยกุล. 2543. **การช่วยชีวิตผู้บาดเจ็บ และปฐมพยาบาล**. พิมพ์ครั้งที่ 5. ไพศาลศิลป์
การพิมพ์, กรุงเทพฯ.

อภิวรรณ เกียงขวา. 2534. **ความคิดเห็นของผู้มาเยือนเกี่ยวกับการปรับปรุงและพัฒนาสถานที่พักผ่อนที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

อัจฉรา วิจารณ์บุญ. 2535. **คู่มือการปฐมพยาบาล**. เจเนอรัลบุ๊กส์เซนเตอร์, กรุงเทพฯ.

อรรณพ หุ่นดี. 2527. **การปฐมพยาบาล**. มหาวิทยาลัยมหิดล, กรุงเทพฯ

Bentley, T., D. Meyer, S. Page, and D. Chalmers. 2001. Recreational tourism injuries among visitor to New Zealand : an exploratory analysis using hospital discharge data . **Tourism Management** , 22,373-381

Bloom, B. S. 1975. **Taxonomy of Education Objectives**: David McKay, New York

Christiansen, M. L. 1985. **Park Planning Handbook**. Pennsylvania.

Cronbach, L.J. Z. 1972. **The Dependability of Behavioral Measurement :Theory of Generizability for Score and Profile**. Willey, New York

Eagles, P. F. J., and S. F. McCool. 2002. **Tourism in National Park and Protected Areas Planning and Management**. United of Kingdom.

Graham, M. 1991. **National Park of Thailand** .โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช .กรุงเทพฯ.

Hammit, W.E. and D.N. Cole. 1987. **Wildland Recreation: Ecology and Management**. John Wiley & Son, New York.

Robert. M. G. 1984. **Longman Dictionary of Psychology and Poychitry**. Longman, Inc : New York

Sharpe, G.H. (ed) 1983. **Interpreting the Environment**. 2 ed. John Wiley and Son,
New York.

Sharpe, G.W., C. H. Odegaard, and W. F. Sharpe. 1994. **A Comprehensive Introduction to
Park Management**. 2nd ed. United State.

Paowongsa, S. 2000. **Thailand Marine National Park** .Marine National Park Division,
Thailand.

The U.S. National Park Service. 1988. **Management Policies**. U.S. Department of Interior,
NP

The U.S. National Park Service. 2001. **Management Policies**. U.S. Department of Interior,
NPS.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
แบบสอบถาม

แบบสอบถาม

--	--	--

เรื่อง

การปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ด้านความปลอดภัยของผู้มาเยือนอุทยานแห่งชาติ

คำชี้แจง

แบบสอบถามนี้จัดทำขึ้นเพื่อศึกษาการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ด้านความปลอดภัยของผู้มาเยือนอุทยานแห่งชาติ เพื่อรวบรวมข้อมูลและนำผลการศึกษาที่ได้เป็นข้อมูลพื้นฐานหรือแนวทางในการศึกษาวิจัยและจัดการอบรมในเรื่องการจัดการความปลอดภัยของผู้มาเยือนในอุทยานแห่งชาติต่อไป โดยแบ่งคำถามเป็น 4 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ลักษณะพื้นฐานของเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติ

ตอนที่ 2 ความรู้ในการให้ความปลอดภัยแก่ผู้มาเยือน

ตอนที่ 3 การปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ด้านความปลอดภัยของผู้มาเยือนอุทยานแห่งชาติ

ตอนที่ 4 คำถามเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ

เพื่อที่จะได้ข้อมูลที่ถูกต้องและนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างสมบูรณ์ โปรดตอบคำถามทุกข้อตามความเป็นจริงด้วยตัวของท่านเอง โดยไม่จำเป็นต้องว่าคำตอบของท่านจะเหมือนผู้อื่นเสมอไป ข้อมูลที่ท่านตอบในแบบสอบถามนี้จะใช้เพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่มีผลกระทบใดๆต่อการปฏิบัติงานของท่าน

ขอขอบคุณในความร่วมมือของท่านมา ณ โอกาสนี้

นางสาวนุชรีย์ แสงสว่าง

นิสิตปริญญาโทสาขาการบริหารทรัพยากรป่าไม้

คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตอนที่ 1 ลักษณะพื้นฐานของเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติ

คำชี้แจง โปรดเติมข้อความลงในช่องว่างหรือทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน () หน้าข้อความที่ตรงกับข้อมูลเกี่ยวกับตัวท่าน

1. โปรดระบุสถานภาพปัจจุบันของตำแหน่งงานของท่านในอุทยานแห่งชาติแห่งนี้

() 1.ข้าราชการ	ตำแหน่ง.....
() 2.พนักงานราชการ	ตำแหน่ง.....
() 3.ลูกจ้างประจำ	ตำแหน่ง.....
() 4. ลูกจ้างชั่วคราว	ตำแหน่ง.....

2. ท่านเริ่มปฏิบัติงานในตำแหน่งปัจจุบันเมื่อ เดือน.....พ.ศ.(จำนวน.....ปี)

3. โปรดระบุระดับการศึกษาสูงสุดของท่าน

() 1.ประถมศึกษาตอนต้น	() 2.ประถมศึกษาตอนปลาย
() 3.มัธยมศึกษาตอนต้น	() 4.มัธยมศึกษาตอนปลาย
() 5. ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)
หรือเทียบเท่า	() 6. ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)
หรือเทียบเท่า
() 7.ปริญญาตรี หรือเทียบเท่า	() 8. สูงกว่าปริญญาตรี
โปรดระบุ.....

4. โปรดระบุหน้าที่และความรับผิดชอบหลักๆที่ท่านได้รับมอบหมายให้ทำในอุทยานแห่งชาติแห่งนี้

.....

.....

.....

5. ท่านเคยได้รับทราบข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการผู้มาเยือนด้านความปลอดภัยในเรื่องต่อไปนี้หรือไม่

ประเด็นการจัดการ	ไม่เคย	เคย
1. การปฐมพยาบาลเบื้องต้นแก่ผู้มาเยือน
2. การดูแลรักษาสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆภายในอุทยานแห่งชาติให้พร้อมต่อการใช้งาน
3. การควบคุมกิจกรรมนันทนาการต่างๆให้อยู่ในความเหมาะสม
4. การให้ข้อมูลที่เหมาะสมกับผู้มาเยือนขณะมีกิจกรรมต่างๆในอุทยานแห่งชาติ
5. การปรับปรุงพื้นที่ให้มีสภาพปลอดภัย
6. การจัดทำสื่อความหมายต่างๆหรือป้ายเตือนภัยในพื้นที่ที่อันตราย
7. การจัดเตรียมความพร้อมในการปฏิบัติงานช่วยเหลือผู้มาเยือนเมื่อเกิดเหตุการณ์ฉุกเฉิน
8. การเฝ้าระวังและเพิ่มการตรวจตราในพื้นที่เสี่ยงอันตราย

6. นับแต่ได้ปฏิบัติงานในอุทยานแห่งชาติท่านเคยได้รับการฝึกอบรมในเรื่องต่อไปนี้หรือไม่

การฝึกอบรม	ไม่เคย	เคย (โปรดระบุจำนวนครั้ง)
1. การปฐมพยาบาลเบื้องต้นแก่ผู้มาเยือน
2. การดูแลรักษาสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆภายในอุทยานแห่งชาติให้พร้อมต่อการใช้งาน
3. การควบคุมกิจกรรมนันทนาการต่างๆให้อยู่ในความเหมาะสม
4. การให้ข้อมูลที่เหมาะสมแก่ผู้มาเยือนขณะมีกิจกรรมต่างๆ ในอุทยานแห่งชาติ
5. การปรับปรุงพื้นที่ให้มีสภาพปลอดภัย
6. การจัดทำสื่อความหมายต่างๆ หรือป้ายเตือนภัยในพื้นที่ที่อันตราย
7. การจัดเตรียมความพร้อมในการปฏิบัติงานช่วยเหลือผู้มาเยือนเมื่อเกิดเหตุการณ์ฉุกเฉิน
8. การเฝ้าระวังและเพิ่มการตรวจตราในพื้นที่เสี่ยงอันตราย
9. เรื่องอื่นๆที่เคยอบรม

ตอนที่ 2 ความรู้ในการให้ความปลอดภัยแก่ผู้มาเยือน

คำชี้แจง ท่านคิดว่าข้อความต่อไปนี้ถูกหรือผิด โดยทำเครื่องหมายถูก (✓) ลงในข้อความที่ท่านคิดว่าถูกต้อง และทำเครื่องหมายผิด (X) ลงในข้อความที่ท่านคิดว่าผิด

.....1. ความปลอดภัยของผู้มาเยือนในอุทยานแห่งชาติ หมายถึง การที่ผู้มาเยือนเดินทางไป-กลับอย่างปลอดภัย ปราศจากอุบัติเหตุ

-2. การที่ผู้มาเยือนมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินระหว่างการท่องเที่ยวใน อุทยานแห่งชาติเป็นวัตถุประสงค์หลักของการจัดการความปลอดภัยของผู้มาเยือน
- 3. หน้าที่ในการดูแลให้ความปลอดภัยแก่ผู้มาเยือนเป็นของเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติที่ปฏิบัติงานในแต่ละบริเวณในแต่ละวัน
-4. การปฐมพยาบาลเบื้องต้นแก่ผู้มาเยือน หมายถึง การให้ความช่วยเหลือเบื้องต้นแก่ผู้บาดเจ็บหรือได้รับอันตรายในที่เกิดเหตุให้ปลอดภัยพ้นอันตราย โดยใช้เครื่องมือทางการแพทย์ก่อนนำส่งโรงพยาบาลต่อไป
- 5. ผู้ที่ให้ความช่วยเหลือเบื้องต้นแก่ผู้บาดเจ็บหรือได้รับอันตรายในที่เกิดเหตุ ให้ปลอดภัยพ้นอันตราย ต้องเป็นบุคลากรทางการแพทย์ หรือมีความรู้ทางการแพทย์เท่านั้น
-6. เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติมีหน้าที่ที่จะต้องตรวจสอบความปลอดภัยของสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ที่จัดไว้สำหรับผู้มาเยือนอย่างสม่ำเสมอ
-7. การปฏิบัติของเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติเกี่ยวกับความปลอดภัยของผู้มาเยือนหมายความรวมถึงการให้ข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นด้วย
-8. การปฏิบัติของเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติเกี่ยวกับความปลอดภัยของผู้มาเยือนหมายความรวมถึงการควบคุมไม่ให้มีกิจกรรมที่รบกวนผู้มาเยือนกลุ่มอื่น ๆ ด้วย
-9. การดูแลรักษาทรัพย์สินที่มีค่าที่ผู้มาเยือนนำติดตัวมาเป็นหน้าที่ส่วนหนึ่งของเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติในการปฏิบัติเกี่ยวกับความปลอดภัยของผู้มาเยือน
-10. เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติควรทราบการพยากรณ์อากาศในแต่ละวัน เพื่อให้ข้อมูลแก่ผู้มาเยือนได้
-11. บริเวณหน้าผาสามารถปีนป่ายได้ถ้ามีเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติคอยดูแล
-12. การทำรั้วกั้นบริเวณหน้าผา แม้จะช่วยป้องกันอุบัติเหตุแก่ผู้มาเยือนได้ แต่ไม่ควรทำ เพราะเป็นการสร้างสิ่งกีดขวางบดบังทัศนียภาพ ซึ่งขัดกับหลักการด้านภูมิทัศน์
-13. ในเวลากลางคืน เจ้าหน้าที่ไม่ควรเดินตรวจตราบริเวณพื้นที่ทางเดินที่มืดมากนัก เพราะเป็นการรบกวนผู้มาเยือนขณะพักผ่อน
-14. ป้ายสื่อความหมายต่าง ๆ ภายในอุทยานแห่งชาติ เป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งในการให้ความปลอดภัยแก่ผู้มาเยือน
-15. เมื่อผู้มาเยือนเกิดการบาดเจ็บ เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติควรประกาศให้ผู้มาเยือนอื่น ๆ ทราบ เพื่อให้ระมัดระวังตนเองในการประกอบกิจกรรมเพิ่มขึ้น
-16. การเฝ้าระวังความปลอดภัยแก่ผู้มาเยือนควรกระทำในพื้นที่อุทยานแห่งชาติที่มีผู้มาเยือนพักแรมเท่านั้น

.....17. ในพื้นที่ที่อันตรายควรมีการเก็บค่าธรรมเนียมเพิ่มขึ้นสำหรับการบริหารจัดการที่ต้องเพิ่มความเข้มงวด

.....18. การบังคับใช้กฎระเบียบต่าง ๆ อย่างเข้มงวด สามารถลดอันตรายแก่ผู้มาเยือนขณะประกอบกิจกรรมในอุทยานแห่งชาติได้

.....19. อุทยานแห่งชาติทุกแห่งควรจัดเจ้าหน้าที่นำชมศึกษาธรรมชาติให้กับผู้มาเยือนทุกกลุ่ม เพื่อจะได้ช่วยดูแลรักษาความปลอดภัยให้กับผู้มาเยือนได้อย่างทั่วถึง

..... 20. ในอุทยานแห่งชาติไม่ควรจัดให้มีกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบผจญภัย เช่น การล่องแก่งปีนหน้าผา เพราะอาจทำให้ผู้มาเยือนเกิดอันตรายได้

ตอนที่3 การปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ด้านความปลอดภัยของผู้มาเยือนอุทยานแห่งชาติ

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับสิ่งที่ท่านปฏิบัติจริงเกี่ยวกับความปลอดภัยของผู้มาเยือน

การปฏิบัติ	ปฏิบัติบ่อยครั้งมาก	ปฏิบัติบ่อยครั้ง	ปฏิบัตินานๆครั้ง	ไม่เคยปฏิบัติ
1. ทำการห้ามเลือดให้กับผู้มาเยือนเมื่อเกิดการบาดเจ็บ				
2. เข้าเฝ้าคอยอย่างง่ายหรือตามอวัยวะส่วนที่หักหรือเคลื่อนแก่ผู้มาเยือนเมื่อเกิดการบาดเจ็บ				
3. ปลอดภัยกับผู้มาเยือนขณะให้การช่วยเหลือ				
4. ตรวจเช็คสภาพสิ่งอำนวยความสะดวกภายในอุทยานแห่งชาติอย่างสม่ำเสมอ				
5. ซ่อมแซมสิ่งอำนวยความสะดวกภายในอุทยานแห่งชาติที่ชำรุดหรือเสียหาย				
6. ตักเตือนผู้มาเยือนที่มีพฤติกรรมที่อาจรบกวนผู้มาเยือนกลุ่มอื่น				

การปฏิบัติ	ปฏิบัติ บ่อยครั้ง มาก	ปฏิบัติ บ่อยครั้ง	ปฏิบัติ นานๆ ครั้ง	ไม่ เคย ปฏิบัติ
7.แนะนำกฎระเบียบต่างๆภายในอุทยานแห่งชาติให้แก่ผู้ มาเยือนในระหว่างประกอบกิจกรรมนันทนาการในพื้นที่				
8.เป็นผู้นำทางหรือให้ข้อมูลแก่ผู้มาเยือนในการใช้ เส้นทางศึกษาธรรมชาติ				
9.ให้ข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่อันตรายในอุทยานแห่งชาติ กับผู้มาเยือน				
10.ร่วมจัดทำแนวรั้วกั้นในบริเวณพื้นที่อันตราย เช่น บริเวณหน้าผา				
11. จัดให้มีไฟฟ้าที่ให้ความสว่างอย่างเพียงพอในบริเวณ ที่พักแรม				
12. ร่วมจัดทำรั้วหรือราวกันตกในพื้นที่ลาดชัน				
13. จัดให้มีป้ายเตือนแก่ผู้มาเยือนบริเวณทางเดินที่ลื่น ลาดชัน และขรุขระ				
14. จัดให้มีป้ายเตือนในพื้นที่เสี่ยงภัยต่อภัยธรรมชาติ เช่น ดินถล่ม น้ำท่วมฉับพลัน				
15. ประสานงานกับผู้ที่เกี่ยวข้องในการให้ความ ช่วยเหลือผู้มาเยือน				
16. เมื่อพบเหตุการณ์ผิดปกติรีบดำเนินการแก้ไขและ รายงานผู้บังคับบัญชาทันที				
17. เมื่อพบเหตุการณ์ที่เป็นอันตรายกับผู้มาเยือนรีบ ดำเนินการแก้ไขและรายงานผู้บังคับบัญชาทันที				
18. เดินตรวจตราพื้นที่พักแรมของผู้มาเยือน				
19. ตักเตือนผู้มาเยือนที่มีพฤติกรรมที่อาจเป็นอันตราย				

ตอนที่ 4 คำถามเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ

คำชี้แจง โปรดเติมข้อความที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านลงในช่องว่าง

1. ในการปฏิบัติงานของท่านเกี่ยวกับความปลอดภัยของผู้มาเยือนในอุทยานแห่งชาติแห่งนี้ท่านมี
ปัญหาและอุปสรรคใดบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

2. ท่านมีข้อเสนอแนะใดบ้างเกี่ยวกับการปฏิบัติงานด้านความปลอดภัยของผู้มาเยือนในอุทยาน
แห่งชาติแห่งนี้

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณเป็นอย่างสูงที่สละเวลาช่วยตอบแบบสอบถาม

เฉลย ความรู้ในการให้ความปลอดภัยแก่ผู้มาเยือน

-X... 1. ความปลอดภัยของผู้มาเยือนในอุทยานแห่งชาติ หมายถึง การที่ผู้มาเยือนเดินทางไป-กลับอย่างปลอดภัย ปราศจากอุบัติเหตุ
- ✓ 2. การที่ผู้มาเยือนมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินระหว่างการท่องเที่ยวใน อุทยานแห่งชาติเป็นวัตถุประสงค์หลักของการจัดการความปลอดภัยของผู้มาเยือน
- X...3. หน้าที่ในการดูแลให้ความปลอดภัยแก่ผู้มาเยือนเป็นของเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติที่ปฏิบัติงานในแต่ละบริเวณในแต่ละวัน
-X...4. การปฐมพยาบาลเบื้องต้นแก่ผู้มาเยือน หมายถึง การให้ความช่วยเหลือเบื้องต้นแก่ผู้บาดเจ็บหรือได้รับอันตรายในที่เกิดเหตุให้ปลอดภัยพ้นอันตราย โดยใช้เครื่องมือทางการแพทย์ ก่อนนำส่งโรงพยาบาลต่อไป
-X...5. ผู้ที่ให้ความช่วยเหลือเบื้องต้นแก่ผู้บาดเจ็บหรือได้รับอันตรายในที่เกิดเหตุ ให้ปลอดภัยพ้นอันตราย ต้องเป็นบุคลากรทางการแพทย์ หรือมีความรู้ทางการแพทย์เท่านั้น
- ✓ ...6. เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติมีหน้าที่ที่จะต้องตรวจสอบความปลอดภัยของสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ที่จัดไว้สำหรับผู้มาเยือนอย่างสม่ำเสมอ
- ✓ 7. การปฏิบัติของเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติเกี่ยวกับความปลอดภัยของผู้มาเยือน หมายความว่ารวมถึงการให้ข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นด้วย
- ✓ ...8. การปฏิบัติของเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติเกี่ยวกับความปลอดภัยของผู้มาเยือน หมายความว่ารวมถึงการควบคุมไม่ให้มีกิจกรรมที่รบกวนผู้มาเยือนกลุ่มอื่น ๆ ด้วย
-X...9 การดูแลรักษาทรัพย์สินที่มีค่าที่ผู้มาเยือนนำติดตัวมาเป็นหน้าที่ส่วนหนึ่งของเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติในการปฏิบัติเกี่ยวกับความปลอดภัยของผู้มาเยือน
- ✓ ..10. เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติควรทราบการพยากรณ์อากาศในแต่ละวัน เพื่อให้ข้อมูลแก่ผู้มาเยือนได้
- X...11. บริเวณหน้าผาสามารถปีนป่ายได้ถ้ามีเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติคอยดูแล
- X...12. การทำรั้วกั้นบริเวณหน้าผา แม้จะช่วยป้องกันอุบัติเหตุแก่ผู้มาเยือนได้ แต่ไม่ควรทำ เพราะเป็นการสร้างสิ่งกีดขวางบดบังทัศนียภาพ ซึ่งขัดกับหลักการด้านภูมิทัศน์
- X...13. ในเวลากลางคืน เจ้าหน้าที่ไม่ควรเดินตรวจตราบริเวณพื้นที่ทางเดินที่มืดมากนัก เพราะเป็นการรบกวนผู้มาเยือนขณะพักผ่อน
- ✓ ..14. ป้ายสื่อความหมายต่าง ๆ ภายในอุทยานแห่งชาติ เป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งในการให้ความปลอดภัยแก่ผู้มาเยือน

- X...15. เมื่อผู้มาเยือนเกิดการบาดเจ็บ เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติควรประกาศให้ผู้มาเยือนอื่น ๆ ทราบ เพื่อให้ระมัดระวังตนเองในการประกอบกิจกรรมเพิ่มขึ้น
- X...16. การเฝ้าระวังความปลอดภัยแก่ผู้มาเยือนควรกระทำในพื้นที่อุทยานแห่งชาติที่มีผู้มาเยือนพักผ่อนเท่านั้น
- X...17. ในพื้นที่ที่อันตรายควรมีการเก็บค่าธรรมเนียมเพิ่มขึ้นสำหรับการบริหารจัดการที่ต้องเพิ่มความเข้มงวด
- ✓ ...18. การบังคับใช้กฎระเบียบต่าง ๆ อย่างเข้มงวด สามารถลดอันตรายแก่ผู้มาเยือนขณะประกอบกิจกรรมในอุทยานแห่งชาติได้
- X.....19. อุทยานแห่งชาติทุกแห่งควรจัดเจ้าหน้าที่นำชมศึกษาธรรมชาติให้กับผู้มาเยือนทุกกลุ่ม เพื่อจะได้ช่วยดูแลรักษาความปลอดภัยให้กับผู้มาเยือนได้อย่างทั่วถึง
- X.....20. ในอุทยานแห่งชาติไม่ควรจัดให้มีกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบผจญภัย เช่น การล่องแก่ง ปีนหน้าผา เพราะอาจทำให้ผู้มาเยือนเกิดอันตรายได้

ภาคผนวก ข
ผลการทดสอบความน่าเชื่อถือของเครื่องมือ

ตารางผนวกที่ ข1 ผลการทดสอบค่าความสอดคล้องภายใน (internal consistency) และความน่าเชื่อถือ (reliability) ของคำถามการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติเกี่ยวกับความปลอดภัยของผู้มาเยือน

ลำดับข้อคำถาม	Corrected Item Total Correlation	Alpha if Item Deleted
1	.5909	.9537
2	.6028	.9537
3	.5802	.6539
4	.7028	.9525
5	.7865	.9514
6	.5991	.9535
7	.5991	.9535
8	.5765	.9538
9	.4408	.9555
10	.7052	.9526
11	.7925	.9513
12	.8301	.9507
13	.8061	.9511
14	.8459	.9506
15	.8369	.9506
16	.7773	.9515
17	.7851	.9513
18	.3857	.9554
19	.4400	.9550
20	.6633	.9531
21	.7871	.9513
22	.7132	.9525
23	.6378	.9531

หมายเหตุ: N of Case = 26; N of Item = 23; Reliability Coefficients (Alpha)= .9547

ตารางผนวกที่ ข2 ค่าความยาก (difficulty) เป็นรายชื่อของคำถามความรู้ในการให้ความปลอดภัยแก่ผู้มาเยือน

ลำดับข้อคำถาม	จำนวนผู้ตอบถูก	ค่าความยากของคำถามแต่ละข้อ
1	44	.22
2	174	.87
3	55	.27
4	55	.27
5	142	.71
6	191	.95
7	193	.96
8	184	.92
9	55	.27
10	162	.81
11	136	.68
12	124	.62
13	134	.67
14	187	.93
15	34	.17
16	147	.73
17	154	.77
18	181	.90
19	19	.09
20	100	.50

หมายเหตุ: N of Case = 26; N of Item = 20

สำหรับค่าความยาก (difficulty) ทั้งฉบับของคำถามความรู้ในการให้ความปลอดภัยแก่ผู้มาเยือนมีค่าความยากเฉลี่ยเท่ากับ .61 นั่นคือค่อนข้างไปทางง่าย